

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Roope Penttala

Mitä kuuluu petoyhdyshenkilöille?

Selvitys petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämiseksi

Opinnäytetyö
Syksy 2023
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Tekijä: Roope Penttala

Työn nimi alaotsikoineen: Mitä kuuluu petoyhdyshenkilöille? Selvitys petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämiseksi

Ohjaaja: Noora Kivimäki, Samu Palander ja Mari Lyly

Vuosi:2023

Sivumäärä:99

Liitteiden lukumäärä:3

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin Suomen petoyhdyshenkilötoimintaa. Pyrkimyksenä oli syventää käsitystä heidän roolistaan, kokemuksistaan ja kohtaamistaan haasteista. Työ pyrki erityisesti kartoittamaan petoyhdyshenkilöverkoston nykytilaa sekä tarjoamaan ratkaisuehdotuksia havaittuihin ongelmiin.

Opinnäytetyössä toteutetulla kyselytutkimuksella saatiin laaja-alainen näkemys petoyhdyshenkilöiden taustoista, koulutustarpeista ja motivaatiotekijöistä. Kyselytutkimuksen aineistoa purettiin kvantitatiivisena tutkimuksena. Aineiston analysoimisessa käytettiin taulukointia, keskiarvoja, mediaani arvoja ja aineiston ristiinvertailua. Ristiinvertailu mahdollisti erilaisten syy-seuraussuhteiden havaitsemisen. Tuloksia peilattiin teoriaan, joka auttaa ymmärtämään niitä sekä perustelemaan tehtyjä johtopäätöksiä.

Tutkimuksen tulokset korostavat petoyhdyshenkilöiden vahvaa sitoutumista ja tuovat esille haasteita, kuten tunnettuuden ja tiedonkulun haasteita. Lopussa pohditaan kanta-arvion merkitystä.

Tulosten perusteella ehdotetaan keinoja toiminnan tehostamiseksi, erityisesti keskittymistä parempaan viestintään ja toiminnan vetovoimaisuuden lisäämiseen. Petoyhdyshenkilöiden keskeinen asema paikallisena linkkinä korostuu, samoin kuin sidosryhmien välisen viestinnän kehittämisen tarve.

Kehitysehdotuksissa painotetaan myös käytännön ratkaisuja, kuten kohdennettuja sovelluksia ja mentorointiohjelmiä. Tutkimuksesta nousevat esiin viestinnälliset odotukset, joita Suomen riistakeskus ja muut alan toimijat voivat hyödyntää viestintästrategioidensa kehittämisessä.

¹ Asiasanat: riista, suurpeto, petoyhdyshenkilö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Agrologist Bachelor of agriculture

Author/s: Roope Penttala

Title of thesis: How are the predator contact persons doing? The development of predator liaison activities.

Supervisor(s): Noora Kivimäki, Samu Palander and Mari Lyly

Year:2023

Number of pages:99

Number of appendices:3

This thesis investigates the operations of large carnivore observers in Finland, aiming to improve the understanding of the roles, the experiences, and the challenges that these volunteers face. In particular, the study explores the current state and challenges of the network of large carnivore observers, suggesting improvements, particularly in communication and resource allocation. Using a survey method, the research gathered detailed data on the officers' backgrounds, motivations, and perspectives. The findings indicate that despite a strong commitment, predator liaison officers encounter several obstacles, including limited time, resources, and communication issues. The thesis underscores the significance of these officers as local experts in managing large carnivore relations and highlights communication as a key challenge. The research concludes with actionable recommendations, such as developing tailored applications and mentoring programs for predator liaison officers, and suggests that wildlife sector stakeholders need to improve their communication strategies based on these officers' feedback. The thesis contributes to fostering trust and understanding within communities, offering insights and practices to support and enhance the predator liaison function sustainably.

Keywords: game, predator, carnivore observer

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva ja kuvioluettelo	6
Käytetyt lyhenteet	8
1 JOHDANTO	9
1.1 Työn tausta	9
1.2 Työn tavoitteet.....	9
1.3 Työn rakenne	10
2 PETOYHDYSHENKILÖTOIMINTA.....	11
2.1 Petoyhdys henkilöt	11
2.2 Petoyhdys henkilön sidosryhmät	13
2.2.1 Suomen riistakeskus.....	14
2.2.2 Riistanhoitoyhdistys	15
2.2.3 Luonnonvarakeskus.....	16
2.2.4 Maa- ja metsätalousministeriö	17
2.2.5 SusiLIFE	18
2.2.6 Paikalliset ihmiset, metsästäjät ja muut luonnossa liikkujat	18
2.2.7 Viranomaiset.....	19
2.3 Petoyhdys henkilön tehtävät	19
2.3.1 Tutkimustiedon kerääminen	19
2.3.2 Viestintä	24
3 SIDOSRYHMÄVIESTINTÄ.....	27
3.1 Sidoryhmäviestinnän määrittely.....	27
3.2 Sidoryhmäanalyysi tukena viestinnän suunnittelussa.....	28
3.3 Sidoryhmäviestinnän keinoja ja kanavia.....	30
3.4 Viestinnän haasteita ja konflikteja	31
4 KYSELYTUTKIMUS	33
4.1 Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä	33

4.2	Kyselyn toteutus	34
4.3	Kyselytutkimus petoyhdyshenkilöille	36
4.4	Kyselyaineiston käsittely	37
5	KYSELYN TULOKSET	39
5.1	Vastaajien taustamuuttajat	39
5.2	Suurpetojen havainnointi	44
5.3	Petoyhdyshenkilöiden tiedonvaihto ja yhteistyö	50
5.4	Petoyhdyshenkilön peruskurssi	52
5.5	Petoyhdyshenkilön tuen tarpeet	54
5.6	Petoyhdyshenkilön palautteen saanti ja tarve	59
5.7	Petoyhdyshenkilötoiminnan kehittäminen	60
5.8	Petoyhdyshenkilöiden motivaatio ja arvot	64
5.9	Petoyhdyshenkilön kokemat haasteet	66
5.10	Avoin kysymys.....	71
6	KEHITTÄMISEHDOTUKSET SIDOSRYHMÄANALYYSIN AVULLA	75
6.1	Petoyhdyshenkilön profiloiminen	75
6.2	Merkityksen tunnistaminen	77
6.3	Kouluttamalla osaamisen varmistaminen	79
6.4	Petoyhdyshenkilöiden ikääntyminen	80
6.5	Lisäarvon tuominen	81
6.6	Kynnyksen madaltaminen ja osaamisen varmistaminen	82
6.7	Petoyhdyshenkilöiden tunnettuus ja saavuttaminen	83
6.7.1	Sosiaalisen median potentiaali.....	84
6.7.2	Mediat	85
6.8	Yhteistyö ja vastike.....	86
6.9	Viestintäkanava	87
6.10	Kanta-arvion merkitys.....	87
7	YHTEENVETO JA POHDINTA.....	92
	LÄHTEET	96
	LIITTEET	99

Kuva ja kuvioluettelo

Kuva 1. Petoyhdyshenkilön mitta ja merkki.....	12
Kuva 3. Ilveshavainnot 31.6. –31.7.2023.....	22
Kuva 4. Oma riista -sovelluksen etusivu	26
Kuvio 1. Petoyhdyshenkilön rekrytointi 2023.	13
Kuvio 2. Petoyhdyshenkilön sidosryhmät.....	13
Kuvio 3. Riistakeskuksen tehtävät.	15
Kuvio 4. Riistanhoitoyhdistyksen tehtävät.....	16
Kuvio 5. Luken tuottama tieto.	17
Kuvio 6. Havaintojen hyödyntäminen.....	21
Kuvio 7. Vastanneiden petoyhdyshenkilöiden jakauma riistakeskusalueittain.	39
Kuvio 8. Vastaajien asuinympäristö.	40
Kuvio 9. Vastanneiden ikäjakauma.....	41
Kuvio 10. Vastanneiden Koulutustausta.	42
Kuvio 11. Vastanneiden ammatillinen asema.	43
Kuvio 12. Vastanneiden vuosissa mitattu kokemus petoyhdyshenkilönä.	44
Kuvio 13. Petoyhdyshenkilöille ilmoitetut suurpetohavainnot per vuosi.	45
Kuvio 14. Kuinka moni havainnoista johtaa Tassu-merkintään.....	46
Kuvio 15. Maastotarkastustehtävissä ajetut kilometrit per vuosi.....	47
Kuvio 16. Maastotarkastustehtäviin käytetyt työtunnit per vuosi.....	48

Kuvio 17. Iän vaikutus petoyhdyshenkilötoimintaa kuvaaviin mittareihin.	49
Kuvio 18. Petoyhdyshenkilöiden tiedonsaannin kanavat.	50
Kuvio 19. Avoin kysymys tiedonsaannin kanavista.	51
Kuvio 20. Petoyhdyshenkilöiden yhteistyön määrä.	51
Kuvio 21. Petoyhdyshenkilöiden -verkkokurssin suorittaneet.	52
Kuvio 22. Kurssin suorittaneet ikäryhmittäin.	53
Kuvio 23. Vastaajien arvio Kurssin sisällöstä.	54
Kuvio 24. Petoyhdyshenkilöiden tuen tarve.	55
Kuvio 25. Verkkokurssin suorittaneiden ja ei suorittaneiden tuen tarve vertailu.	56
Kuvio 26. Avoin kysymys tuen tarpeesta.	57
Kuvio 27. Palautteen riittävyys riistakeskukselta ja Lukelta.	59
Kuvio 28. Mieluisin palautekanava.	60
Kuvio 29. Vastanneiden toiveet petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämisestä.	61
Kuvio 30. Petoyhdyshenkilöitä tehtävässään motivoivat tekijät.	64
Kuvio 31. Muut petoyhdyshenkilöitä motivoivat tekijät.	65
Kuvio 32. Petoyhdyshenkilöiden kokemat haasteet teemoittain.	67
Kuvio 33. Petoyhdyshenkilöiden kokemat muut haasteet.	69
Kuvio 34. Haasteiden vaikutus petoyhdyshenkilön tehtävään.	70
Kuvio 35. Vapaa kommentointi ja palaute.	72

Käytetyt lyhenteet

Luke Luonnonvarakeskus

RHY Riistanhoitoyhdistys

PYH Peto yhdyshenkilö

SRVA Suurriistavirka-apu

1 JOHDANTO

1.1 Työn tausta

Suomen luonnonvaraiset suurpedot eli karhut, sudet, ilvekset ja ahmat ovat aikojen saatossa herättäneet monenlaisia tunteita. Suurpetokysymys on ajoittain synnyttänyt ristiriitoja ja konflikteja eri intressien törmätessä. Eri sidosryhmien ääripäiden törmätessä ei myöskään ihmisten ja suurpetojen rinnakkaiselo ole ollut ongelmaton. Tämän keskellä toimii vähemmän tunnettu ja joskus jopa vähemmän ymmärretty PYH eli petoyhdyshenkilö.

Aiheen ympärillä käytävä kiivaskin keskustelu kertoo sen ajankohtaisuudesta. Suurpetoihin liittyviä uutisia näkee mediassa lähes päivittäin. Nämä uutiset vaihtelevat suurpeto havainnoista petovahinkoihin ja suojelutoimiin liittyviin päätöksiin sekä niiden yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Petoyhdyshenkilöiden rooli ei ole aina näkyvä. Heidän merkityksensä ilmenee kerättynä tietona, jota käytetään hallinnon päätöksissä ja tutkimuksessa. Lisäksi heidän paikallinen arvonsa ja verkoston laajuutensa tekee heistä korvaamattomia. Suurpetokantojen kasvun myötä petoyhdyshenkilöiden merkitys korostuu entisestään, joten on tärkeää varmistaa petoyhdyshenkilöverkoston toimivuus nyt ja tulevaisuudessa.

1.2 Työn tavoitteet

Tämän työn toimeksiantajana toimii Suomen riistakeskus ja työn tekijänä petoyhdyshenkilö. Opinnäytetyössä tarkastellaan petoyhdyshenkilötoiminnan nykytilaa ja kehitysmahdollisuuksia Suomessa. Suomen riistakeskus haluaa tuntea keskeisen sidosryhmänsä eli petoyhdyshenkilöt ja heidän tarpeensa paremmin. Siksi päätettiin asettaa tämän työn tavoitteeksi sidosryhmäanalyysin tekeminen. Sidosryhmäanalyysin avulla syvennyttään tutkimuskysymyksiin: Keistä petoyhdyshenkilöverkosto koostuu? Mitä ja millaista tukea petoyhdyshenkilöt tarvitsevat tehtäviinsä? Millaisia haasteita petoyhdyshenkilöt kokevat, ja mikä motivoi petoyhdyshenkilöitä?

Edellä mainittuihin tutkimuskysymyksiin alettiin etsimään vastauksia laajan petoyhdyshenkilöille teetetyt kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimus on kvantitatiivinen aineistonkeruu- ja tutkimusmenetelmä, ja kyselyn tuloksia tarkasteltiin tilastollisesti. Lisäksi kyselyn avoimia vastauksia tarkasteltiin kvalitatiivisiin menetelmiin kuuluvan sisällönanalyysin keinoin. Tämän

analyysin avulla Suomen riistakeskus voi paremmin vastata petoyhdyshenkilöiden odotuksiin. Analyysin avulla pystytään esittämään perusteltuja kehittämissuhteita, jollaisia petoyhdyshenkilöverkosto tarvitsee.

1.3 Työn rakenne

Opinnäytetyö koostuu seitsemästä luvusta. Johdannon jälkeen toisessa luvussa perehdytään petoyhdyshenkilötoimintaan, esitellään petoyhdyshenkilöiden sidosryhmiä ja kerrotaan, miten eri sidosryhmät linkittyvät petoyhdyshenkilöihin.

Luvussa kolme käsitellään sidosryhmäviestinnän teoriaa ja sidosryhmäanalyysin tekemistä. Luku neljä käsittelee kyselytutkimusta tutkimusmenetelmänä.

Luvussa viisi esitellään kyselytutkimuksen vastauksia. Vastausten perusteella luodaan petoyhdyshenkilön profiili. Lisäksi analysoidaan kyselytutkimuksen vastauksia.

Luvussa kuusi tehdään johtopäätöksiä ja selitetään petoyhdyshenkilötoiminnan kannalta merkityksellisiä asioita. Sidosryhmäanalyysin avulla tarjotaan kehittämissuhteita Suomen riistakeskukselle.

Luvussa seitsemän pohditaan paitsi työn onnistumista myös vastauksia keskeisiin tutkimuskysymyksiin sekä kootaan annettuja kehityssuhteita. Lopuksi esitetään jatkotutkimusehdotukset.

Liite-osio sisältää kolme liitettä: kyselytutkimuksen kysymykset sekä niiden saatekirjeet.

2 PETOYHDYSHENKILÖTOIMINTA

2.1 Petoyhdyshenkilöt

Petoyhdyshenkilöt ovat vapaaehtoisia, Suomen riistakeskuksen nimittämiä oman alueensa suurpetoasiantuntijoita. He ovat kokeneita luonnossa liikkujia, kuten esimerkiksi metsästäjiä, luontoharrastajia tai muita suurpetoasioista kiinnostuneita. Petoyhdyshenkilöt toimivat riistatutkimuksessa avustajina, jotka varmentavat alueeltaan suurpetojen havaintoja (susi, ilves, karhu ja ahma). Siten he toimivat linkkinä, jonka kautta ihmisten suurpetohavainnot päätyvät tutkimuksen ja päätöksenteon tarpeisiin.

Luonnonvarakeskuksen mukaan vuonna 2022 Suomessa toimi 2 410 aktiivista petoyhdyshenkilöä (Luke, 2022). Aktiivisilla petoyhdyshenkilöillä tarkoitetaan petoyhdyshenkilöitä, jotka ovat kirjanneet vähintään yhden suurpetohavainnon Tassu-järjestelmään vuoden aikana. Petoyhdyshenkilöverkosto kattaa koko Suomen. Vaikka jokainen petoyhdyshenkilö on kirjattu toimijaksi johonkin tiettyyn riistanhoitoyhdistykseen, voivat petoyhdyshenkilöt toimia kaikkialla Suomessa. Petoyhdyshenkilö voi siis toimia valtakunnallisesti, mutta yleensä verkoston toimijoilla on paras tilannekuva oman asuinalueensa suurpetotilanteesta ja petojen liikkeistä. Yksittäisellä alueella voi toimia useampia petoyhdyshenkilöitä. Petoyhdyshenkilöiden yhteystiedot ovat saatavilla alueittain Suomen riistakeskuksen yhteystietohausta verkko-osoitteessa <https://riista.fi/riistahallinto/yhteystiedot/yhteystietohaku/>.

Petoyhdyshenkilöille on vuodesta 2023 lähtien jaettu petoyhdyshenkilölogolla varustettua kangasmerkkiä ja jälkimittaa, jotta verkostoa ja sen toimijoita voitaisiin tehdä entistä paremmin kansalaisille tunnetuksi. Kuvassa 1 vasemmalla on petoyhdyshenkilön mitta ja oikealla tunnus.

Kuva 1. Peto yhdyshenkilön mitta ja merkki (Penttala, 2023).

Peto yhdyshenkilöksi voidaan nimittää hyvämaineinen henkilö, joka on suorittanut Suomen riistakeskuksen laatiman peto yhdyshenkilön peruskurssin (Ala-Kurikka ym., 2021, s. 14). Riistakeskus järjestää myös perinteisiä lähikursseja peto yhdyshenkilöiden kouluttamiseen. Koulutuksen suoritettuaan peto yhdyshenkilöksi haluavan tulee ilmoittaa asiasta riistanhoitoyhdistykselle. Riistanhoitoyhdistyksen tehtävänä on arvioida henkilön soveltuvuus peto yhdyshenkilön tehtävään. Riistakeskus tekee oman hyväksymis- tai hylkäämispäätöksensä, kun riistanhoitoyhdistys on esittänyt koulutuksen suorittanutta henkilöä peto yhdyshenkilöksi. Mikäli henkilö hyväksytään peto yhdyshenkilöksi, henkilön tiedot lisätään riista.fi-sivuille peto yhdyshenkilöiden listaan ja hänen Oma riista -tunnukselle annetaan käyttöoikeus Tassu-järjestelmään, kuten kuviossa 1 PYH:n rekrytointi.

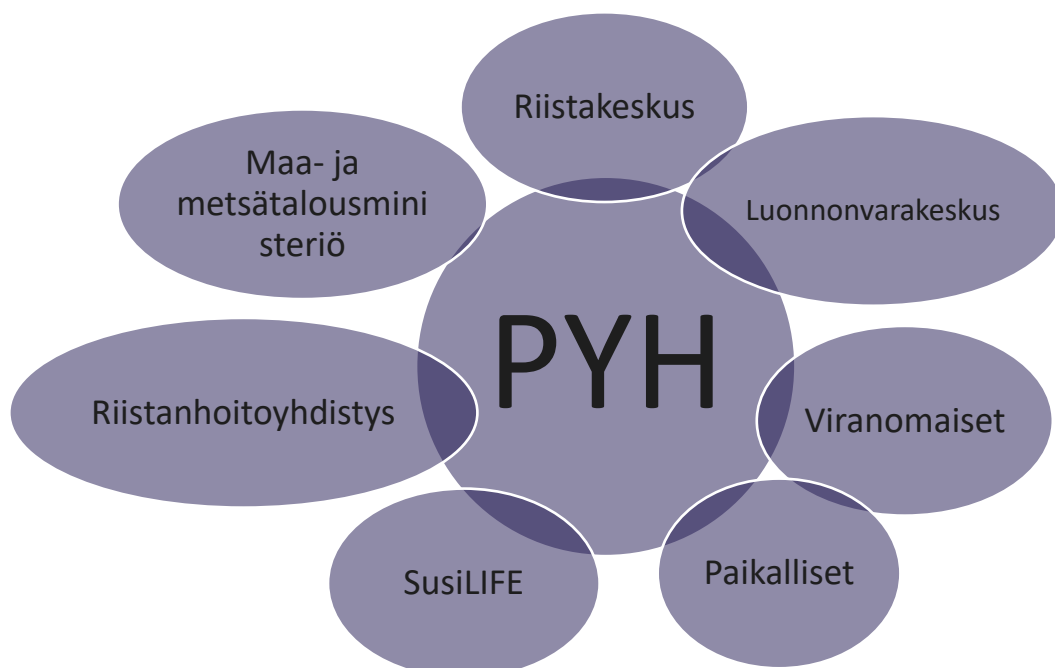
Asiasta kiinnostuneelle tai aloittelevalle peto yhdyshenkilölle on eduksi, mikäli hän hakeutuu alueensa peto yhdyshenkilöverkostoon. Asiaan pääsee tutustumaan ja siitä pääsee oppimaan kokeneemmilta ennen itsenäisen toiminnan aloittamista. Verkostoituminen muiden peto yhdyshenkilöiden kanssa luo turvaverkon, johon voi tukeutua haastavissa tilanteissa. Koulutuksen voi suorittaa verkossa osoitteessa <https://www.riistainfo.fi/kurssi/peto yhdyshenkilön-peruskurssi/>.

Kuvio 1. Peto yhdys henkilön rekrytointi 2023.

2.2 Peto yhdys henkilön sidosryhmät

Peto yhdys henkilöt työskentelevät monien eri sidosryhmien kanssa. Joidenkin sidosryhmien kanssa peto yhdys henkilö on tekemisissä aktiivisesti ja konkreettisesti, kun taas toiset kuten maa- ja metsätalousministeriö ovat taustalla vaikuttamassa. Kuviossa 2 esitetään peto yhdys henkilön sidosryhmät kehällä.

Kuvio 2. Peto yhdys henkilön sidosryhmät.

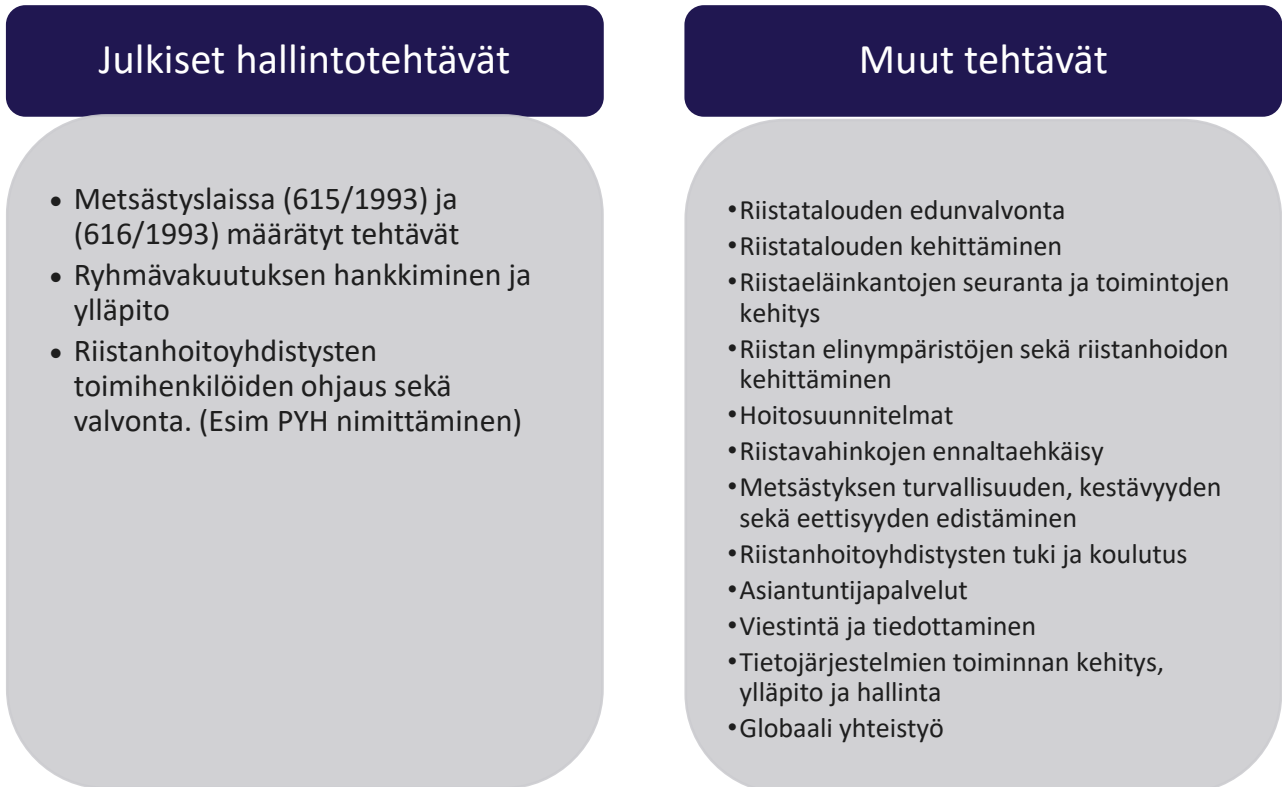
2.2.1 Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jonka toimintaa valvoo ja ohjaa maa- ja metsätalousministeriö (Suomen riistakeskus, i.a.-b). Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestävää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa sekä huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta. Riistakeskus on osa julkista riistakonsernia, johon kuuluvat keskeiset riistalajien kanssa toimivat hallinnon ja tutkimuksen organisaatiot. Riistakeskuksen aluetoimistoja on 15 eri paikkakunnalla maanlaajuisesti. Keskustoimisto sijaitsee Helsingissä.

Riistakeskuksen tehtävät on jaettu julkisiin hallintotehtäviin sekä muihin tehtäviin (Suomen riistakeskus, i.a.-c). Tehtävät on määritetty riistahallintoa käsittelevässä laissa. Julkisiin hallintotehtäviin kuuluvat lupa-asiat. Tavanomainen julkinen hallintotehtävä on esimerkiksi hirven metsästykseen vaadittavien pyyntilupahakemusten käsittely ja pyyntilupapäätösten tekeminen. Riistakeskuksen tehtävänä on myös poikkeuslupien käsittely ja päätöksenteko, kun poiketaan metsästyslaissa määritellyistä metsästysajoista, pyyntitavoista tai -menetelmistä. Näitä ovat mm. suurpetojen karkotukseen ja pyyntiin myönnetyt poikkeusluvut.

Riistakeskuksen muihin tehtäviin, jotka eivät vaadi julkisen vallan käyttöä, kuuluu riistanhoitoyhdistysten tukeminen, kestävän riistatalouden edistäminen ja metsästäjien toiminnan tukeminen (Suomen riistakeskus, i.a.-c). Riistakeskus nimittää petoyhdyshenkilöt tehtäväänsä riistanhoitoyhdistyksen esityksestä tai tehtävään pyrkivän yksityishenkilön yhteydenoton perusteella.

Kuviossa 3 erotellaan riistakeskuksen julkiset ja muut tehtävät. Vaikka julkisten hallintotehtävien lista on lyhyempi, kattaa se huomattavan osan Suomen riistakeskuksen toiminnasta.

Kuvio 3. Riistakeskuksen tehtävät (soveltaen Suomen riistakeskus, i.a.-c).

2.2.2 Riistanhoitoyhdistys

Riistanhoitoyhdistys on riistahallinnon paikallinen yksikkö. Riistanhoitoyhdistys toimii Suomen riistakeskuksen alaisuudessa. Riistakeskus ohjaa ja tukee riistanhoitoyhdistysten toimintaa.

Suomessa riistanhoitoyhdistyksiä on 280 kappaletta ja niiden toimialueet muodostavat tyypillisesti yhden tai useamman kunnan rajat (Suomen riistakeskus, i.a.-a). Riistanhoitoyhdistyksen tehtävänä on edistää kestävästä riistataloutta paikallisesti sekä huolehtia metsästäjien vapaaehtoistoiminnan kehittämisestä ja organisoinnista. Riistanhoitoyhdistykselle kuuluu myös sille säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitaminen.

Muista riistahallinnon elimistä poiketen riistanhoitoyhdistykset koostuvat pääsääntöisesti vapaaehtoisista esimerkiksi hallituksen jäsenistä, ampumakokeiden vastaanottajista, metsästyksen valvojista ja petoyhdyshenkilöistä. Riistanhoitoyhdistyksen tehtävänä on arvioida henkilön soveltuvuus petoyhdyshenkilön tehtävään. Mikäli riistanhoitoyhdistys toteaa henkilön olevan sopiva petoyhdyshenkilöksi ja tämä on suorittanut petoyhdyshenkilön koulutuksen, voi riistakeskus nimittää henkilön petoyhdyshenkilön tehtävään riistanhoitoyhdistyksen esityksestä. Kuviossa 4 luetellaan RHY:n (muut) tehtävät.

Julkiset hallintotehtävät	Kehitys tehtävät	Muut tehtävät
<ul style="list-style-type: none"> • Osallistuminen lain edellyttämä riistavahinko maastotarkastuksiin • Ampumakokeiden ja metsästäjätutkintojen järjestäminen • Viranomaisten avustajana metsästyksen valvonnassa toimiminen • Ampuma-aselain edellyttämät harrastuneisuustodistukset 	<ul style="list-style-type: none"> • Metsästyksen turvallisuuden, kestävyden ja eettisyyden kehittäminen • Riistatalouden kestävyden edistäminen • Riistaeläinten elinvoimaisuudesta, elinympäristöstä ja riistanhoidosta huolehtiminen • Riistavahinkojen ennalta ehkäisy 	<ul style="list-style-type: none"> • Asiantuntija-, koulutus- sekä neuvontapalvelut metsästykseseen ja riistaan liittyen • Viestintä ja tiedottaminen • Riistakeskuksen ja maa- ja metsätalousministeriön sille asettamat muut tehtäviä

Kuvio 4. Riistanhoitoyhdistyksen tehtävät (soveltaen Suomen riistakeskus, i.a.-a).

2.2.3 Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus eli Luke on maa- ja metsätalousministeriön toimialalla toimiva asiantuntija ja tutkimusorganisaatio (Luonnonvarakeskus (Luke), i.a.-a). Luken toimintaa ohjaavat strategia sekä maa- ja metsätalousministeriön tulossopimus. Organisaatiolla on monipuolinen tehtäväkenttä: 70 % toiminnasta on tutkimustyötä, 20 % viranomais- ja asiantuntijapalveluja, 5 % asiakasratkaisuja ja 5 % tilastojen tuottamista.

Luken tehtäviin kuuluu muun muassa suurpetokantojen tilan ja kehityksen seuraaminen sekä lajeihin liittyvä tutkimus (Holmala, 2018, s. 47). Kannan seurannassa hyödynnetään vapaaehtoisten ja Luken oman henkilöstön keräämää havaintoaineistoa. Luonnonvarakeskus tuottaa riistatalouden käyttöön laajasti erilaisia asiantuntija- ja tilastopalveluita sekä tutkimustietoa. Riistaan liittyvät tehtävät ovat osa Luken laajempaa toimintaa. Tutkimuslaitos tuottaa tietoa esimerkiksi riistakantojen tilasta, riistan hoidosta ja metsästyksen vaikutuksista.

Petoyhdyshenkilöiden tekemiä Tassu-järjestelmäkirjauksia Luonnonvarakeskus hyödyntää riistakantojen seurannassa sekä tutkimustyössään. Varmistetut havainnot auttavat päätöksentekijöitä, metsästäjiä ja muita sidosryhmiä ymmärtämään ja hallitsemaan riistavaroja kestäväällä tavalla. Luken asiantuntijat jalkauttavat tutkittua tietoa aktiivisesti esimerkiksi

petoyhdysheikilöiden palautetilaisuuksissa ja DNA-keräysten tulosjulkistustilaisuuksissa. Luken tuottamasta tiedosta on esimerkkejä kuviossa 5.

Esimerkkejä Luken tuottamasta riista-alan tiedosta

- Riistakantojen seurannat
- Hirvitalousalueiden verotussuosituks
- Metsästykseseen liittyvät tilastot
- Saalistilastot
- DNA-keräykset
- Tassu-järjestelmän ylläpito

Kuvio 5. Luken tuottama tieto (soveltaen Luonnonvarakeskus (Luke), i.a.-a).

2.2.4 Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala on laaja. Se pitää sisällään metsätalouden, puutarha- ja maatalouden sekä eläinperäisten elintarvikkeiden valvonnan, eläinlääkärihuollon ja kalatalouden (Maa- ja metsätalousministeriö, i.a.-b). Näiden lisäksi maa- ja metsätalousministeriö hoitaa maanmittausta, vesivarojen käyttöä sekä riista- ja porotaloutta.

Maa- ja metsätalousministeriö valvoo ja ohjaa Suomen metsäkeskusta ja Suomen riistakeskusta (Maa- ja metsätalousministeriö, i.a.-a). Näiden lisäksi se valvoo ja ohjaa myös aluehallintovirastoja ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia sekä Luonnonvarakeskusta toimialaansa kattavissa asioissa.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla on metsästys- ja riistanhoitotoimien ylin johto (Maa- ja metsätalousministeriö, i.a.-c). Ministeriö vastaa metsästyslainsäädännön valmisteluista ja päättää asetuksillaan mahdollisista luvanvaraisten riistaeläinten pyyntirajoituksista, kuten alueista, ajankohdista ja pyyntimäärien ylärajoista. Maa- ja metsätalousministeriö tekee suurpe-topoliittikkaa asettamalla säädöksiä ja täten vaikuttaa myös petoyhdysheikilöiden toimintaan.

2.2.5 SusiLIFE

SusiLIFE-hankkeen tarkoituksena on helpottaa ihmisen ja suden rinnakkaiseloa (SusiLIFE, i.a.-a.). Hanke jakaa tietoa sudesta ja sen luontaisesta käyttäytymisestä. SusiLIFE myös tukee paikallista vuorovaikutusta ja edistää susivahinkojen ennaltaehkäisyä. Muita keskeisiä teemoja ovat suden DNA-keräys, suden kannanhoidon mallinnustyökalut sekä viranomaisten eräpartio Itä-Suomessa.

SusiLIFE-hanke on käynnistynyt 1.10.2019 viiden eri toimijan voimin, ja se päättyy syksyllä 2025 (SusiLIFE, i.a. -b). Hankkeessa ovat mukana Suomen riistakeskus, Metsähallitus, Itä-Suomen poliisilaitos, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri sekä Luonnonvarakeskus, joka toimii hankkeen koordinaattorina. Hanke kuuluu Euroopan unionin LIFE-ohjelmaan, joka on hankkeen merkittävin rahoittaja.

Petoyhdyshenkilöt linkittyvät monella tapaa SusiLIFE-hankkeeseen. Näkyvimpänä osoituksena tästä on hankkeen tuottama koulutusmateriaali petoyhdyshenkilöille. Petoyhdyshenkilöiden tuottamaa tietoa taas hyödynnetään esimerkiksi petoaitojen kohdentamisessa. Hanke edistää myös reviiriyhteistyöryhmien toimintaa, ja näissä ryhmissä on tyypillisesti jäsenenä myös petoyhdyshenkilöitä.

2.2.6 Paikalliset ihmiset, metsästäjät ja muut luonnossa liikkujat

Petoyhdyshenkilö tapaa tehtäviensä aikana erilaisia paikallisyhteisön jäseniä, kuten metsästäjiä, retkeilijöitä, luontoharrastajia sekä maa- ja porotalouden yrittäjiä. Nämä ihmiset ovat keskeisiä tiedonlähteitä, sillä usein he havaitsevat suurpetoja tai niiden jälkiä ja raportoivat havainnoistaan petoyhdyshenkilölle.

Petoyhdyshenkilöiden viestintä paikallisten kanssa on vuorovaikutteista, sillä tiedottamista tapahtuu myös toiseen suuntaan. Petoyhdyshenkilön tehtävänkuvaan kuuluu paitsi havaintojen kerääminen, myös tietojen jakaminen yleisölle, minkä vuoksi petoyhdyshenkilö toimii paikallisena asiantuntijana suurpetokysymyksissä. Tässä roolissa hänen on ensiarvoisen tärkeää jakaa oikeaa ja ajantasaista tietoa, sillä paikallisyhteisö pitää häntä usein suurpetojen asioissa auktoriteettina.

2.2.7 Viranomaiset

Petoyhdyshenkilöiden Tassu-järjestelmään tallentamaa tietoa käytetään useiden viranomais-ten toiminnassa. Tassu-datan hyödyntäjiä ovat Luonnonvarakeskuksen, Suomen riistakes-kuksen ja maa- ja metsätalousministeriön ohella Metsähallituksen erävalvojat ja poliisi sekä maaseutuhallinnon toimijat, kuten maaseutuelinkeinoviranomainen.

Petoyhdyshenkilö voi toimia viranomaisten avustajana asiantuntijaroolissa erilaisissa suurpe-toihin liittyvissä asioissa. Tyypillinen petoyhdyshenkilön asiantuntijatehtävä on esimerkiksi petovahingon toteaminen ja siihen liittyvä lajitunnistus. Osa petoyhdyshenkilöistä toimii myös suurriistavirka-avun (SRVA) tehtävissä, vaikka ne eivät sinänsä kuulukaan petoyhdyshenki-lön rooliin.

2.3 Petoyhdyshenkilön tehtävät

2.3.1 Tutkimustiedon kerääminen

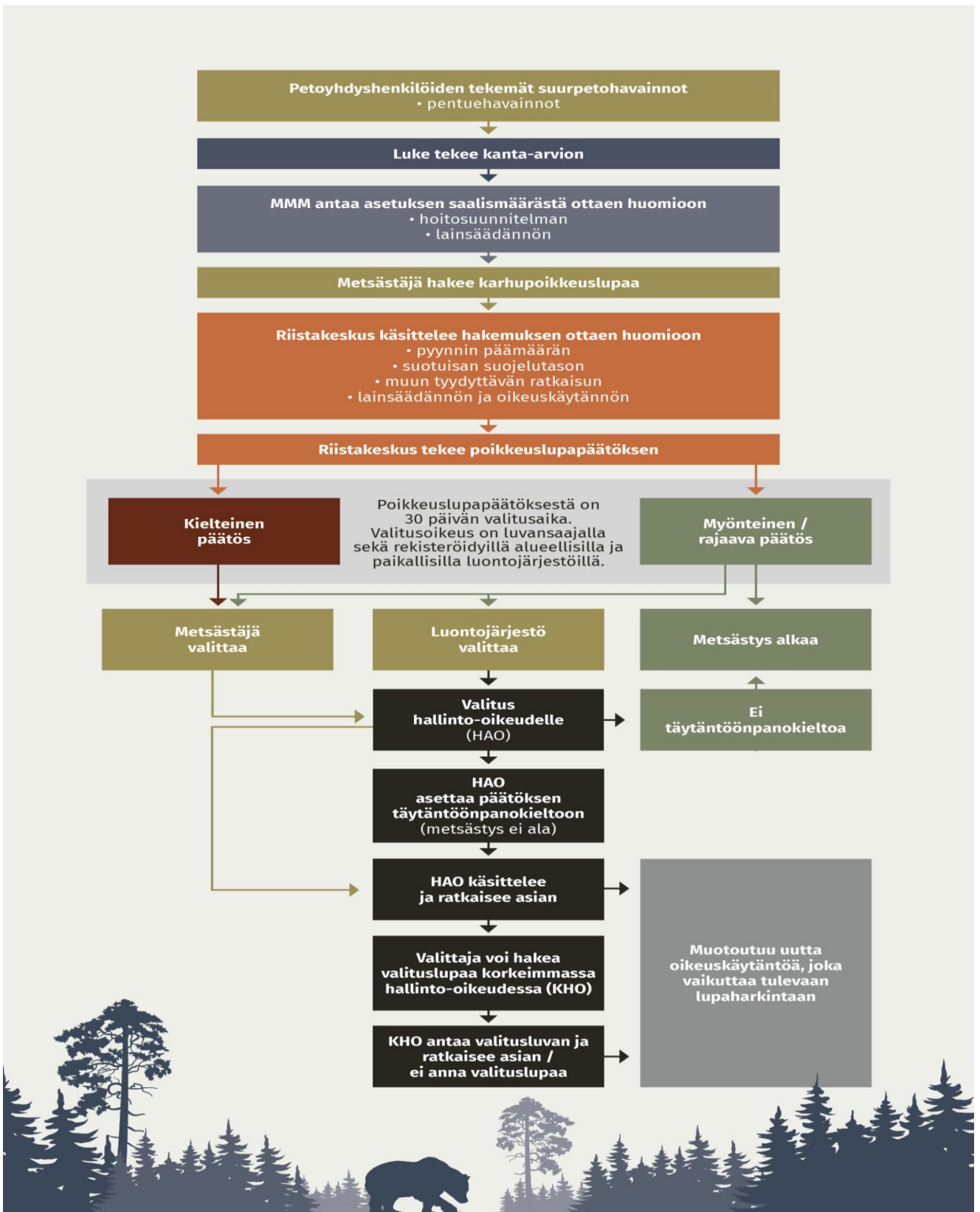
Petoyhdyshenkilön keskeisin tehtävä on toimia suurpetohavaintojen kerääjänä ja välittää vahvistetut havainnot tutkimuksen käyttöön. Petoyhdyshenkilö varmistaa suurpetohavainnon ja kirjaa sen Luonnonvarakeskuksen hallinnoimaan Tassu-järjestelmään. Tietoa suurpetojen liikkeistä kerätään jälki-, näkö-, jätös- tai riistakamerahavaintoina. Suurpetojen lajituntemus ja luonnonlukutaito ovat ratkaisevassa asemassa havaintojen varmentamisessa.

Tassu-järjestelmä on Luonnonvarakeskuksen ylläpitämä sähköinen tietojärjestelmä, johon petoyhdyshenkilöt merkitsevät suurpetohavaintoja (Luonnonvarakeskus (Luke), 2017). Tas-sun käyttötarkoitus on suurpetohavaintojen kerääminen ja tallettaminen järjestelmään. Kir-jattu tieto hyödynnetään kannanseurannan, tutkimuksen ja riistahallinnon tarpeisiin. Havain-toja kerätään sudesta, ilveksestä, karhusta ja ahmasta, eli kaikista Suomessa tavattavista maasuurpedoista. Havaintotyyppejä kirjataan erilaisina, kuten näköhavainto, riistakameraha-vainto, jälkihavainto, syönnökset tai vahinkotapahtumat. Vahvistetut havainnot tallennetaan tuoreeltaan ja tarkkana paikkatietona. Palvelun käyttöoikeus on henkilökohtainen ja vaatii re-kisteröitymisen. Petoyhdyshenkilö saa käyttöoikeuden järjestelmään, kun hänet on ensin ni-mitetty petoyhdyshenkilöksi riistakeskuksen Oma riista -järjestelmässä. Tassuun petoyhdys-henkilö pääsee kirjautumaan henkilökohtaisella Oma riista -tunnuksella. Muille Tassun

käyttäjille, esimerkiksi poliisille, rajavartiolaitokselle ja Metsähallitukselle, käyttöoikeuden myöntää Luonnonvarakeskus.

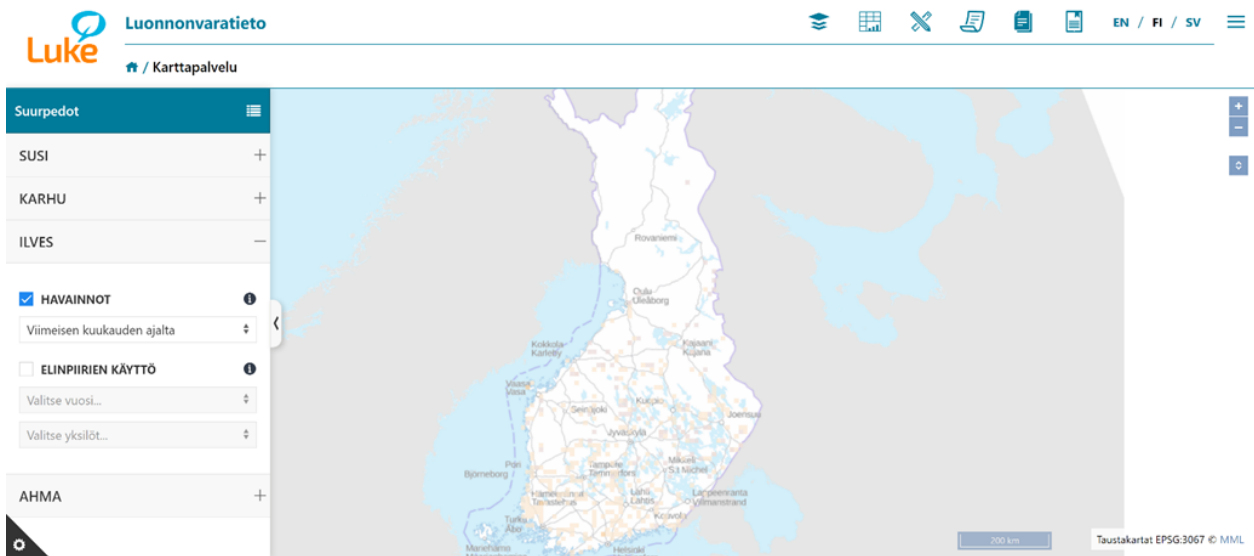
Tehdystä havainnosta kirjataan aina sekä aika että paikka (Ala-Kurikka ym., 2021, s. 16–18). Havainnon lisätietona kirjataan yksilölukumäärä, kulkusuunta, ikäluokka ja havaintotyyppi. Tyypillisesti Tassuun kirjataan petoyhdysheikön itse maastossa tarkastamia havaintoja. Tassuun voi kuitenkin kirjata myös havainnon, jota petoyhdysheikö ei ole itse tarkastanut maastossa. Tämä edellyttää, että petoyhdysheikö on varmistanut havainnon ilmoittajan luotettavaksi ja asiantuntevaksi. Tassuun tulee kirjata vain varmoja havaintoja, ei olettamuksia tai epävarmaa tietoa. Tassuun kerätty aineisto on vapaaehtoisesti luovutettu tutkimustarkoitukseen. Tassun käyttäjän ovat hyväksyneet käyttäjäehdot, joiden mukaan tiedon jakaminen kolmansille osapuolille on kielletty.

Tassuun kirjatut havainnot ovat päätöksen teossa tukena riistahallinnolla ja viranomaisilla, kuten poliisilla (Suomen riistakeskus, 2022). Edellisten lisäksi havaintomateriaalia hyödynnetään suurpetovahinkojen ennaltaehkäisyssä esimerkiksi petoaitojen kohdentamisessa. Muita Tassu-aineiston käyttökohteita voi olla esimerkiksi, kun arvioidaan kouluikäisten lasten koulu- kyyditystarvetta eli ns. susikuljetusten tarvetta. Havaintoja kirjataan Tassuun vuosittain kymmeniätuhansia, joten kyse on merkittävästä vapaaehtoistyön määrästä. Kuviossa 6 on havainnollistettu havaintojen hyödyntämistä karhun metsästykseseen vaadittavassa poikkeusluvassa.

Kuvio 6. Havaintojen hyödyntäminen (Suomen riistakeskus & Salmela, 2022)

Tassu-havainnot näkyvät myös Luken luonnonvaratieto.fi-sivustolla. (Ala-Kurikka, ym., 2021, s. 18). Palvelussa havainnot koottu Tassu-järjestelmästä sillä erotuksella, että havaintojen tarkat paikat eivät näy, vaan havainnot on esitetty 10 × 10 km karttaruutuina. Havaintoaineisto on kaikkien saatavana osoitteessa <https://luonnonvaratieto.luke.fi/kartat?panel=suurpedot>. Kuvaan 3 on haettu ilveshavainnot kuukauden ajalta. Havainnot näkyvät haalean keltaisena kartalla.

Kuva 2. Ilveshavainnot 31.6. –31.7.2023 (Luke luonnonvaratieto).

Palvelua käytettäessä on tärkeä ymmärtää, ettei havaintojen lukumäärästä voi päätellä yksilöiden lukumäärää. Helteen ja Lindénin (2013) mukaan ei ole selkeää menetelmää erottaa päällekkäisiä havaintoja ja tiivistää suurta määrää tietoa oikeaan päälukuun. Esimerkiksi yksittäinen karhu voi vuoden aikana kerryttää useita havaintoja. Ottaen huomioon, että karhu voi liikkua useita kilometrejä yhden päivän aikana, on haastavaa määrittää, onko kahdessa eri kunnassa peräkkäisinä päivinä havaittu karhu todellisuudessa sama yksilö.

Kenttäoloissa varman lajitunnistuksen tekeminen voi olla haastavaa. Kentällä pedon jäljet ovat harvoin oppikirjamaisen selkeät tai helposti tunnistettavat. Petoyhdyshenkilön on varmistettava havainnosta voidakseen tehdä siitä kirjauksen. Varman lajitunnistuksen tekemiseksi petoyhdyshenkilön on usein jalkauduttava maastoon seuraamaan jälkiä. Jälkiä lähdetään seuraamaan takajälkeen eli sinne suuntaan, mistä eläin on tullut. Takajälkeen kulkemalla pyritään varmistamaan, ettei suurpetoa häiritä tai ajeta liikkeelle. Tämä on tärkeää erityisesti asutusten läheisyydessä. Jälkien lisäksi tulee tarkkailla eläimen kulkutapaa, askelpituutta ja

muita mahdollisia viitteitä, kuten jätöksiä. Nämä kaikki yksityiskohdat voivat kertoa havainnoitsijalleen paljon, mikäli niitä osataan tulkita oikein. Tunnistusvarmuus vaatii harjoittelua ja perehtyneisyyttä asiaan.

Joskus voi olla tilanteita, jolloin varmaa lajitunnistusta voi olla lähes mahdoton tehdä esimerkiksi rajujen sääolosuhteiden muutosten takia. Tällöin kirjaus tulee jättää tekemättä.

On eduksi, mikäli petoyhdyshenkilöt tekevät yhteistyötä keskenään. Vaikka työ on vapaaehtoista, saattaa työkuormaa kertyä kohtuuttomasti yhden henkilön hoidettavaksi. Petohavainnot keskittyvät sinne, missä petoja liikkuu, jolloin syntyy myös alueellista vaihtelua tehtävien määrässä. Esimerkiksi vakiintuneella susireviirillä toimiva petoyhdyshenkilö saattaa saada kansalaisilta tarkistettavia havaintoja lähes päivittäin. Aktiivisimmat petoyhdyshenkilöt merkitsevät Tassu-järjestelmään yli 200 havaintoa vuodessa. Samalla on muistettava, ettei jokainen havainto välttämättä johda Tassu-merkintään.

Varsinaisen havaintojen keruun lisäksi useat petoyhdyshenkilöt osallistuvat suden ja karhun DNA-keräykseen. Petoyhdyshenkilö voi kerätä DNA-näytteitä normaalin petoyhdyshenkilö tehtävän ohessa tai varsinaisena tarkoituksenaan etsiä näytteitä ja kirjata havaintoja keräyksen ohessa. DNA-keräykseen osallistuminen ei edellytä petoyhdyshenkilön tehtävää, vaan keräystä voivat tehdä kaikki asiasta kiinnostuneet. DNA-keräystä tekeekin Luonnonvarakeskuksen ja riistakeskuksen työntekijöiden lisäksi suuri määrä vapaaehtoisia. Vapaaehtoiseiin kuuluu petoyhdyshenkilöitä, metsästäjiä ja muita luonnossa liikkujia. Luonnonvarakeskus ja SusiLIFE kouluttavat vapaaehtoisia DNA-kerääjiä. Koulutuksella varmistetaan näytteiden asianmukainen käsittely ja säilöntä siten, että näytteet säilyvät analysointikelpoisina.

DNA antaa paljon sellaista tietoa, jota ei ole saatavilla muilla keinoin (Metsähallitus ym., i.a.). Kudoksesta, karvasta tai eritteestä saatavalla DNA-analyysillä voidaan tunnistaa eläimen laji ja sukupuoli sekä erottaa yksilöt toisistaan. Mikäli kyseinen yksilö on tavattu aikaisemmin, DNA-analyysissä voidaan seurata yksilön liikkeitä vanhojen tulosten avulla. Susien kohdalla pystytään DNA-analyysien avulla kartoittamaan reviirien rajoja, yksilöiden välisiä sukulaissuhteita tai susiparin lisääntymistä.

2.3.2 Viestintä

Petoyhdyshenkilön rooli asettaa korkeat odotukset ja vaatimukset viestinnälle. Viestinnälle omat haasteensa asettaa yleinen ilmapiiri suurpetokysymyksessä, jossa on myös konfliktin piirteitä. Tämän konfliktin keskellä petoyhdyshenkilöiltä odotetaan kykyä viestiä eri sidosryhmien ja kanavien välityksellä tehokkaasti, täsmällisesti ja puolueettomasti aina mediatiedottamisesta kriisiviestintään.

Petoyhdyshenkilö kohtaa tehtävissään erilaisia tilanteita, joissa petoyhdyshenkilön eri sidosryhmät tukeutuvat hänen asiantuntijuuteensa. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi poliisin tai maaseutuviranomaisten avustaminen petovahinkoa selvitettäessä. Näissä tapauksissa petoyhdyshenkilö voi toimia petovahinkojen tunnistajana. Myös riista-alan toimijat, kuten Luonnonvarakeskus tai Suomen riistakeskus, voivat tukeutua petoyhdyshenkilön paikallistietämykseen suurpetoasioissa.

Suurpetojen kohtaaminen aiheuttaa ihmisissä erilaisia reaktioita, kuten kiinnostusta, uteliaisuutta, pelkoa tai jopa vihaa. Petoyhdyshenkilön asiantuntijuuteen tukeudutaan, kun ihminen on kohdannut suurpedon. Petoyhdyshenkilön tehtävänä on tällöin toimia puolueettomana asiantuntijana. On hyvin tyypillistä, että esimerkiksi pihan poikki kulkenut susi aiheuttaa huolta havainnoitsijassa. Ihmisten reaktiot ovat aitoja, eikä heidän tunteitaan pidä vähätellä.

Petoyhdyshenkilön on hyvä kuunnella empaattisesti havainnon tehnyttä ihmistä ja kertoa tosiasiallista tietoa mm. suurpetojen luontaisesta käyttäytymisestä. Kaikkiin kysymyksiin ei tarvitse osata vastata heti, vaan petoyhdyshenkilö voi pyytää apua esimerkiksi petoyhdyshenkilöverkostolta tai riistakeskukselta. Havainnostaan ilmoittava ihminen on osoittanut luottamuksensa petoyhdyshenkilöön. Petoyhdyshenkilön on vastattava tähän osoittamalla oma ammatitaitonsa puolueettomana suurpetoasiantuntijana, joka edustaa samalla riista-alan toimijoita laajemmin. Luottamuksen rikkominen heijastuu koko järjestelmään ja sen uskottavuuteen.

Myös media voi olla kiinnostunut haastattelemaan petoyhdyshenkilöitä suurpetoihin liittyvissä asioissa. Petoyhdyshenkilön tehtävään kuuluu oikean tiedon jakaminen, joten Tassun tietoja voi jakaa kansalaisille ja medialle karkeassa mittakaavassa yleiskuvan antamiseksi. Tiedonjakamisen rajoitus koskee ns. raakadataa, eli yksittäisten havaintojen yksityiskohtaista tietoa ei saa jakaa. Tilannekuvan antaminen ilman yksityiskohtaista aineistoa voi tuntua hankalalta, jopa ristiriitaiselta. Silloin on hyvä hankkia tietoa luotettavista lähteistä.

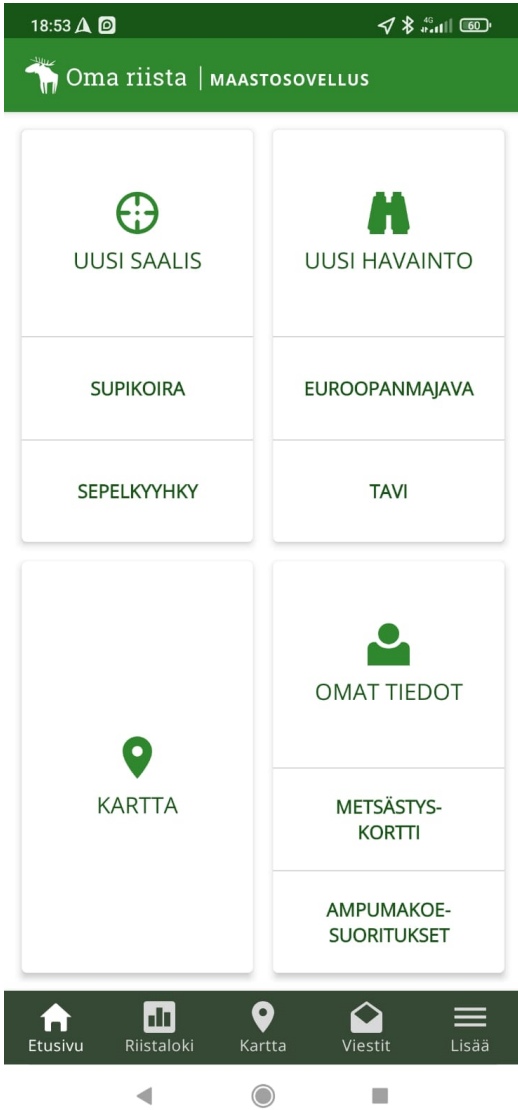
Tiedottamisen tukena jaettava aineistoja ovat esimerkiksi kanta-arvioiden aineistot, Luken luonnonvaratietopalvelun tiedot ja Suomen riistakeskuksen julkaisut. Petoyhdyshenkilön on aina pysyttävä neutraalina ja jaettava vain tosiasiallista tietoa. Myös sosiaalisessa mediassa käytävissä suurpetokeskusteluissa petoyhdyshenkilön on säilytettävä puolueeton ja neutraali asenne.

Puolueellinen, väärä tai liian yksityiskohtainen tieto voi helposti johdatella kuulijansa väärin johtopäätöksiin. Johtopäätösten tekeminen esimerkiksi suurpetokannan koosta vaatii aina kattavan perehtymisen lajityypilliseen käyttäytymiseen ja tutkimusaineiston kokonaisvaltaisen tuntemisen. Mikäli petoyhdyshenkilö on epävarma tiedonjakamisen rajoitteista tai muista tiedottamiseen liittyvistä asioista, on hyvä tukeutua Suomen riistakeskuksen henkilökuntaan. On muistettava, että yksittäinen petoyhdyshenkilö edustaa koko petoyhdyshenkilöverkostoa.

Petoyhdyshenkilöiden on tärkeä suhtautua asiallisesti ja ystävällisesti myös niihin kansalaisiin, joiden ilmoitus suurpedosta osoittautuu väärin määritetyksi lajiksi (Ala-Kurikka ym., 2021, s. 10). Näin säilytetään kansalaisten mielenkiinto tehdä yhteistyötä jatkossa, mikä on järjestelmän toimivuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Tilannetaju, kohteliaisuus ja neuvokkuus kuuluvat petoyhdyshenkilön hyveisiin. Havainnot voivat olla ilmoittajilleen hyvin henkilökohtaisia ja kiinnostavia. Ilmoittaja saattaa olla kiinnostunut, mitä hänen havainnolleen tapahtuu ja miten sitä hyödynnetään.

Oma riista -palvelu on monipuolinen työkalu metsästäjille ja riistan tarkkailijoille, myös keskeinen viestintäkanava petoyhdyshenkilöiden ja riistakeskuksen välillä. Palvelu tarjoaa joukon käyttökelpoisia toimintoja, kuten mahdollisuuden kirjata saaliita ja tehdä riistahavaintoja. Kuvassa 4 nähdään Oma riistan mobiilisovelluksen etusivu. Suomen riistakeskus käyttää palvelua kommunikoidakseen metsästäjien ja petoyhdyshenkilöiden kanssa. Oma riistan kautta on mahdollista tehdä myös suurpetohavaintoja, mutta nämä eivät päädy petoyhdyshenkilöille tai Tassu-järjestelmään.

Kuva 3. Oma riista -sovelluksen etusivu

3 SIDOSRYHMÄVIESTINTÄ

3.1 Sidosryhmäviestinnän määrittely

Sidosryhmäviestintä tarkoittaa organisaation ja sen sidosryhmien välistä viestintää (Kujala & Kuvaja, 2002). Se pyrkii rakentamaan, ylläpitämään ja vahvistamaan sidosryhmien suhteita. Esimerkiksi tässä työssä Suomen riistakeskus pyrkii ymmärtämään paremmin petoyhdysheikkilöiden tarpeita.

Läpinäkyvyyden periaatteen mukaisesti viestintätilanteissa korostuvat kaksi keskeistä näkökulmaa: tiedon antamisen velvollisuus ja tiedon saamisen oikeus (Rydenfelt & Juholin, 2016, s. 12–27). Organisaatioiden on aktiivisesti jaettava tietoa, kun taas sidosryhmien on perusteltua odottaa tietoa saatavaksi. Joillekin sidosryhmille pelkkä tiedon saatavuus on riittävää, kun taas toiset kaipaavat tiiviimpää vuorovaikutusta, keskustelun mahdollisuutta ja osallistumista.

Organisaation menestys on riippuvainen siitä, miten se pystyy huomioimaan sidosryhmien odotukset ja ansaitsemaan olemassaolonsa oikeutuksen (Luoma-aho, 2005, s. 303–306). Samat lainalaisuudet pätevät myös julkisyhteisöihin, vaikkakin yhteys palvelujen käyttäjäkokemusten ja toiminnan oikeutuksen välillä ei koske julkisyhteisöjä yhtä radikaalisti. Sidosryhmäläisten aito tyytyväisyys ja arvostus tulee ansaita. Kun tyytyväisyys ja arvostus on ansaittu, sidosryhmäläiset jakavat positiivista suhtautumista myös eteenpäin. Näin saadaan hyvä kertautumaan itsestään. Kaikkien sidosryhmien kanssa tämä voi olla haastavaa. Voi olla esimerkiksi sellaisia sidosryhmiä, jotka eivät hyväksy jotain organisaation osaa tai tapaa toimia ja voidaan puhua jopa vihamielisistä. Jokainen sidosryhmä pohjimmiltaan ajaa omaa intressiään ja puhuu sen puolesta.

Sitoutumisen merkitys korostuu vapaaehtoistehtävässä (Juholin, 2015, s. 59). Vapaaehtoistyön palkattoman luonteen takia tarvitaan vastikkeeksi yhteenkuuluvuutta ja mielekästä sitoutumista. Mielekkään sitouttamisen edellytyksenä on organisaation perustehtävien, arvojen ja tavoitteiden hyvä ja konkreettinen tuntemus. Ilman sidosryhmäviestintää ei pääse syntymään aitoa luottamusta ja sitoutumista esimerkiksi riista-alan toimijoiden ja petoyhdysheikkilöiden välille. Sitoutunut vapaaehtoistyötä tekevä on arvokas resurssi organisaatiolle monellakin tapaa: ei pelkästään tehtyinä työtunteina vaan myös siksi, että sitoutunut henkilö on valmis antamaan panoksensa toiminnan kehittämiseen.

Perinteisesti sisäisen ja ulkoisen viestinnän jakolinja on määritetty selkeästi sisä- ja ulkopiiriin yksinkertaisesti jaottelamalla viestin vastaanottajat tai vuorovaikutuksen osapuolet (Juholin, 2015, s. 51–53). Suurpetotutkimuksessa organisaation henkilökunta ja heihin verrattavat yhteistyökumppanit, kuten petoyhdyshenkilöt, ovat jakolinjan sisällä. Linjan ulkokehälle jäävät muut yhteistyökumppanit ja sidosryhmät. Jakolinjan piirtäminen voi joissain tilanteissa olla käytännössä mahdotonta. Voiko esimerkiksi petoyhdyshenkilöä jättää kehän ulkopuolelle suurpedoista viestittäessä? On tilanteita, joissa esimerkiksi paikalliset asukkaat tai petoyhdyshenkilöt ovat käytännössä samassa tai jopa vahvemmassa asemassa Suomen riistakeskuksen henkilöstön kanssa. Näiden ryhmien tiedot, taidot ja asenne organisaatiota kohtaan voivat olla avainasemassa.

Mielekkään sitouttamisen edellytyksenä on organisaation perustehtävien ja toimintatapojen hyvä tuntemus (Rydenfelt & Juholin, 2016, s. 12–27). Ilman sidosryhmäviestintää ei pääse syntymään aitoa luottamusta ja sitoutumista organisaation ja henkilön välille.

Motivaation voimakkuus vaihtelee tehtävä- ja yksilötasolla (Lämsä & Hautala, 2005, s. 80–81). Jotkut petoyhdyshenkilön tehtävät saattavat innostaa ja sytyttää intohimon, kun taas toiset saattavat tuntua rutiininomaisilta tai vähemmän merkityksellisiltä. Sisäinen motivaatio liittyy yksilön sisäisiin tarpeisiin, arvoihin ja uskomuksiin. Kun organisaation tavoite on linjassa yksilön henkilökohtaisten arvojen ja tavoitteiden kanssa, syntyy vahva sisäinen motivaatio. Tällöin esimerkiksi halu auttaa toisia voi olla voimakas motivaation lähde.

Ulkoinen motivaatio sen sijaan perustuu ulkoisiin palkkioihin ja seurauksiin (Lämsä & Hautala, 2005, s. 80–81). Työntekijä saattaa tehdä tehtävänsä esimerkiksi saadakseen palkan, ylennyksen tai välttääkseen negatiivisen palautteen. Vaikka ulkoinen motivaatio voi olla tehokasta tietyissä tilanteissa, se ei välttämättä johda samanlaiseen omistautumiseen tai työn laatuun kuin sisäinen motivaatio. On tärkeää, että riista-alan toimijat ymmärtävät erilaiset motivaation lähteet ja pyrkivät tukemaan sisäistä motivaatiota. Kun petoyhdyshenkilöitä tuetaan oikein, heidän potentiaalinsa ja panoksensa organisaation menestykseen kasvaa.

3.2 Sidoryhmäanalyysi tukena viestinnän suunnittelussa

Strategisen sidoryhmäviestinnän edellytyksenä on sidoryhmien tunteminen (Juholin, 2015, s. 114). On tunnistettava sidoryhmän alaryhmät ja se, keitä niihin kuuluu. On hyvä tietää jokaisesta jotain, mutta erityisen hyvin pitää tuntea tärkeimmät sidoryhmät. Sidoryhmiä

voidaan myös jaotella monilla eri tavoin. Varsin yleinen tapa on jaotella sidosryhmät merkittävyyden mukaan primääreihin, sekundääreihin ja marginaaliryhmiin. Suurpetoihin liittyvissä asioissa petoyhdyshenkilöt kuuluvat Suomen riistakeskuksen primääreihin sidosryhmiin.

Sidosryhmäanalyysi on menetelmä, jonka avulla organisaatiot voivat syvällisesti ymmärtää niiden kanssa vuorovaikutuksessa olevia tahoja (Kujala & Kuvaja, 2002, s. 151). Menetelmä keskittyy selvittämään eri sidosryhmien, kuten petoyhdyshenkilöiden, paikallisten ja työntekijöiden, näkemyksiä, asenteita ja odotuksia. Tämän tiedon avulla organisaatio voi paremmin suunnitella ja toteuttaa strategioitaan, kehittää tuotteitaan ja palveluitaan sekä reagoida muutoksiin.

Analyysi voidaan jakaa jatkuvaan ja tilannekohtaiseen (Kujala & Kuvaja, 2002, s. 151). Jatkuvassa analyysissä tavoitteena on saada jatkuvasti päivittyvä kuva sidosryhmien mielipiteistä ja tarpeista. Tilannekohtaisessa analyysissä keskitytään tiettyyn hetkeen tai tapahtumaan, jolloin tarvitaan erityistä ymmärrystä sidosryhmien näkökulmasta. Tässä työssä tehdään tilannekohtainen analyysi. Tilannekohtainen analyysi vastaa työn tavoitteeseen selvittää petoyhdyshenkilötoiminnan nykytilaa.

AOP-malli on yksi tapa lähestyä sidosryhmäanalyysiä (Kujala & Kuvaja, 2002, s. 151). Mallissa korostetaan sidosryhmien arvojen, odotusten ja panostuksen merkitystä. Arvojen kautta voidaan ymmärtää sidosryhmien perusnäkemyksiä ja arvostuksia. Odotukset kertovat, mitä sidosryhmät toivovat tai vaativat organisaatiolta. Panostukset antavat kuvan siitä, mitä resursseja ja osaamista sidosryhmät voivat tuoda yhteistyöhön. Tämän mallin avulla organisaatiot voivat hahmottaa, miten eri sidosryhmät vaikuttavat ja voivat vaikuttaa niiden toimintaan.

Yhteisöllä kuten petoyhdyshenkilöillä on tarve tulla sidosryhmiensä kuulemiksi (Juholin, 2015, s. 51–53). Toisaalta taas yhteisöllä on tarve myös kuunnella sidosryhmiä. Vuoropuhelu ja proaktiivinen vuorovaikutus voivat johtaa positiivisiin tuloksiin tai parhaimmillaan estää negatiivisia seuraamuksia. Proaktiivisessa suhteessa on mahdollista, että sidosryhmillä tai henkilöillä on tarve vaikuttaa yhteisön asioihin ja yhteisö puolestaan pyrkii vaikuttamaan ympäristöönsä.

3.3 Sidosryhmäviestinnän keinoja ja kanavia

Oikea viestinnällinen lähestymistapa voidaan ratkaista sidosryhmäanalyysin avulla (Juholin, 2015, s. 148–149). Yhteisöllisyyttä edistävä viestintä voi muodostua tapahtumista, joissa sidosryhmien jäsenet voivat tutustua toisiinsa ja tunnistaa yhteisiä tekijöitä. Tämäntyyppinen viestintä ei ainoastaan edistä yhteisön tunnetta, vaan voi myös vahvistaa yksilön identiteettiä.

Kun pyritään pitämään sidosryhmät ajan tasalla, on ensiarvoisen tärkeää tietää, millä kanavilla heidät tavoittaa (Juholin, 2015, s. 148–149). Vaikka verkkotiedotteet ja sosiaalinen media tavoittavat monet, eivät ne välttämättä tavoita kaikkia. Siksi on mietittävä, pitäisikö tiedonjakamiseen käyttää perinteisiä keinoja henkilökohtaisempia julkaisuja tai tapaamisia.

Viestintäkanavien tehokkuus ja merkitys riippuvat niiden ominaispiirteistä (Kortesuo, 2020, s.132). Voidaan puhua "rikkaista" ja "köyhistä" kanavista sen perusteella, kuinka monipuolisesti ne välittävät informaatiota. Rikas viestintäkanava on sellainen, joka välittää informaatiota monipuolisesti ja antaa vastaanottajalle mahdollisuuden tulkita viestiä useiden aistien avulla. Esimerkiksi kasvokkain tapahtuva viestintä on rikkain muoto, koska se mahdollistaa sekä sanallisen että sanattoman viestinnän – ilmeet, eleet, äänenpainot ja muut nonverbaaliset viestinnän muodot tulevat mukaan. Tällainen viestintä on myös ajankohtaista ja vuorovaikutuksellista. Köyhät kanavat ovat niitä, jotka välittävät rajoitetusti informaatiota. Esimerkiksi sähköpostit, Oma riista -viestit ja tiedotteet ovat köyhiä kanavia, koska ne eivät tarjoa samaa määrää aistillista informaatiota ja vuorovaikutus niiden kautta on usein köyhää.

Verkossa tapahtuvan sidosryhmä- ja asiakasviestinnän etuna on sen tehokas kohdennettavuus (Juholin, 2015, s. 326–327). Tehokas kohdentaminen vaatii kohderyhmän tarkan analyysin, käytönseurantaa ja ylläpidon jatkuvaa kehitystä. Sivuston pitää tarjota jatkuvasti jotain uutta, ettei ihminen kyllästy. Tärkeimpiä sidos, ja asiakasryhmiä voidaan ohjata räätälöidympien palvelujen pariin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi organisaation omat rekisteröitymistä ja kirjautumista vaativat palvelut, kuten ekstranet. Ekstranetin etuna on sen kohderyhmäosuus. Palvelu voidaan räätälöidä ja rajata jokaiselle käyttäjäryhmälle toimivaksi. Sen tulisi tarjota käyttäjälleen lisäarvoa ja hyödyllistä sisältöä. Parhaimmillaan palvelu on hyvin henkilökohtaisen tuntuinen ja vastaa käyttäjien tarpeisiin. Palvelun on palkittava käyttäjänsä jollain konkreettisella tavalla, jotta sen olemassaololle on syy.

Organisaation on kyettävä asiakasviestinnässään nopeaan viestintään (Juholin, 2015, s. 326–327). Joissain tapauksissa viestinnän on oltava jopa reaaliaikaista tai todella henkilökohtaisesti räätälöityä, muuten vaarana saattaa olla viestinnän katkeaminen tai räjähdysmäinen viestiaalto. Sosiaalisessa mediassa yksikin ihminen voi saada aikaan kuvatun mukaisen ilmiön, jolloin organisaatio menettää aloittamisen suoman edun ja saa niskoilleen mainehaittaa.

3.4 Viestinnän haasteita ja konflikteja

Petokeskustelu on konfliktiherkkä ja siihen liittyy paljon haasteita. Keskustelu on hyvin polarisoitunutta, eikä neutraalille ja objektiiviselle mielipiteelle ole aina sijaa. Vain ääripäät kuuluvat, eikä hiljaisen enemmistön ääni kuulu. Joskus suurpetoihin liittyvät viestit halutaan tulkita omia argumentteja tukevana tai niitä vastaan olevina. Konfliktiherkkyys ajaa tilanteeseen, jossa kaikkea petoyhdyshenkilön ja muiden riista-alalla toimijoiden viestintää haastetaan jatkuvasti, eikä rakentavaa keskustelua pääse syntymään. Viestintä muuttuukin jatkuvaksi kriisiviestinnäksi ilman varsinaista kriisiä.

Kriisiviestintä on erikoistunut viestinnän ala, joka keskittyy organisaation maineen ja työrauhan suojelemiseen sekä kriisitilanteiden hallintaan ja niistä toipumiseen (Kortesuo, 2018, s. 12–13). Sen keskeisenä tavoitteena on ennakoida, vähentää ja hallita organisaatioon kohdistuvia kohuja ja kriisejä sekä nopeuttaa paluuta normaaliin toimintaan kriisin jälkeen. Kriisiviestintä jakautuu ajallisesti kolmeen eri vaiheeseen: valmistautumiseen kriiseihin rauhallisina aikoina, aktiiviseen viestintään kohun tai kriisin aikana sekä jälkihoitoon. Nopeus, avoimuus, saavutettavuus ja rehellisyys ovat kriisiviestinnän keskeisiä ominaisuuksia.

Kohun tai kriisin merkittävyyden tunnistaminen ja siihen reagoiminen on kriittistä. Useat tekijät määrittelevät, milloin tilanteeseen tulisi puuttua (Kortesuo, 2018, s.133) Esimerkiksi vahvan kohun vaiheessa ajankohtainen puheenaihe ja mukana olevat kiinnostavat henkilöt ovat indikaattoreita, jotka usein vaativat nopeaa puuttumista. Toisaalta jos kohu on pienimuotoinen eikä siihen liity mielipidevaikuttajia tai se ei ole ajankohtainen, voidaan usein odottaa ja seurata tilannetta ennen aktiivista puuttumista.

Kriisiviestinnän tehokkuus perustuu keskeisesti ydinongelman oikea-aikaiseen tunnistamiseen ja asianmukaiseen käsittelyyn (Korpinen & Lindström, 2020, s. 45). Tämä on erityisen tärkeää, kun tavoitteena on viestiä sidosryhmille uskottavasti ja rakentaa heidän

luottamustaan. Vaikka viestintäkanavien määrä ja laajuus ovat tärkeitä, ne muodostuvat toissijaisiksi, mikäli ydinongelmaa ei käsitellä oikein. Väärin hahmotettu tai käsitelty ongelma voi johtaa siihen, että edes laajamittainen tiedotus tai huolellisesti suunniteltu strategia ei rakenna toivottua ymmärrystä sidosryhmälle.

4 KYSELYTUTKIMUS

4.1 Kyselytutkimus aineistonkeruumenetelmänä

Kyselytutkimus on menetelmä, jonka etuna on mahdollisuus kerätä laaja tutkimusaineisto nopeasti ja helposti. Kyselytutkimusta käytetään, kun halutaan iso vastaaja joukko ja tutkimustuloksia numeroina eli kvantitatiivisesti. Kyselyiden avulla voidaan tavoittaa suuri määrä ihmisiä ja tutkimukseen voidaan sisällyttää monia erilaisia kysymyksiä (Hirsjärvi ym., 2018, s. 195). Tämä säästää tutkijoiden aikaa ja vaivannäköä verrattuna esimerkiksi haastatteluihin tai kenttätutkimuksiin. Kysely voidaan lähettää helposti suurelle määrälle vastaajia. Vastauksen tallentaminen ja analysointi voidaan tehdä tehokkaasti erilaisilla tietokoneohjelmistoilla. Lisäksi tilastolliset analyysitavat ja raportointimuodot ovat kehittyneet, mikä helpottaa tutkimusaineiston analysointia ja tulosten tulkintaa.

Kyselytutkimusten yleisesti tunnistettuihin haasteisiin kuuluvat kyselyn laatimisen monimutkaisuus, alhainen vastausaste sekä vastaajien asiantuntemuksen varmistamisen vaikeus (Hirsjärvi ym., 2018, s. 195). Lisäksi haasteita ovat kysymysten ja vastausvaihtoehtojen monitulkintaisuus sekä saadun tiedon luotettavuuden arviointi.

Kyselylomakkeiden suunnittelussa tärkeää on kysymysten selkeys ja yksiselitteisyys (Hirsjärvi ym., 2018, s. 202–203; Valli, 2018). Kysymykset tulee laatia niin, että ne merkitsevät samaa kaikille vastaajille, jolloin vältetään monitulkintaisuus. Tarkkaan rajatut kysymykset ovat yleisiä kysymyksiä parempia sillä ne rajoittavat vastausten tulkinnan mahdollisuuksia. Lyhyet kysymykset ovat ymmärrettävämpiä ja helpompia vastata kuin pitkät ja monimutkaiset kysymykset. On myös tärkeää välttää kysymyksiä, jotka sisältävät kaksoismerkityksiä tai kysyvät useampaa asiaa kerrallaan. Kyselyissä tulee ottaa huomioon, ettei kaikilla vastaajilla välttämättä ole mielipidettä kaikkiin kysymyksiin, minkä vuoksi 'ei mielipidettä' -vaihtoehdon tarjoaminen on hyödyllistä. Monivalintakysymykset ovat usein parempi vaihtoehto kuin 'samaa mieltä/eri mieltä' -tyyppiset väittämät, jotka voivat sisältää tulkinnanvaraisia tai vaikeasti mitattavia aiheita.

Kyselylomakkeen suunnittelussa tulee harkita kysymysten määrää ja niiden järjestystä ja sijoittaa yleiset ja helposti vastattavat kysymykset alkuun ja spesifisemmät kysymykset loppuun. Vastaajaa koskevat taustatiedot, kuten ikä ja sukupuoli, ovat yleensä alussa, mutta

niiden tarkoituksenmukaisuutta ja asettelua on syytä käyttää harkiten. Lisäksi on tärkeää välttää ammattikielen ja monimutkaisten termien käyttöä, jotka voivat olla epäselviä vastaajille, sekä johdattelevien kysymysten käyttöä objektiivisten vastausten saamiseksi. Kyselylomakkeen suunnittelussa tulee olla tarkkaavainen ja harkitsevainen, jotta kysely tuottaisi luotettavaa ja tarkoituksenmukaista tietoa tutkimuskysymysten kannalta.

Avointen kysymysten etuna on niiden mahdollistama vastaajan vapaus kertoa, mitä hänellä on todella mielessään, kun puolestaan monivalintakysymykset rajaavat vastaajan valmiiksi annettuihin vaihtoehtoihin (Hirsjärvi ym., 2018, s. 201). Monivalintakysymykset ovat helpommin analysoitavissa ja parhaimmillaan ne voivat auttaa vastaajaa tunnistamaan itselleen sopivimman vastauksen.

4.2 Kyselyn toteutus

Kyselytutkimus oli luonnollinen tapa tehdä sidosryhmäanalyysiä, jossa haluttiin tietoja yhdestä riistakeskuksen keskeisestä sidosryhmästä. Petoyhdyshenkilöverkosto käsitti Luonnonvarakeskuksen eli Luken mukaan vuonna 2022 yhteensä 2 446 aktiivista vapaaehtoista petoyhdyshenkilöä (Luke, 2022). Petoyhdyshenkilöiden runsas lukumäärä tuki kyselytutkimuksen valintaa tiedonkeruumenetelmäksi. Riistakeskuksella on käytössään Surveypal-palvelu kyselyiden tekemiseen ja kokemusta kyselyiden tekemisestä.

Merkittävä asia on myös vastaajan anonymiteetti. Verkossa tapahtuva kyselytutkimus oli helpposti toteutettavissa täysin anonymisti. On erityisen tärkeää painottaa anonymiteettiä, kun käsitellään arkaluonteisia teemoja tai henkilökohtaisia kysymyksiä. Anonyymi vastaaminen voi lisätä rehellisyyttä ja vähentää tahallista väärinvastaamisen riskiä.

Tämän opinnäytetyön kyselyn suunnittelu päästiin aloittamaan, kun oli päätetty aikataulusta, sisällöstä ja tavoitteista. Ennen ensimmäistä varsinaista työpalaveria tämän työn tekijä laati alustavat luonnokset kysymyksistä ja saatetekstistä. Palavereissa päästiin työntilaajan kanssa yhdessä työstämään ja muotoilemaan kysymyksiä sellaisiksi, että ne palvelevat parhaiten kyselyn tavoitteita. Kysymysten tuli olla selkeitä, ymmärrettäviä ja puolueettomia. Tehtiin karsintatyötä ja yhdistettiin kysymyksiä, että saatiin kyselyn vastausaika ja rakenne pysymään miellyttävinä vastaajille.

Ennen kyselyn julkaisemista kyselyä viimeisteltiin huolellisesti useampi kerta ja työn tilaaja vastasi saatekirjeen lopullisesta asusta. Kysymyksiä yhdisteltiin, mietittiin sanamuotoja ja kysymysten järjestystä. Taustakysymykset päätettiin sijoittaa lomakkeen loppuun. Kysymykset, kuten ikä, ovat yksinkertaisia ja nopeita vastata, ne eivät vaadi paljon keskittymistä (Chydenius-instituutti, 2018, s. 121). Sijoittamalla ne loppuun, pyrittiin varmistamaan, että lomakkeen vastaukset ovat mahdollisimman luotettavia alusta loppuun.

Kysely toteutettiin kaksikielisenä suomeksi ja ruotsiksi. Kyselyn kääntämisessä tukeuduttiin ammattikäntäjään työntilaajan toimesta.

Ennen varsinaista julkaisua Suomen riistakeskuksen henkilökunta koekäytti tietokoneella ja mobiililaitteella. Koeajolla saatiin varmistettua, että kyselyn sisältö oli tarkoituksenmukainen ja se toimi teknisesti hyvin. Pilottikyselyssä seurattiin myös vastausaikoja. Tällä varmistettiin, että tarvittavan vastausajan pituus oli mielekäs. Pilottikysely todettiin teknisesti toimivaksi ja sen pohjalta tehtiin muutama hienosäätö vastausvaihtoehtoihin.

Kyselykutsu lähetettiin kaikille Oma riista -järjestelmässä petoyhdyshenkilöiksi kirjatuille henkilöille, joita oli yhteensä 3 239. Kyselylinkit lähetettiin sähköpostin välityksellä vastaajille 3.7.2023. Kyselyiden lähettämisessä hyödynnettiin riistakeskuksen hallinnoimia petoyhdyshenkilöiden yhteystietoja.

Kyselyn palvelimessa olleen toimintahäiriön seurauksena muutamien vastaajien vastaamisessa oli häiriöitä 4.7.2023. Kaikki vastaajat pääsivät kuitenkin vastaamaan kyselyyn seuraavana päivänä. Kysely suljettiin 31.7.2023, jolloin kyselyyn oli vastannut 1 127 vastaajaa. Vastausprosentiksi saatiin 34,79 %, jota voidaan pitää hyvänä vastausprosenttina, etenkin kun otetaan huomioon, että aktiivisia petoyhdyshenkilöitä on 2410.

Vastausprosenttia voidaan verrata Jokitalon (2021) opinnäytetyöhön Metsästyksenselvityksen nykytilan selvitys ja kehitysmahdollisuudet riistanhoitoyhdistyksissä 2021. Jokitalon opinnäytetyössä kysely oli lähetetty yhteensä 2183 metsästyksenselvoijalle sekä toiminnanohjaajalle. Vastaajia se keräsi 1054 kpl, jolloin vastausprosentti oli 48,26 %. Työssä vastausprosentin todettiin olevan hyvä. Jokitalon työn perusteella voidaan myös tämän kyselyn vastausprosenttia pitää hyvänä ja todeta otannan kattavuuden olevan riittävän laaja vakavasti otettavien johtopäätösten tekemiselle.

Kyselyn saatekirjeessä oli yhteystiedot, joista vastaajat saivat kysyä lisätietoja kyselystä. Yhteydenottoja tuli, ja niistä kävi ilmi kyselyn hyvä toteutus ja sen ajankohtaisuus. Suora palaute kyselystä ja petoyhdyshenkilöihin liittyvistä toiminnasta käytiin pääsääntöisesti rakentavassa hengessä.

4.3 Kyselytutkimus petoyhdyshenkilöille

Petoyhdyshenkilöille suunnattu kysely oli jaettu neljään osioon. Ensimmäisessä osiossa selvitettiin, kuinka pitkään vastaajat ovat toimineet petoyhdyshenkilöinä. Lisäksi kartoitettiin vuositasolla kansalaisten ilmoittamien suurpetohavaintojen määrää ja niiden johtamista Tassumerkintöihin. Osiossa oli myös kysymyksiä, joilla pyrittiin lisäämään ymmärrystä siitä, kuinka paljon aikaa ja matkustuskilometrejä vastaajat käyttävät maastotarkastuksiin vuositasolla. Osion lopussa kerättiin tietoa petoyhdyshenkilöiden tietolähteistä ja yhteistyön laajuudesta.

Koulutus ja tuen tarve -osiossa tiedusteltiin petoyhdyshenkilöiden koulutusta ja heidän kokemuksiaan petoyhdyshenkilön peruskurssista. Kysymyksillä selvitettiin myös, kokevatko he tarvitsevansa lisää tukea ja apua esimerkiksi Tassu-järjestelmän käytössä, lajintunnistuksessa tai tiedonvaihdossa.

Petoyhdyshenkilön tyytyväisyys ja motivaatio -osiossa selvitettiin, motivoiko petoyhdyshenkilöitä tehtävässään esimerkiksi riistatiedon kerääminen tai suurpetojen kestävän metsästyksen varmistaminen. Osion lopussa kartoitettiin, millaiset haasteet vaikuttavat heidän työtyytyväisyyteensä.

Viimeisessä osiossa kerättiin taustatietoja ja palautetta. Kysymykset kartoittivat vastaajien demografisia tietoja, kuten riistakeskusaluetta, asuinympäristöä, ikää, koulutustasoa ja ammatillista asemaa. Tässä osassa annettiin myös mahdollisuus avoimeen palautteeseen petoyhdyshenkilötoiminnasta ja kyselystä itsessään.

Petoyhdyshenkilöille teetetyssä kyselystä hyödynnettiin sekä avoimia että monivalintakysymyksiä ja jopa näiden yhdistelmiä. Monivalintakysymyksiin lisättiin ”muu, mikä?” -kenttä, jotta vastaajaa ei kahlita valmiisiin vastausvaihtoehtoihin, vaan vapaamuotoinenkin vastaus oli mahdollinen. ”Muu, mikä?” -vaihtoehtoa hyödynnettiin myös Likertin asteikon muotoisissa monivalintakysymyksissä. Vaihtoehdon avulla pyrittiin varmistamaan, että kysely palvelee parhaalla mahdollisella tavalla käyttötarkoitustaan ja sen avulla saadaan selville

petoyhdyshenkilötoiminnan todellinen tila ja kehityskohteet. Vaikka ”Muu, mikä” -kohdan lisäämisen riskinä on vastausten analysoinnin vaikeutuminen, nähtiin riski pienempänä kuin siitä mahdollisesti saatavat hyödyt.

Henkilökohtaisemmissa kysymyksissä, kuten kysyttäessä vastaajan ikää kyselyyn lisättiin vaihtoehto ”En halua vastata”. Tällä kohdalla haluttiin suoda vastaajalle mahdollisuus olla vastaamatta, mikäli kysymys tuntuu kiusalliselta. Tutkimuksen kannalta on parempi antaa vastaajalle mahdollisuus olla vastaamatta sellaisiin kysymyksiin, joissa riski tahalliseksi väärinvastaamiselle on korostunut.

4.4 Kyselyaineiston käsittely

Kyselytutkimuksen vastauksia alettiin purkaa määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Aineiston analysoimisessa käytettiin taulukointia, keskiarvoja, mediaaniarvoja ja aineiston ristiinvertailua. Ristiinvertailu mahdollisti erilaisten asiayhteyksien havainnoinnin.

Kvantitatiivinen tutkimus keskittyy asioiden mittaamiseen ja analysoimiseen numeroiden kautta (Jyväskylän yliopisto, 2015). Tämä lähestymistapa pyrkii selittämään ja vertailemaan ilmiöitä käyttämällä tilastoja ja lukuja. Tutkimusmetodina se nojaa vahvasti luokitteluihin ja syy-seuraussuhteiden tunnistamiseen.

Teemoittelu on yleinen menetelmä avointen vastausten analysointiin silloin, kun tilastollinen analyysi ei ole mahdollista (Chydenius-instituutti, ym. 2018, s. 114). Avointen kysymysten vastausten teemoittelu vaatii kvalitatiivista analyysiä ja vastausten jakamista eri kategorioihin. Ennen kategorisointia vastaukset käytiin läpi tarvittavien kategorioiden määrittämiseksi. Alkuvaiheessa on suositeltavaa olla avoin ja hyväksyä yksityiskohtaisempi kategorialuokittelu, sillä myöhemmin vastauksia voi yhdistellä pienempään määrään luokkia, kun taas luokkien lisääminen voi olla haastavaa.

Jokaiselle avoimelle vastaukselle annettiin koodi sen kategorian mukaisesti. Vaikka kysymyskohtaisessa koodauksessa oli vaihtelua, tyypillisesti yhdellä kysymyksellä oli noin 20 koodia. Koska avoimet kysymykset oli suunniteltu selkeästi teemoittain, ei vastauksille tarvinnut luoda suurta määrää erilaisia koodeja.

Esimerkiksi (kohdan 1.8 b) kysymyksen ”Onko sinulla yllä mainittujen lisäksi muita lähteitä, joista saat tietoja suurpetojen liikkeistä?” avoimia vastauksia jaoteltiin seuraavin koodein: 1. riistakamerahavainnot, 2. viranomaiset, 3. porotalouden parissa työskentelevät, 4. maa- ja metsätalouden parissa työskentelevät, 5. liikenne jne. Avoimia vastauksia oli paljon ja kysymykset selkeitä, oli haastavaa teemoitella avoimia vastauksia, jotka eivät sisällöltään vastanneet kysytyyn kysymykseen. Esimerkiksi avoimissa vastauksissa oli vastauksia ”katso edellinen vastaus” jotka jätettiin huomiotta.

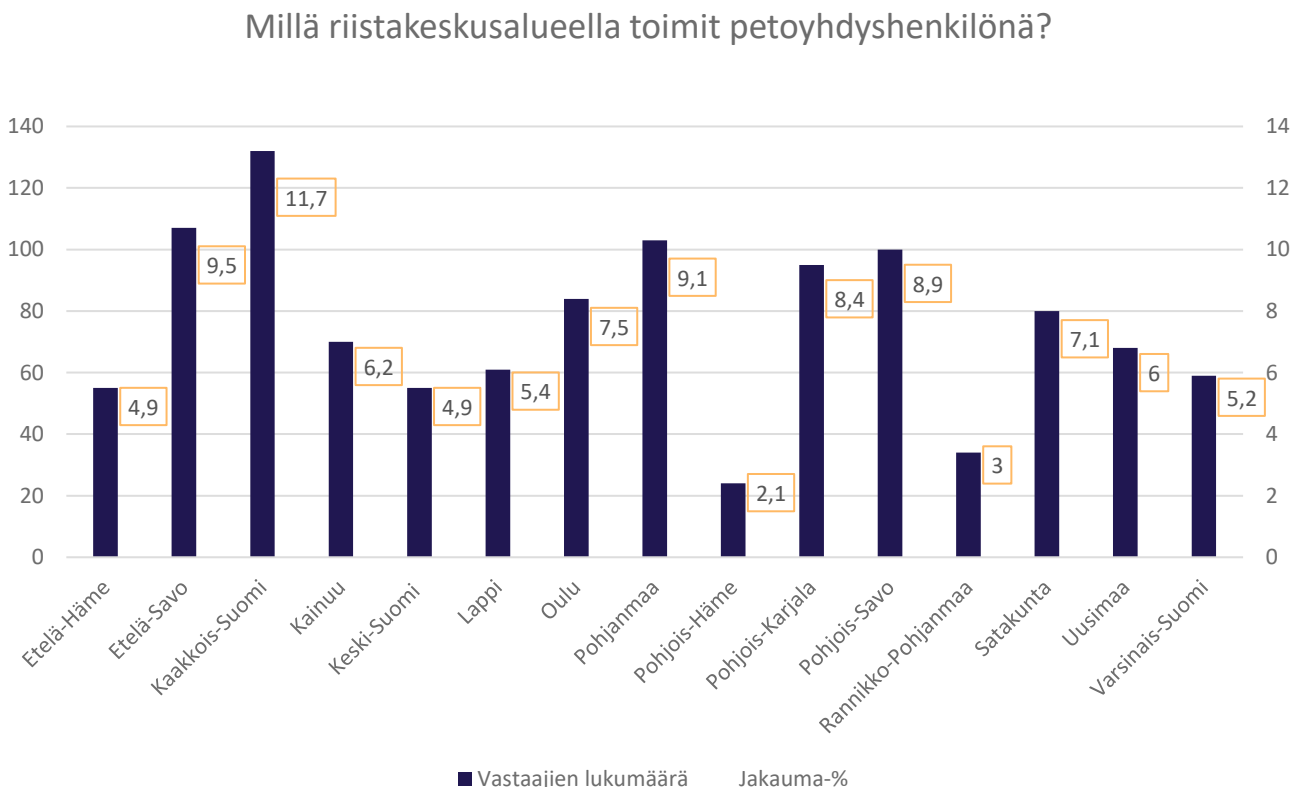
Luku 5 esittelee kyselyn tuloksia. Petoyhdyshenkilöt on päästetty ääneen runsailla avointenkysymysten nostoilla. On tärkeää antaa ääni petoyhdyshenkilöille, sillä vastaukset ilmaisevat petoyhdyshenkilöiden tunnetta ja kertovat ennen kaikkea siitä, miten he asiat kokevat. Tämän yhdistäminen teorialukuun 3 auttaa meitä ymmärtämään paremmin petoyhdyshenkilöiden tarpeita ja vastaamaan heidän odotuksiinsa.

5 KYSELYN TULOKSET

Tässä luvussa analysoidaan kyselyn vastauksia. Tulosten esittelyssä on jätetty huomioimatta "en halua vastata" -vastaukset. Lisäksi avoimista kysymyksistä on sivuutettu informatiivisuudeltaan vähäiset vastaukset, kuten pelkkä "ei" tai "kyllä". Mediaanien ja keskiarvojen määrittelyssä on käytetty ei-täsmällisen lukuhaarukan sisältävissä vastauksissa ("yli X", "alle X") vastausvaihtoehdon merkitsevää lukua, eli esimerkiksi vastausvaihtoehdon "yli 2000 km" kohdalla keskiarvon laskemiseksi on käytetty lukua "2000 km".

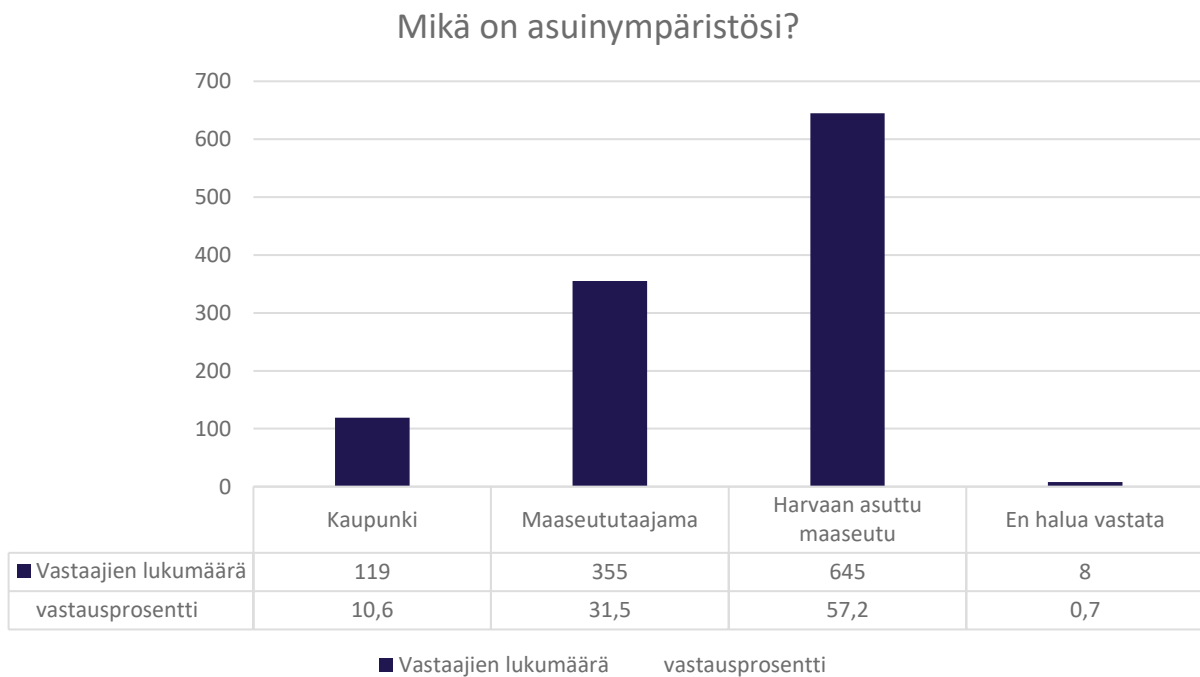
5.1 Vastaajien taustamuuttujat

Kyselyyn vastanneista suurin osa toimii petoyhdyshenkilönä Kaakkois-Suomessa, Etelä-Savossa tai Pohjanmaalla. Vähiten vastanneita toimi petoyhdyshenkilönä Pohjois-Hämeessä ja Rannikko-Pohjanmaalla. Vastausjakaumat kertovat petoyhdyshenkilöverkoston kattavan koko Suomen, ja osittain ne heijastavat myös riistakeskusalueiden pinta-alaa ja väestömäärää. Kuviossa 7 on esitetty vastausjakauma vastausten lukumääränä sekä prosentteina.

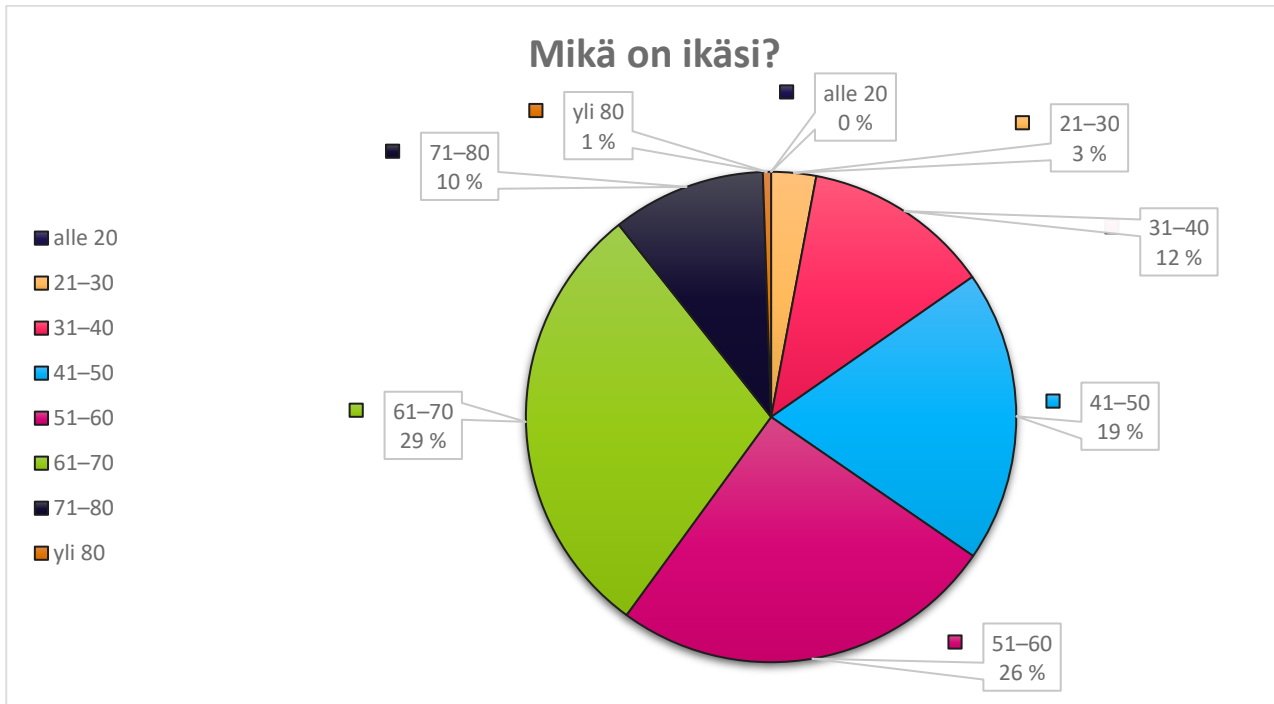
Kuvio 7. Vastanneiden petoyhdyshenkilöiden jakauma riistakeskusalueittain.

Kyselyn vastausten mukaan merkittävä enemmistö petoyhdyshenkilöistä asuu maaseudulla. Yli puolet vastanneista vastasi asuvansa harvaan asutulla maaseudulla ja kolmannes maaseututaajamassa. Tarkat prosenttisuudet ja vastausmäärät on esitetty kuviossa 8. Vaikka enemmistö vastaajista asuu maaseudulla, kaupungeissa asuu 10 % petoyhdyshenkilöistä. On muistettava, että suurpetoja liikkuu koko maassa, myös kaupunkien läheisyydessä ja joskus jopa kaupunkien sisällä. On siis eduksi, että petoyhdyshenkilöverkosto kattaa koko Suomen, myös kaupungit.

Kuvio 8. Vastaajien asuinympäristö.

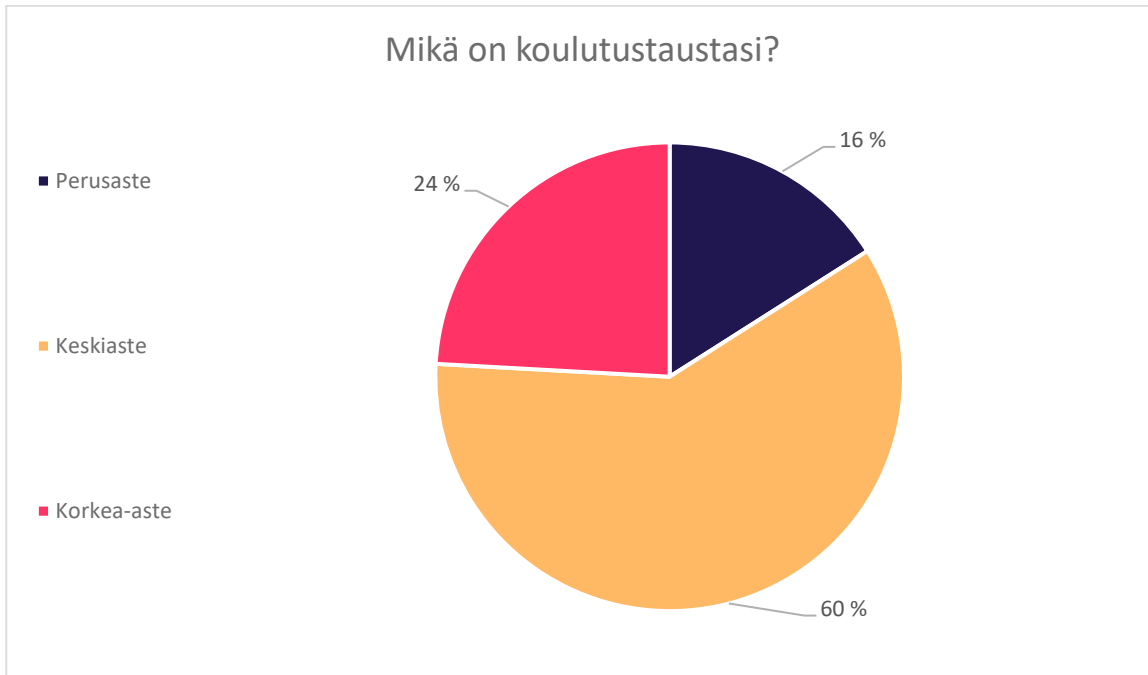
Vastaajien ikäjakauma esitetty kuviossa 9. Alle 20-vuotiaita vastanneita ei ollut. 21–30-vuotiaita vastanneita oli vain 33 kpl (2,9 %). Suurin vastaajaryhmä oli 61–70-vuotiaat, ja tämän ikäryhmän vastauksia oli yhteensä 327 kpl (29 %). Vastauksissa ei huomioitu ryhmää ”en halua vastata”.

Kuvio 9. Vastanneiden ikäjakauma.

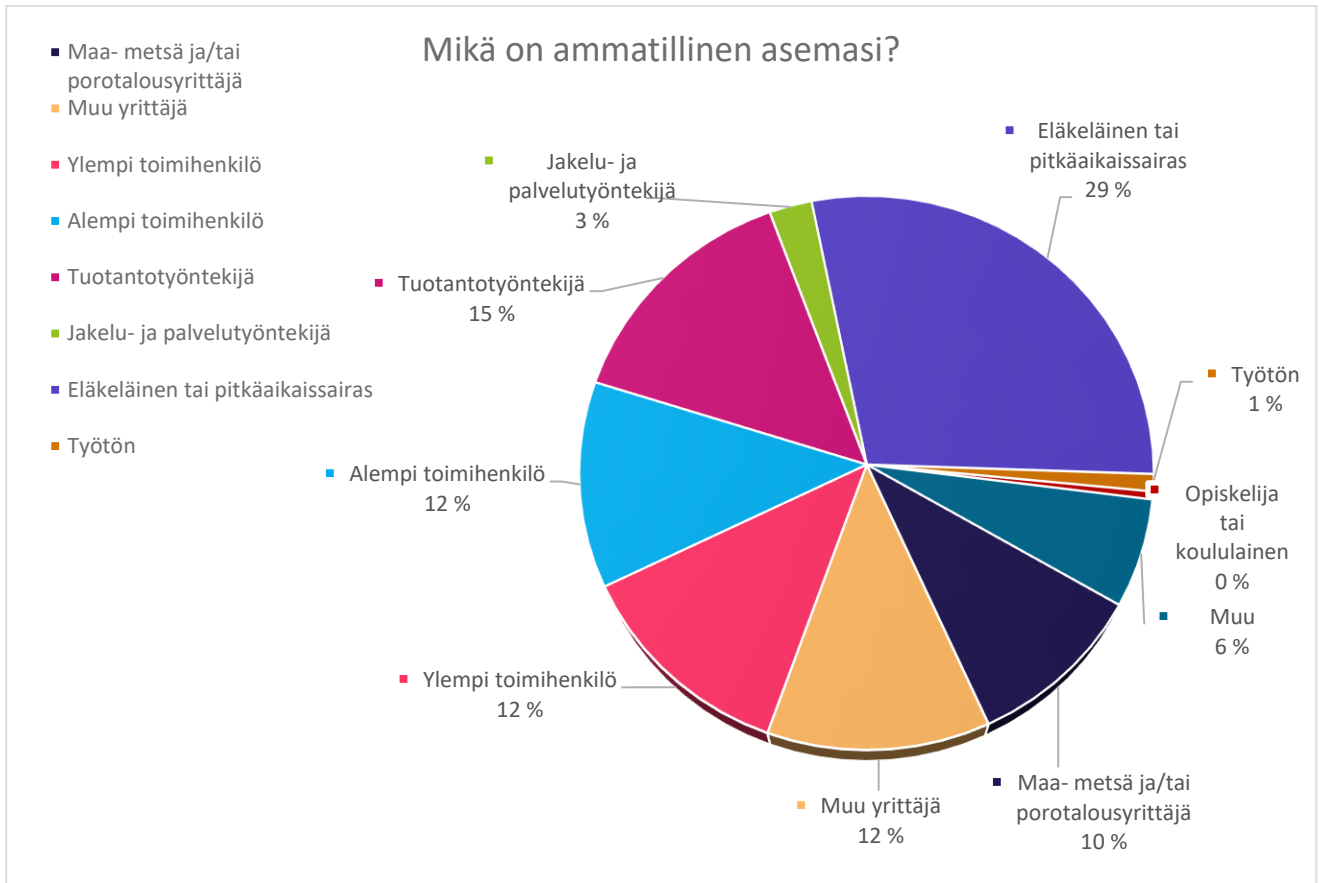
Mediaani-ikäryhmä oli 51–60-vuotiaat. Yli 80-vuotiaita puolestaan oli kuusi kappaletta. Vastausjakauma kertoo alle 30-vuotiaitten vähäisestä määrästä ja petoyhdysheiköiden vanhempiin ikäluokkiin painottuvasta ikärakenteesta.

Petoyhdysheiköiden koulutustaustaa kysyttäessä yli puolet (60 %) vastanneista kertoi koulutustaustakseen keskiasteen (kuvio 10). Kolmannes vastaajista oli korkea-asteen käyneitä. Tuloksissa ei otettu huomioon "en halua vastata" -vastauksia. Tarkasteltaessa eri koulutusasteiden käyneitä ryhmiä ei huomattu merkittäviä poikkeamia vastausten keskiarvoista.

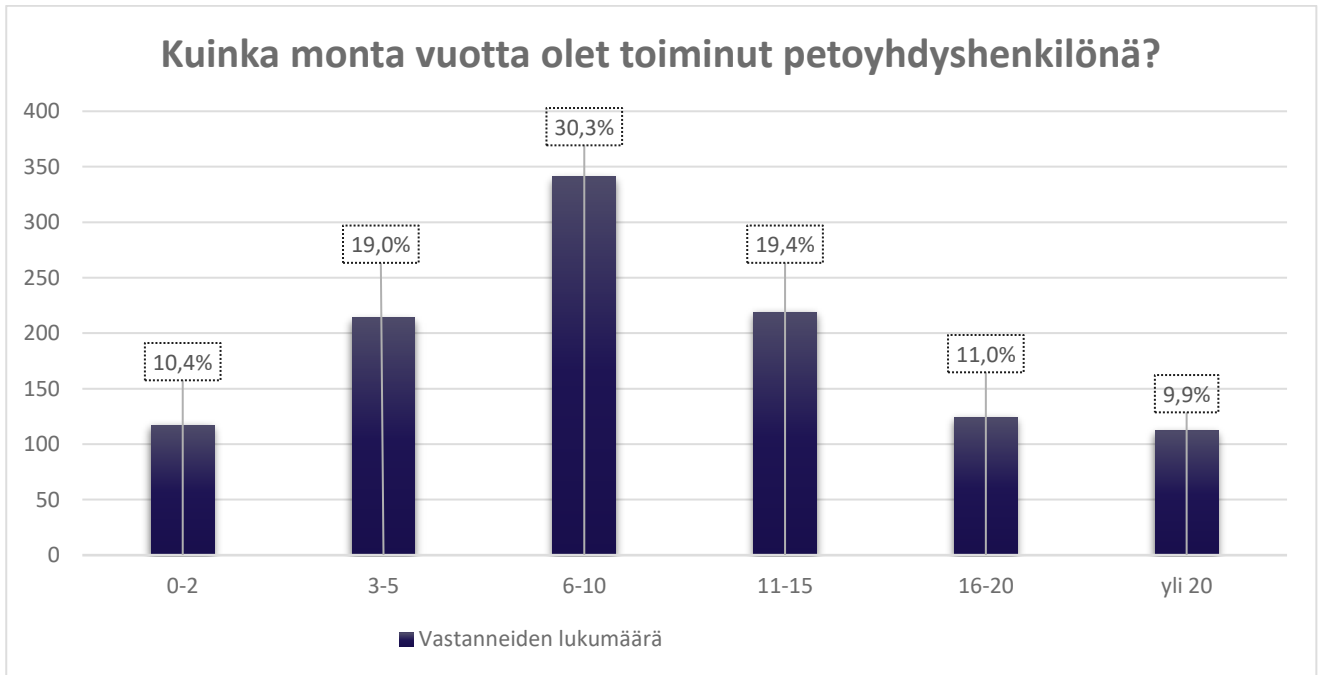
Kuvio 10. Vastanneiden koulutustausta.

Petoyhdysheiköiden ammatillista asemaa (kuvio 11) kysyttäessä eniten vastauksia kerännyt vaihtoehto oli "eläkeläinen tai pitkäaikaissairas", joka selittyy ikärakennetta koskevilla tuloksilla (kuvio 9). Muut vastaukset jakautuivat tasaisesti. Tuloksissa ei otettu huomioon "en halua vastata" -vastauksia. Viisi vastaajaa vastasi olevansa opiskelijoita, ja näistä viidestä opiskelijasta vain yksi oli suorittanut petoyhdysheiköin verkkokurssin.

Kuvio 11. Vastanneiden ammatillinen asema.

Kyselyn mukaan petoyhdysheikköiden kokemus vaihtelee merkittävästi. Kuviosta 12 käy ilmi, että suurin osa vastaajista (30,3 % eli 341 henkilöä) on toiminut tehtävässä 6–10 vuotta. Seuraavaksi yleisin vastaus oli 11–15 vuotta (19,4 % eli 219 henkilöä). Erittäin pitkän linjan toimijoita (tehtävässä yli 20 vuotta) oli vain 9,9 % eli 112 henkilöä. Uudempia petoyhdysheikköitä, jotka ovat olleet tehtävässä 0–2 vuotta, on 10,4 % ja 3–5 vuotta toimineita on 19,0 %. Mediaanikokemusluokka on 6–10 vuotta.

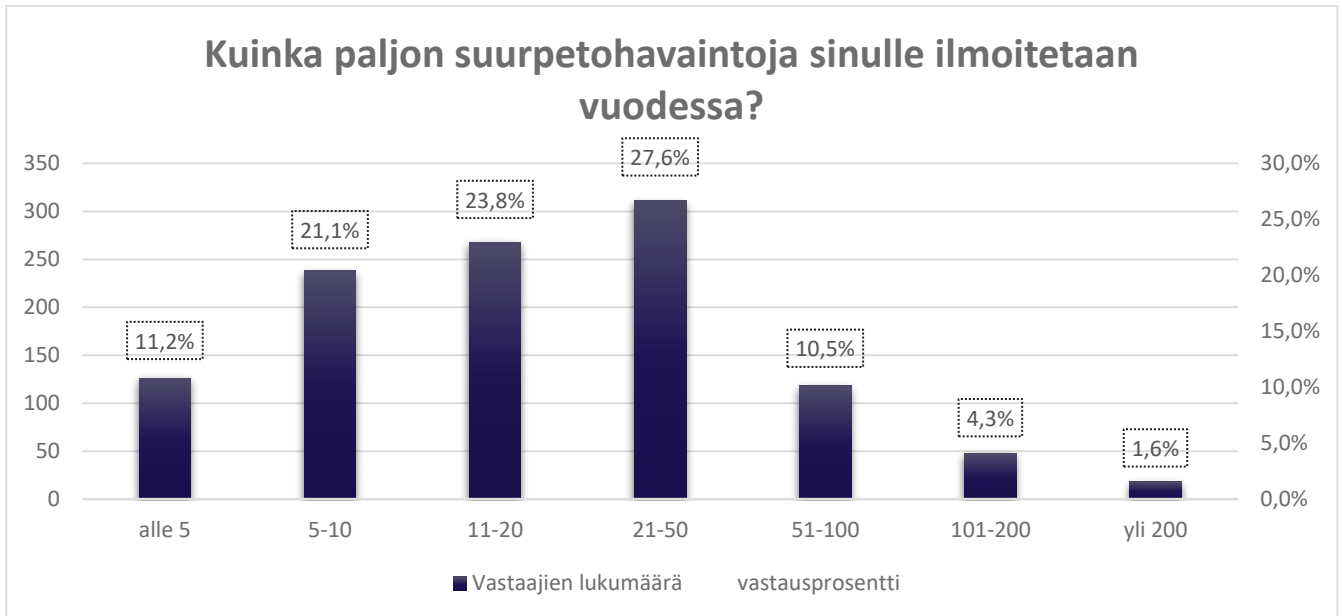

Kuvio 12. Vastanneiden vuosissa mitattu kokemus petoyhdyshenkilönä.

Jakauma kertoo siitä, että petoyhdyshenkilötoiminnassa on mukana sekä uusia että kokeneempia. Kokemustason monimuotoisuus on arvokasta, koska eri kokemustaustaisilla saattaa olla erilaisia näkemyksiä ja tarpeita toiminnan kehittämiseen liittyen.

5.2 Suurpetojen havainnointi

Kuviossa 13 esitetään vastaukset kysymykseen siitä, kuinka monta suurpetohavaintoa vastaajille ilmoitetaan vuosittain. Yleisin ilmoitettu havaintomäärä vuodessa oli 21–50 havaintoa, jonka valitsi 311 vastaajaa eli noin 27,6 %. Vastauksista suosituin kategoria oli 11–20 havaintoa vuodessa, jonka valitsi 268 henkilöä eli 23,8 %.

Kuvio 13. Petoyhdyshenkilöille ilmoitetut suurpetohavainnot per vuosi.

Koko vastausaineiston perusteella suurpetohavaintojen keskimääräinen määrä oli noin 35 vuodessa, kun tarkastellaan mediaaniarvoa.

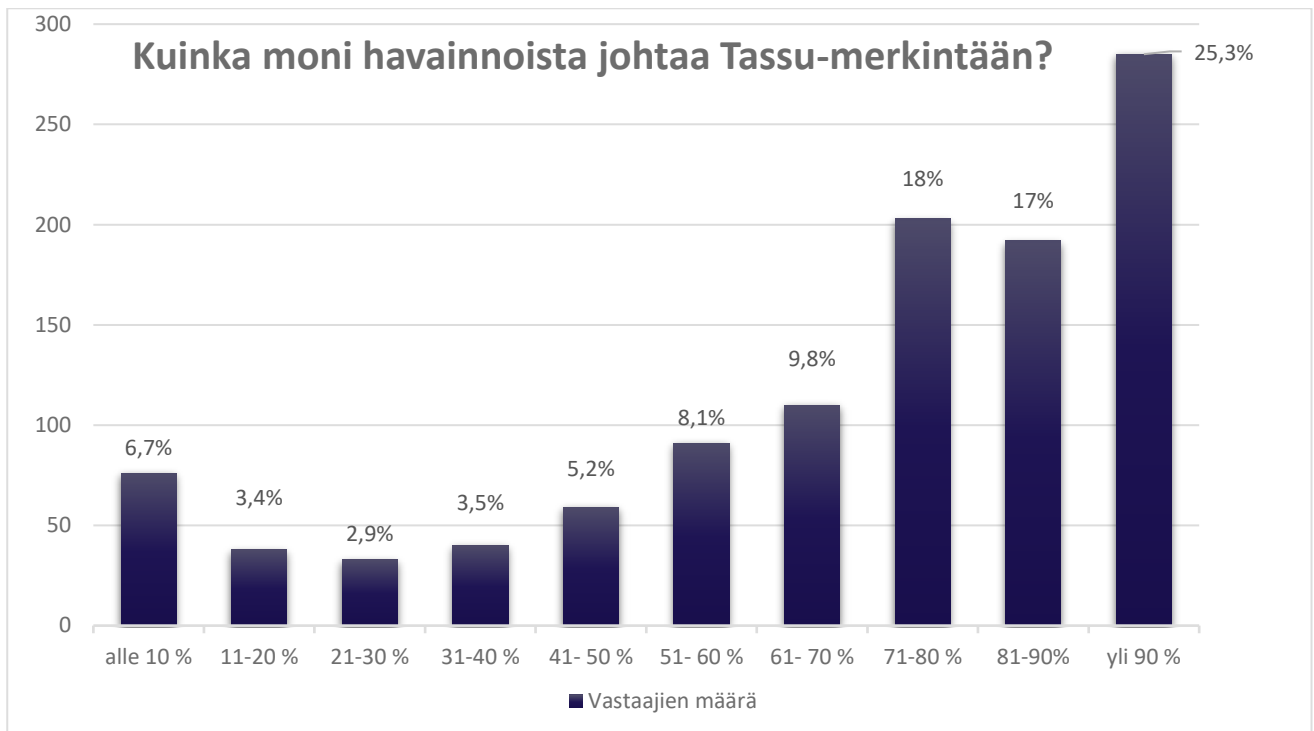
On mielenkiintoista huomata, että vaikka suuri osa vastaajista saa vuodessa vain pieniä kertoja siitä, on myös merkittävä osuus niitä, jolle ilmoitetaan satoja havaintoja. Tämä viittaa siihen, että petoyhdyshenkilötoiminnassa on monenlaisia rooleja ja petoyhdyshenkilöiden työkuormassa on selkeitä eroja.

Pienimmän havaintomäärän (0–5 havaintoa vuodessa) tekevät käyttivät eniten resursseja (ajettuja km ja työtunteja) havaintoa kohden. 0–5 havaintoa vuodessa tekevien mediaaniajotusmäärä vuodessa oli 201–400 km ja mediaanityötuntimäärä 11–20 h vuodessa. Koko vastaajajoukon tiedot on esitetty kuvioissa 15 ja 16.

Eniten havaintoja tekevän ryhmän eli yli 200 havaintoa vuodessa tekevien tiedon hankinnan tavoissa ei ollut poikkeamaa kyselyn keskiarvoihin verrattuna. Yli 200 havaintoa vuodessa tekevät edustivat mediaani-ikäryhmää 61–70 vuotta, joka on korkeampi kuin aineiston mediaani-ikä 51–60 vuotta. Eniten havaintoja tekevällä ryhmällä oli myös pitkä kokemus toiminnasta. Ryhmän kokemuksen mediaaniluokka asettuu 11–15:n ja 16–20:n vuoden väliin.

Luontaista vaihtelua petoyhdyshenkilöille tulevaan havaintomäärään määrittää alueellinen suurpetojen tiheys. On selvää, ettei Helsingin keskustassa asuvalle petoyhdyshenkilölle tule siinä määrin havaintoja kuin Kuhmon maaseudulla asuvalle. Ilmoitettujen havaintojen määrä

ei kuitenkaan välttämättä kerro suoraan vapaaehtoisen aktiivisuudesta, sillä petoyhdyshenkilötoiminta on muutakin kuin Tassu-merkintöjen kirjaamista.

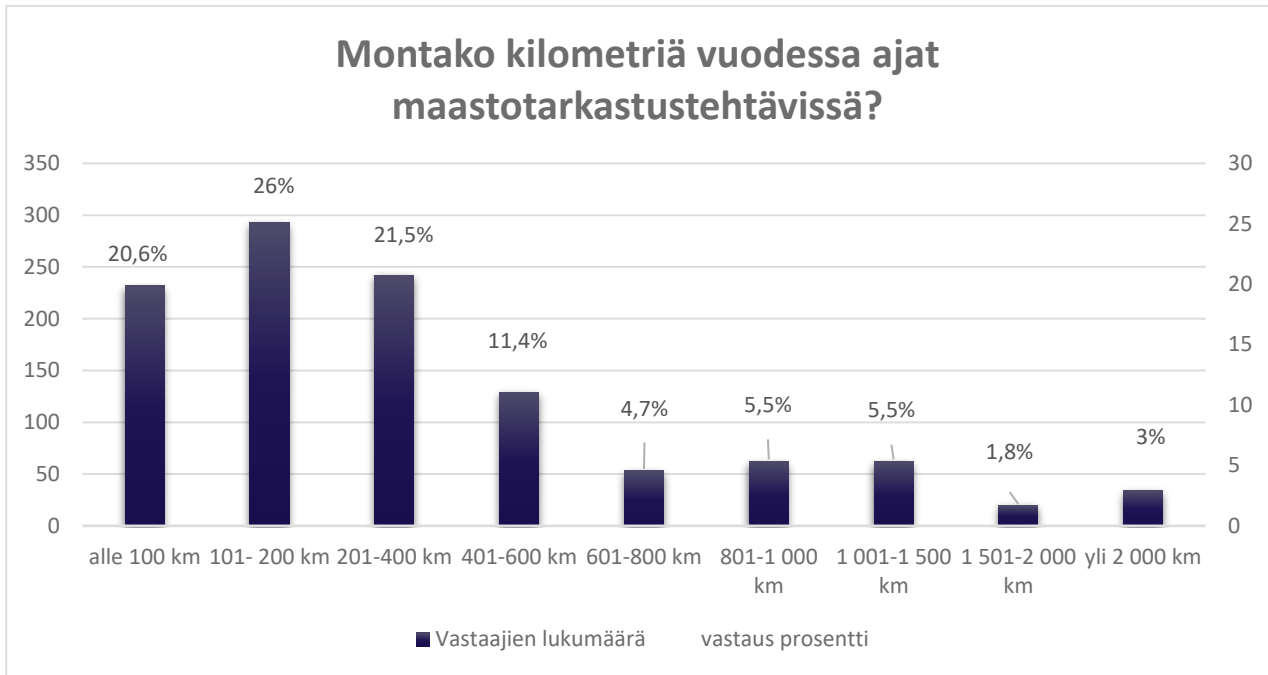
Kuvio 14. Kuinka moni havainnoista johtaa Tassu-merkintään.

Kuviossa 14 on esitetty, kuinka suuri osuus havainnoista johtaa Tassu-merkintään.

Tulosten perusteella mediaaniluokka on 71–80 %, mikä tarkoittaa, että yli puolet vastaajista kirjaa 75 % tai enemmän tarkistamista havainnoistaan Tassu-järjestelmään.

Yleisin vastaus (285 henkilöä eli noin 25,3 %) oli, että ilmoitetuista havainnoista kirjattiin yli 90 %. Alle 5 h maastotöitä vuodessa tekevillä Tassuun päätyvien havaintojen prosentti oli vastaajajoukon matalin: mediaani oli 61–70 %.

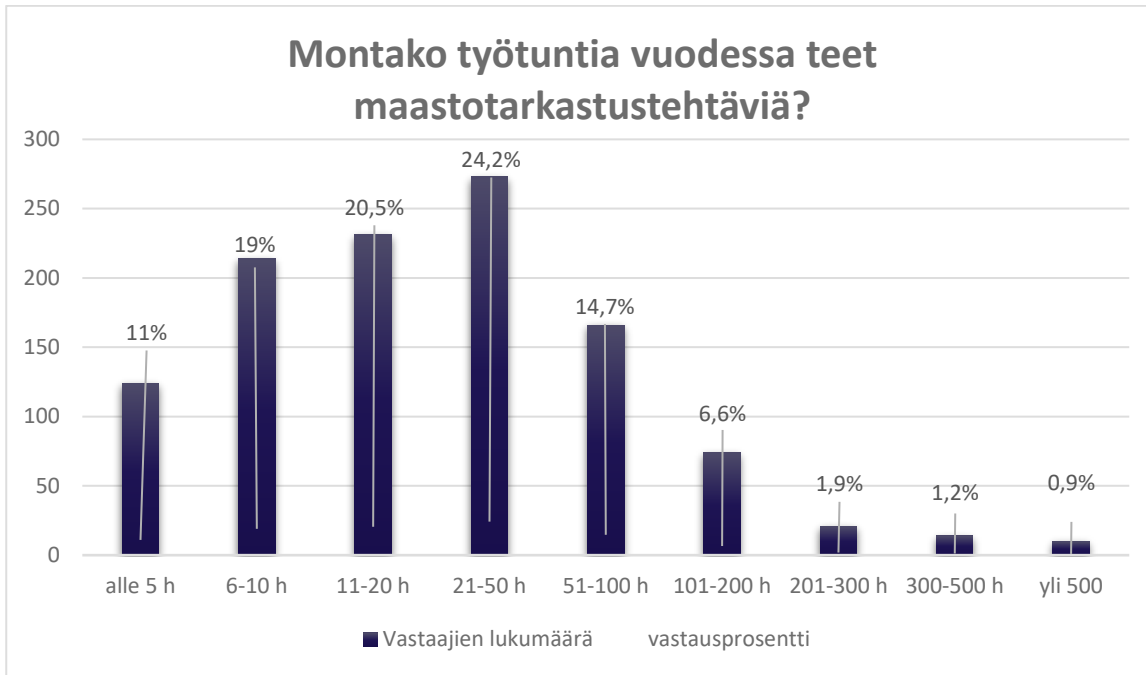
Luvut kertovat, että suurin osa havainnoista johtaa Tassu-kirjaukseen. Huomionarvoista on myös se, että 21,7 % vastaajista vastasi, että alle 50 % havainnosta johtavaa Tassu-merkintään. Tämä kertoo siitä, että Tassu-havaintojen määrästä ei voida päätellä petoyhdyshenkilön aktiivisuutta, koska osalla petoyhdyshenkilöistä vain pieni osa havainnoista johtaa Tassu-merkintään, mutta havaintojen tarkistaminen teettää silti työtä.

Kuvio 15. Maastotarkastustehtävissä ajatut kilometrit per vuosi.

Kuviosta 15 Montako kilometriä vuodessa ajat maastotarkastustehtävissä? selviää, että suurin osa vastanneista, noin 26 %, ilmoitti ajavansa 101–200 km vuodessa maastotarkastustehtävissä. Toiseksi yleisin vastausvaihtoehto oli 201–400 km, jonka valitsi 21,5 % vastaajista. Vain pieni osa, 3,0 %, vastaajista ilmoitti ajavansa yli 2000 km vuodessa näissä tehtävissä.

Keskimääräinen ajettu matka vuodessa oli noin 428,62 km. Mediaaniksi saatiin vastausvaihtoehto 201–400 km. Nämä tiedot kertovat siitä, että suurin osa petoyhdyshenkilöistä ei matkusta kovin pitkiä matkoja vuosittain maastotarkastustehtäviensä parissa, mutta on myös niitä, jotka ajavat tuhansia kilometrejä vuodessa. Ajettu kilometrimäärä kertoo myös sitoutuneisuudesta.

Kuvio 16. Maastotarkastustehtäviin käytetyt työtunnit per vuosi.

Kuviosta 16 Montako työtuntia vuodessa teet maastotarkastustehtäviä? käy ilmi, että suurin osa vastaajista, noin 24,2 %, ilmoitti työskentelevänsä vuodessa 21–50 tuntia maastotarkastustehtävissä. Toiseksi yleisin vastausvaihtoehto oli 11–20 h, jonka valitsi 20,5 % vastaajista. Vain pieni osa, 0,9 %, vastaajista ilmoitti työskentelevänsä yli 500 tuntia vuodessa maastotarkastustehtävissä.

Keskimääräinen työskentelyaika maastotarkastustehtävissä vuodessa oli noin 50,86 tuntia. Mediaaniksi saatiin vastausvaihtoehto 21–50 h. Kaikkien vastaajien osalta keskimääräinen työskentelyaika tarkoittaisi yhteensä yli 57 000 tuntia vapaaehtoistyötä vuodessa. Koko aktiivisten petoyhdyshenkilöiden joukkoa ajatellen maastotyömäärä on vielä selvästi suurempi.

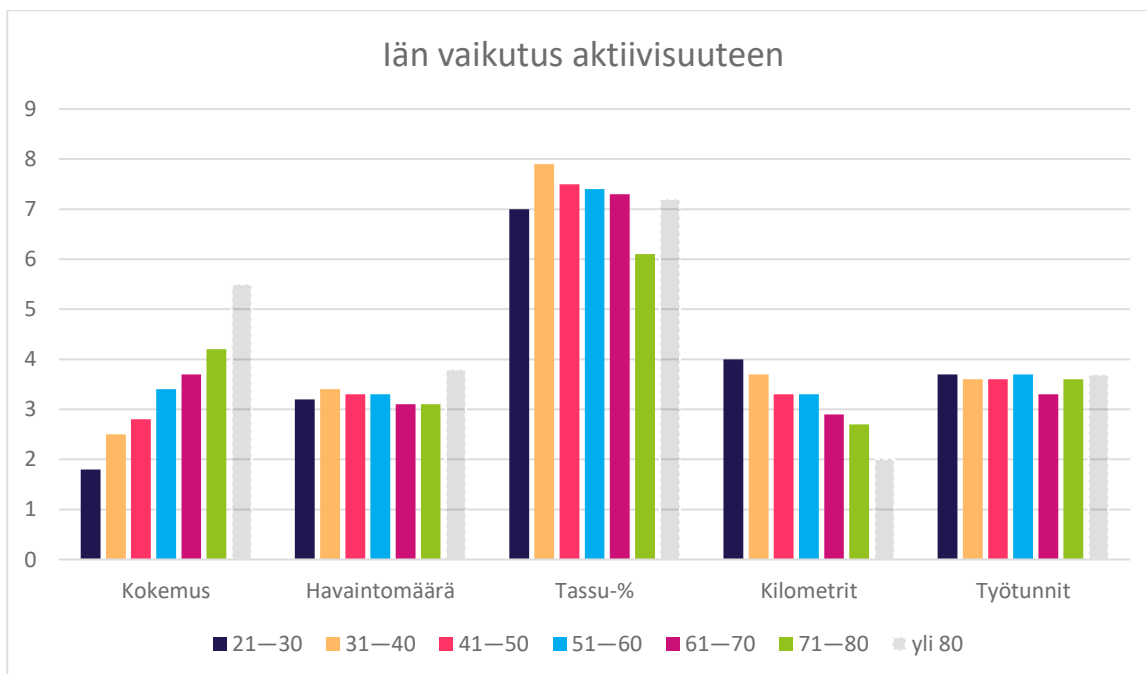
Tarkasteltaessa petoyhdyshenkilöiden aktiivisuutta riistakeskusalueiden välillä havaintomäärien perusteella eniten havaintoja tekevät petoyhdyshenkilöt toimivat Satakunnan ja Pohjois-Karjalan alueilla. Tarkastelussa otettiin huomioon 101–200 havaintoa tekevät ja yli 200 havaintoa tekevät ryhmät. Yhteensä näitä ryhmiä oli 66 kpl. Vastanneista 12 kpl toimi Satakunnan alueella ja 7 kpl Pohjois-Karjalan riistakeskusalueilla.

Vaihdettaessa aktiivisuusmittari tuntiperustaiseen ja otettaessa huomioon kaksi suurinta luokkaa eli 300–500 h (14 kpl) ja yli 500 h vuodessa (10 kpl) vastausmäärä on yhteensä 24 kpl. Kainuussa sijaitsevat tuntimäärällisesti aktiivisimmat petoyhdyshenkilöt, yhteensä 4 kpl.

Petoyhdyshenkilön aktiivisuutta ei siis kuitenkaan tule arvioida minkään yksittäisen arvon perusteella. Esimerkiksi yksi vastaajista ilmoitti vuotuisesti havaintomääräkseen 51–100 havaintoa, joista 21–30 % johti Tassu-merkintään. Näiden havaintojen kirjaamiseksi hän käytti 101–200 tuntia vapaaehtoistyötä ja ajoi 1 501–2 000 kilometriä.

Kuviossa 17 on petoyhdyshenkilötoimintaa kuvaavat mittarit ikäryhmittäin. Kaavio on muodostettu muuttamalla vastaukset lukuarvoiksi. Esimerkiksi kysymyksen "Montako työtuntia vuodessa teet maastotarkastustehtäviä?" vastaukset on muutettu lukuarvoiksi seuraavasti: alle 5 h = 1, 6–10 h = 2, 11–20 h = 3... Muunnoksen jälkeen arvoista on laskettu keskiarvo ikäryhmittäin, ja se esitetään kuviossa. Vastauksissa ei huomioitu "en halua vastata" -vastauksen antaneita. On huomioitava, että yli 80-vuotiaita vastanneita oli vain kuusi, joten tämän ikäryhmän vastausten tulkinnassa tulee käyttää harkintaa.

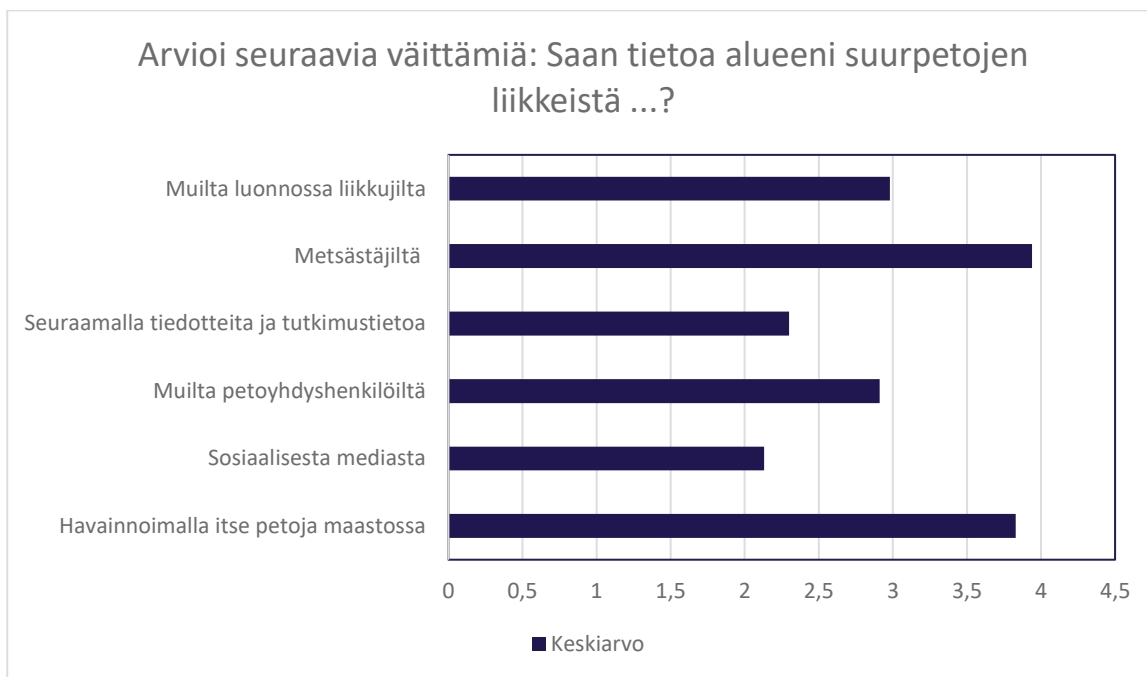
Trendikäyrä osoittaa iän ja kokemuksen karttuessa aktiivisuuden laskevan. Tämä näkyy havaintomäärän, Tassu-kirjausten prosentiosuuksien ja ajettujen kilometrien laskuna. Tämän perusteella voisi päätellä, että vanhemmilla yksilöillä on muita sitoumuksia tai vähemmän kiinnostusta tai resursseja osallistua toimintaan yhtä aktiivisesti kuin nuoremmilla.

Kuvio 17. län vaikutus petoyhdyshenkilötoimintaa kuvaaviin mittareihin.

5.3 Peto yhdys henkilöiden tiedonvaihto ja yhteistyö

Peto yhdys henkilööt saavat työssään tietoa eri lähteistä. Kuviossa 18 esitetään ilmoituskanavat kunkin väittämän (keskiarvot) Likertin asteikolla 1–5. Arviointi tapahtui seuraavalla asteikolla: 1= en koskaan, 2= harvoin, 3= satunnaisesti, 4= usein, 5= todella usein. Asteikko antaa yleiskuvan siitä, kuinka tärkeänä vastaajat pitivät eri lähteitä tietonsa saamiseksi. Korkeampi keskiarvo viittaa siihen, että vastaajat käyttivät lähdeä runsaasti tiedon hankintaan, kun taas matalampi keskiarvo viittaa vähän käytettyyn lähteeseen.

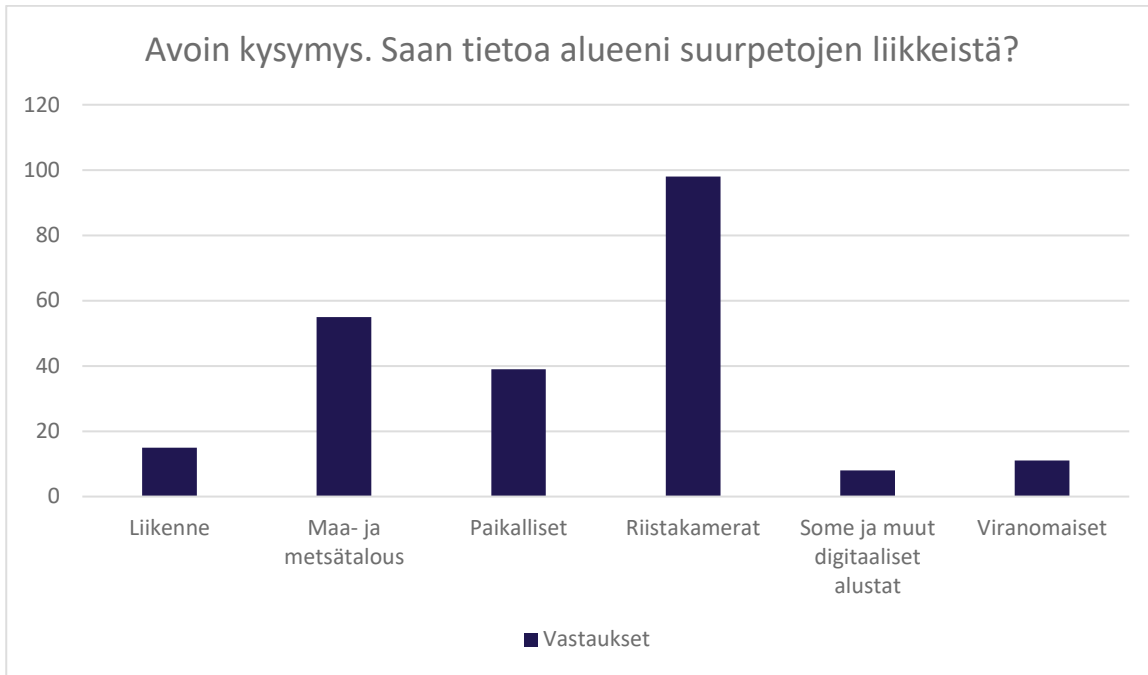

Kuvio 18. Peto yhdys henkilöiden tiedonsaannin kanavat.

Usein havaintoja saatiin metsästäjiltä ja itse havainnoimalla. Harvemmin havaintoja saatiin sosiaalisesta mediasta ja tiedotteista tai tutkimustiedosta.

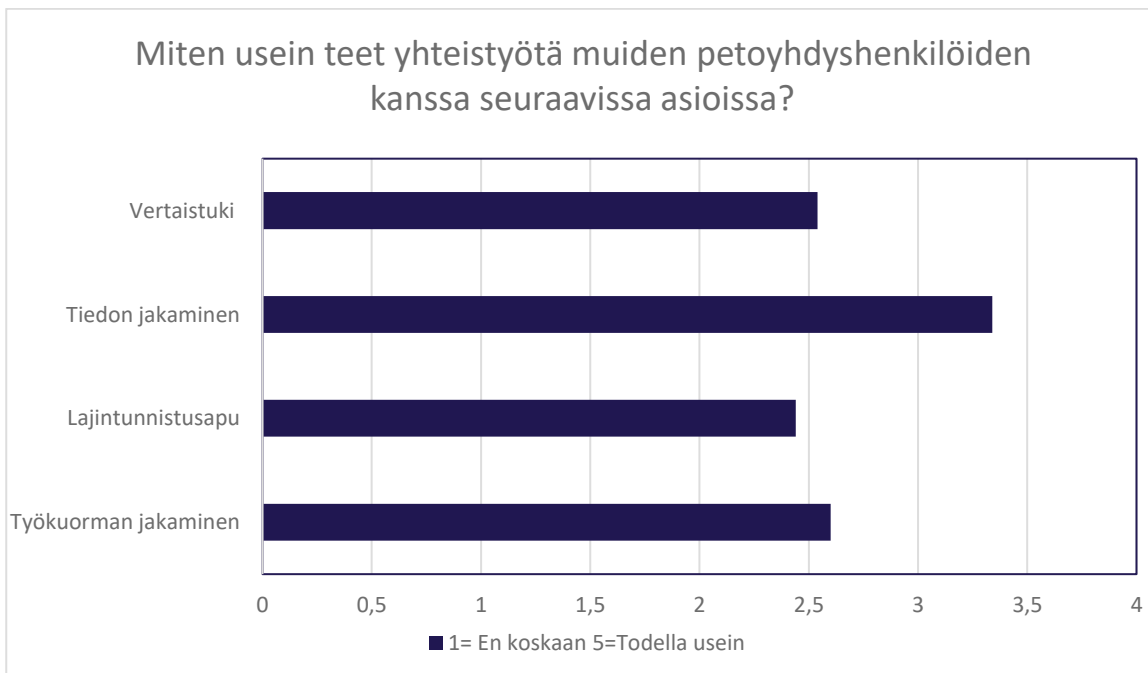
Jakauma kertoo, että perinteisemmät tiedonhankintatavat ovat suosituimpia kuin digitaaliset lähteet. Havainnoimalla itse petoja maastossa -vastausvaihtoehdon suosio viittaa myös siihen, että oma-aloitteinen tiedonhankinta on monelle olennainen osa petoyhdys henkilötoimintaa.

Avoimen jatkokysymyksen ” Onko sinulla yllä mainittujen lisäksi muita lähteitä, joista saat tietoa suurpetojen liikkeistä?” vastaukset teemoitettiin kuuteen erilaiseen kategoriaan. Teemat sekä vastausjakauma esitetään kuviossa 19 Avoin kysymys tiedon saannin kanavista.

Kuvio 19. Avoin kysymys tiedonsaannin kanavista.

Avoimen kysymyksen vastauksista voidaan todeta riistakameroiden olevan olennainen havainnointi väline. Avoimen kysymyksen avulla myös selvisi maa- ja metsätalouden parissa työskentelevien olevan tärkeä osa havainnointiverkostoa, ja lisäksi Lapissa merkittävässä roolissa olivat porotalouden parissa työskentelevät.

Kuvio 20. Petoyhdyshenkilöiden yhteistyön määrä.

Kuviossa 20 esitellään yhteistyön määrä eri väittämien keskiarvoina käyttäen Likertin asteikkoa 1–5. Keskiarvot antavat yleiskuvan siitä, kuinka usein petoyhdyshenkilöt tekevät

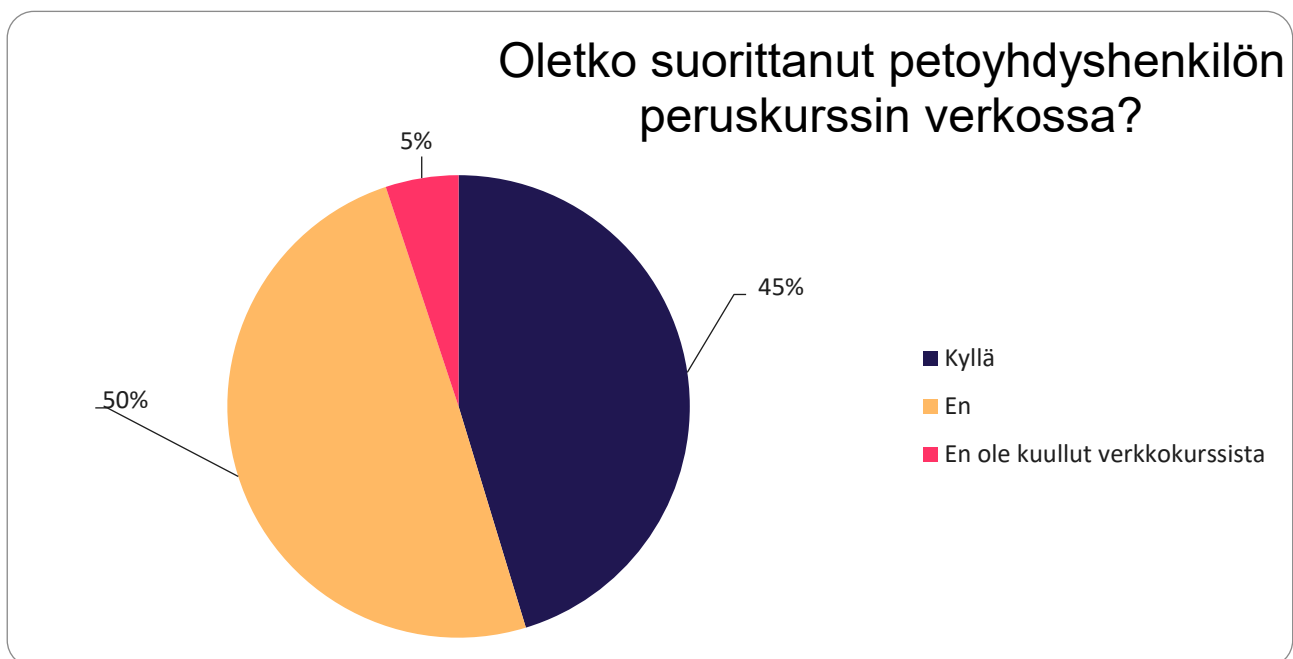
yhteistyötä eri aihealueilla. Suurempi keskiarvo osoittaa aktiivisempaa yhteistyötä, kun taas pienempi keskiarvo viittaa passiivisempaan toimintaan. Asteikko määriteltiin seuraavasti: 1 = en koskaan, 2 = harvoin, 3 = satunnaisesti, 4 = usein, 5 = todella usein. On tärkeää huomata, että kysymys perustui vastaajien arvioon yhteistyön määrästä, ei suoriin määriin tai lukuihin.

Vaikka konkreettisten lukumäärien kysyminen olisi tehnyt vertailusta yksinkertaisempaa, arviointiin, että vastaajien olisi ollut vaikeaa antaa tarkkoja määriä yhteistyön määrästä.

Keskiarvojen perusteella petoyhdyshenkilöt kokivat tekevänsä maltillista yhteistyötä kaikilla kysytyillä aihealueilla. Eniten yhteistyötä tehtiin tiedon jakamisessa, jonka keskiarvo oli 3,34. Tämä viittaa satunnaisesti tehtävään yhteistyöhön. Tarkemmassa tarkastelussa havaittiin, että Lapin riistakeskusalueella oli eniten niitä vastaajia, jotka arvioivat yhteistyönsä määrän alhaisimmiksi (arvot 1–2). Alueen vapaaehtoisverkosto on maamme harvin.

Vastauksista ei voida päätellä, tekeekö jokin tietty ryhmä, kuten tietyssä ikäluokassa tai kokeumuksessa olevat, enemmän tai vähemmän yhteistyötä. Vastaukset näyttivät jakautuvan tasaisesti eri kategorioiden kesken. Huomioitavaa on, etteivät kaikki edes kaipaa yhteistyötä, vaan heille saattaa yksin toimiminen olla vahvin motivoiva tekijä.

5.4 Petoyhdyshenkilön peruskurssi

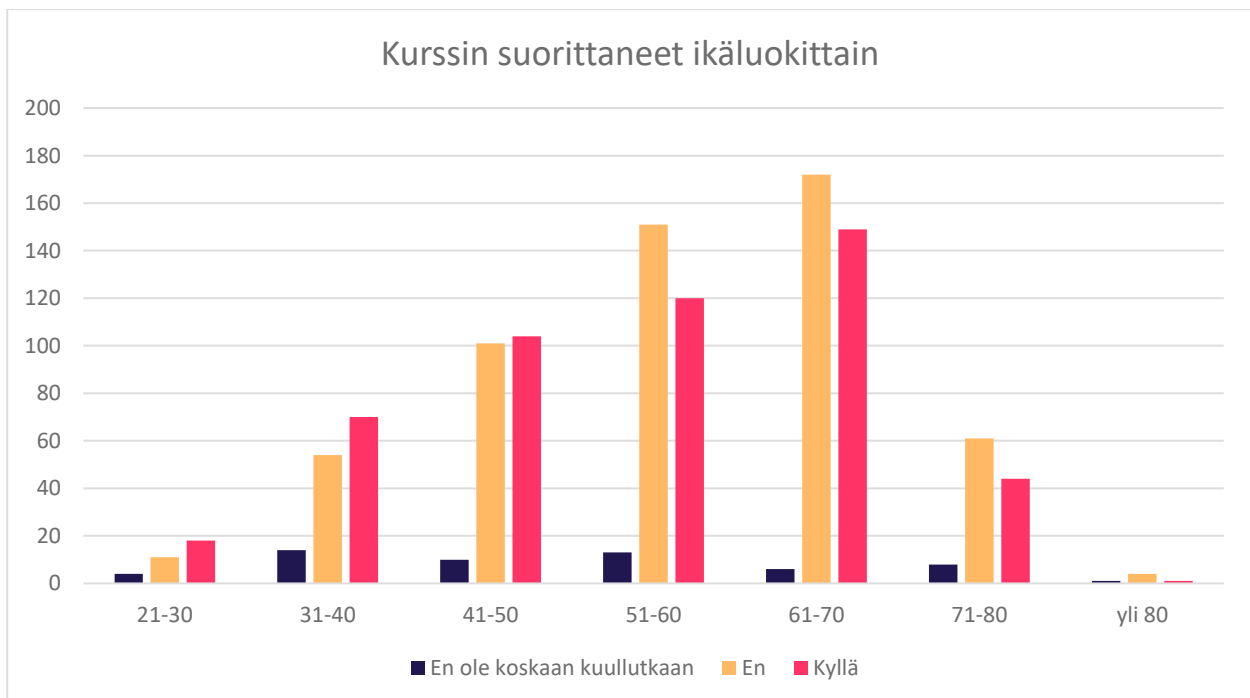
Kuvio 21. Petoyhdyshenkilöiden verkkokurssin suorittaneet.

Kun tarkastellaan kuvion 21 pohjalta PYH-kurssin vastausjakaumaa, voidaan havaita, että vastaajista 45,3 % eli 511 henkilöä on suorittanut Suomen riistakeskuksen laatiman petoyhdyshenkilön peruskurssin verkossa. Toisaalta 49,6 % on tietoinen kurssista muttei ole suorittanut sitä.

Vain 5,1 % vastaajista ei ole kuullut verkkokurssista lainkaan. Pieni prosenttiosuus on osoitus kurssista tiedottamisen onnistuneisuudesta. Tämän vastaajaryhmän vastausten joukossa esitettiin myös toive saada lisää tietoa kurssista esimerkiksi Oma riistan kautta.

Mielenkiintoista on, että verkkokurssin suorittaneiden mediaani-ikäluokka oli 41–50 vuotta. Kuviossa 22 Kurssin suorittaneet ikäryhmittäin näkyy kehitys, joka osoittaa, että 51–60-vuotiaiden ikäryhmässä kurssin suorittaneiden määrä alkaa vähentyä.

Lisäksi on huomionarvoista, että 0–2 vuotta petoyhdyshenkilöinä toimineet olivat aktiivisimpia kurssin suorittajia. Heistä 85 % (117:stä vastaajasta 100) oli suorittanut verkkokurssin, 12 % (15 vastaajaa) ei ollut suorittanut kurssia ja alle 2 % (2 vastaajaa) ei ollut kuullutkaan kurssista. Osa näistä uusista petoyhdyshenkilöistä on oletettavasti käynyt kurssin tehtävään päästääkseen.

Kuvio 22. Kurssin suorittaneet ikäryhmittäin.

Kuviossa 23 kurssin sisältö on arvioitu vastausten keskiarvoina, jotka antavat käsityksen osallistujien kokemuksista. Kurssin sisällön kattavuus ja selkeys sekä kurssisivuston ja tentin helppokäyttöisyys ovat keskeisiä tekijöitä kurssin onnistumisessa. Kyselyn tulosten perusteella monet vastaajat pitävät näitä osa-alueita laadukkaina.

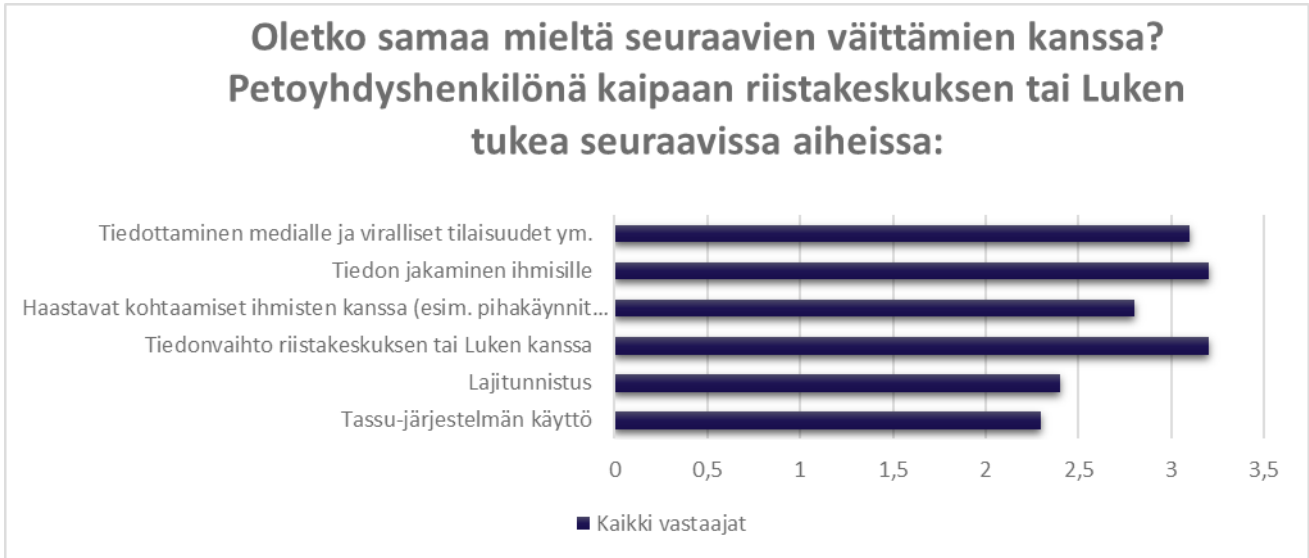

Kuvio 23. Vastaajien arvio kurssin sisällöstä.

Vaikka suurin osa palautteesta oli positiivista, jotkut vastaajat antoivat keskiarvoa matalampia arvosanoja. Tämä viittaa siihen, että joiltakin osin kurssi ei täysin vastannut osallistujien odotuksia ja parannuksia olisi hyvä tehdä palautteiden perusteella.

5.5 Petoyhdysheikilön tuen tarpeet

Kuviossa 24 esitellään petoyhdysheikilöiden tuen tarvetta riistakeskukselta ja Lukelta kunkin väittämän mukaisina keskiarvoina Likertin asteikolla 1–5. Tämä antaa yleiskuvan siitä, kuinka usein petoyhdysheikilöt kaipaavat tukea eri aihealueissa.

Kuvio 24. Petoyhdys henkilöiden tuen tarve.

Tuki koettiin tarpeelliseksi kaikissa vastaajien kokemus-, aktiivisuus- ja ikäryhmissä. Vastauksen pohjalta on pääteltävissä, että osa petoyhdys henkilöistä toivoisi saavansa enemmän tukea.

Erytisesti viestintään liittyvillä osa-alueilla koettiin tuen tarvetta. Kaksi suosituinta vastausvaihtoehtoa oli ”Tiedon jakaminen ihmisille” ja ”Tiedonvaihto riistakeskuksen tai Luken kanssa”.

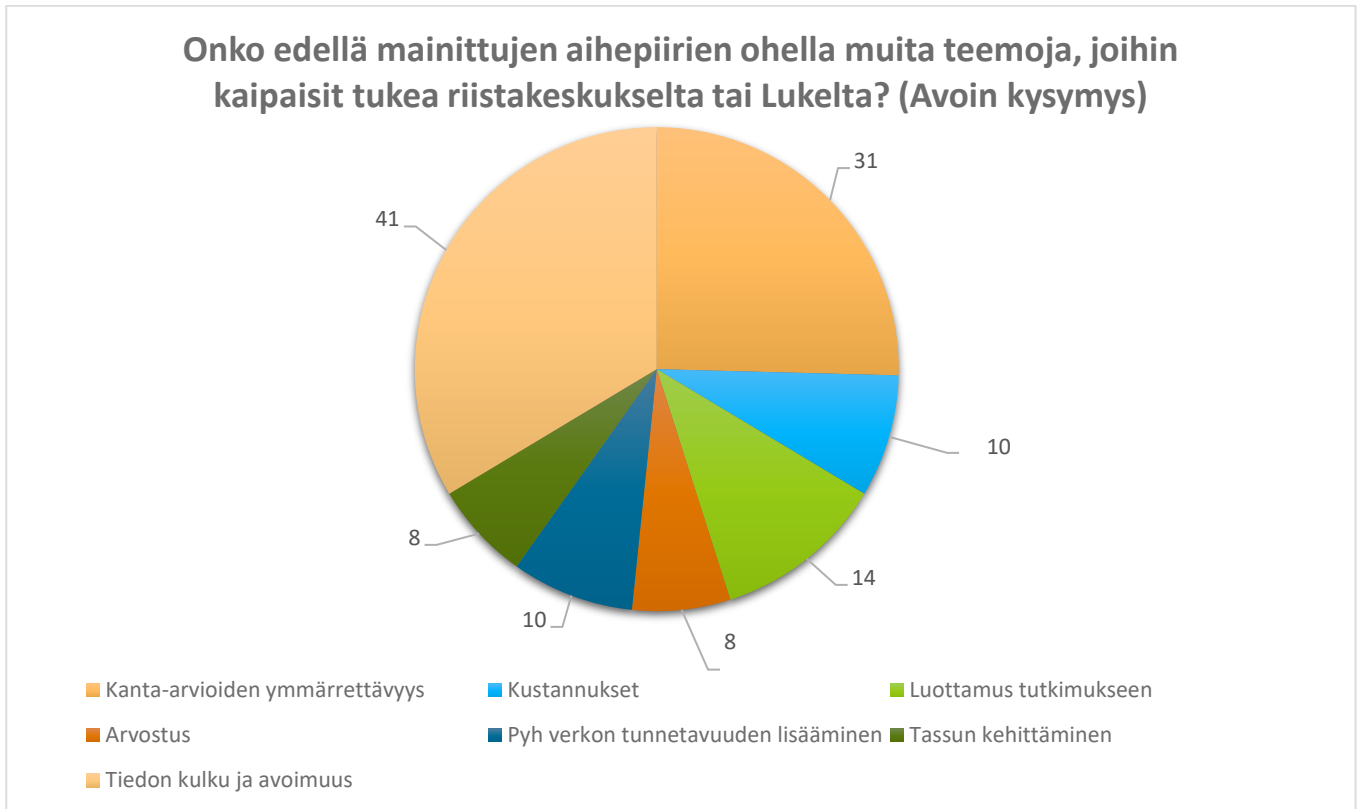
Vaikka 70–80-vuotiaiden sekä yli 20 vuotta tehtävässään toimineiden keskiarvot tuen tarpeessa olivat yhdenmukaisia muiden vastaajien kanssa, ikäryhmien pitkä kokemus antaa ymmärtää, että petoyhdys henkilön tehtävät ovat vaativia tai, että tuen tarve on jatkuvaa, riippumatta kokemuksesta.

Kuviossa 25 esitetään, miten verkkokurssin suorittaneet petoyhdys henkilöt kokivat tuen tarvetta. Taulukossa verrataan verkkokurssin suorittaneiden ja kurssia suorittamattomien keskiarvoja. Taulukosta ilmenee, että tuen tarve oli hieman korkeampi niillä, jotka olivat suorittaneet kurssin. Tämä voi johtua siitä, että kurssi on saattanut auttaa vastaajia tunnistamaan tuen tarpeensa paremmin. Kurssin suorittamista voidaan suositella, sillä se voi tarjota uusia näkökulmia tehtäviin ja lisätä motivaatiota kehittyä.

Kuvio 25. Verkkokurssin suorittaneiden ja ei-suorittaneiden tuen tarve vertailu.

Kuvioon 26 on teemoitettu avoimia vastauksia kysymykseen ”Onko edellä mainittujen aihepiirien ohella muita teemoja, joihin kaipaisit tukea riistakeskukselta tai Lukelta?”. Vastaukset on kuvattu ympyrässä suuruusjärjestyksessä. Annetuista 242 vastauksesta 122 kpl oli riittävän informatiivisia teemoitteluun. Teemoittelussa ei ole huomioitu esimerkiksi ei vastauksia tai vastaavia kommentteja, joita oli yhteensä 77 kappaletta.

Kuvio 26. Avoin kysymys tuen tarpeesta.

Tukea kaivattiin kanta-arvioiden ymmärtämiseen, sillä materiaalit koettiin vaikeaselkoisiksi. Toiveena oli saada enemmän tietoa kanta-arvion muodostumisesta ja lisätä ymmärrystä siitä, miten petoyhdysheikön havainnot vaikuttavat siihen.

Lukelta tietoa siitä, että miten he kanta-arviot tekevät. Ei näkemykset kohtaa petomääristä

Luottamus tutkimukseen -teeman vastauksissa on otettu huomioon vain vastaukset, joissa mainittiin tai vihjattiin luottamuspulasta tai tutkimuksen luotettavuus kyseenalaistettiin.

Muut havainnot osaamme tehdä, mutta susi havainnot kyseenalaistetaan. Luken tulisi tukea meitä korostamalla, että havaintomme pitävät paikkansa, kun niitä vertaata DNA havaintoihin, käsitykseni mukaan näin myös on. Susi havaintoja en ole niin motivoitunut ilmoittamaan koska ajan omalla kustannuksella ja jos minua ei uskota niin mitä väliä.

Tiedonkulku petoyhdysheiköiden ja riistakeskuksen sekä Luken välillä koettiin puutteelliseksi. Toivottiin avoimempaa ja aktiivisempaa tiedottamista ja viestintää.

Mahdollisimman avointa ja jatkuvaa kommunikointia populaatiotilanteesta ja liikkeistä, viranomaiset ja tutkijat vs. muut - tilanne edes kuvitellusti ei paranna

suurpetojen asemaa tai ymmärtämistä. Myös selkeä tuki ja kannanotot esim. koirasusitalanteessa nopeasti havaintojen jälkeen on erittäin tärkeää.

Petoyhdyshenkilöverkoston tunnettuus koettiin puutteelliseksi. Petoyhdyshenkilöverkoston koettiin olevan ihmisten keskuudessa varsin tuntematon. Toivottiin tunnettuuden parantamista ja petoyhdyshenkilöiden helpompaa saavutettavuutta.

Tiedottaminen petoyhdyshenkilöiden tekemisen tärkeydestä yleisellä tasolla. Mitä petoyhdyshenkilöt tekevät ja mihin niitä tarvitaan. Miten alueen petoyhdyshenkilön löytää ja miten saa yhteyden. Miten tulisi toimia, kun tekee havainnon. Paikalle ei pidä hälyttää koko kylää ainakaan ennen petohenkilön käyntiä.

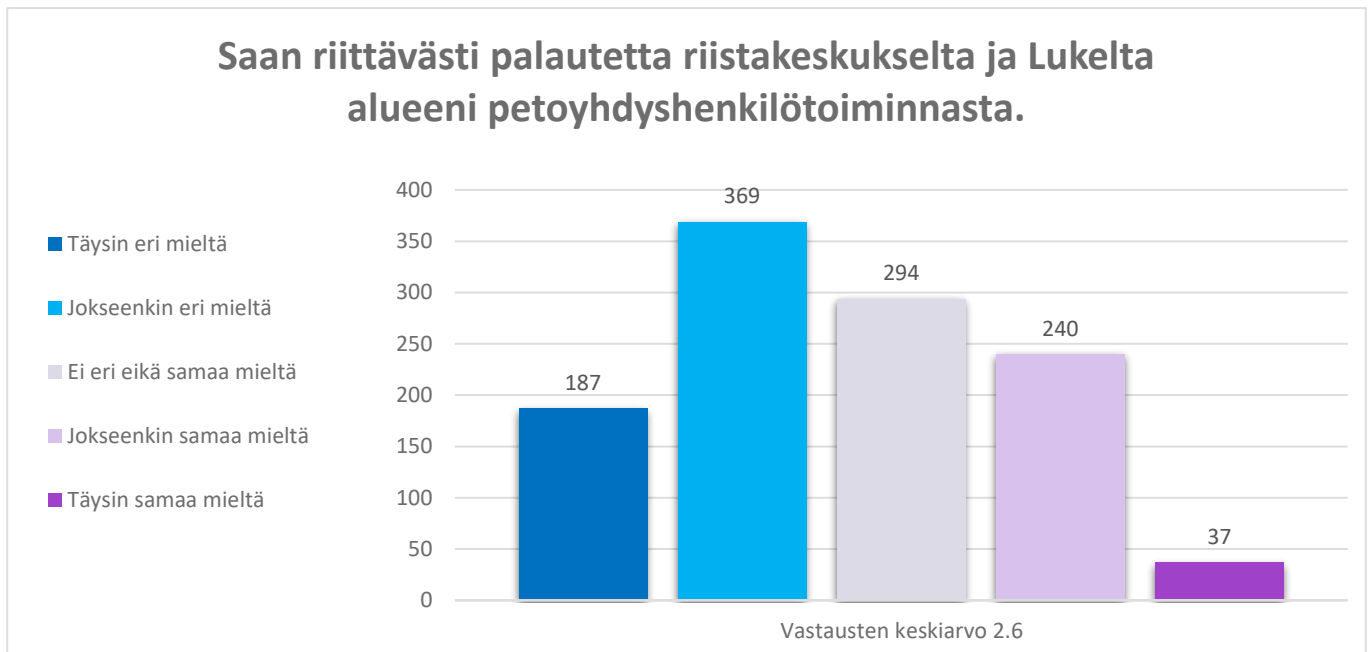
Kustannusten kattamiseen toivottiin tukea. Vastauksissa korostuivat polttoaineen korkea hinta ja kilometrikorvausten tarve.

Vastaajien keskuudessa koettiin myös Luottamuspulaa ja arvostuksen puutetta. Osa vastaajista koki, ettei saa riittävää arvostusta tai luottamusta riistakeskukselta tai Lukelta.

Luottamusta kaivattaisiin petoyhdysmiehiä kohtaan, koska me teemme arvokasta tutkimustyötä omalla kustannuksellamme.

Tassu-järjestelmässä koettiin kehittämisen tarvetta. Suurin osa tähän teemaan liittyvistä vastauksista toivoi mobiilisovellusta Tassu-järjestelmästä. Nykyinen selainpohjainen versio koettiin vanhanaikaiseksi.

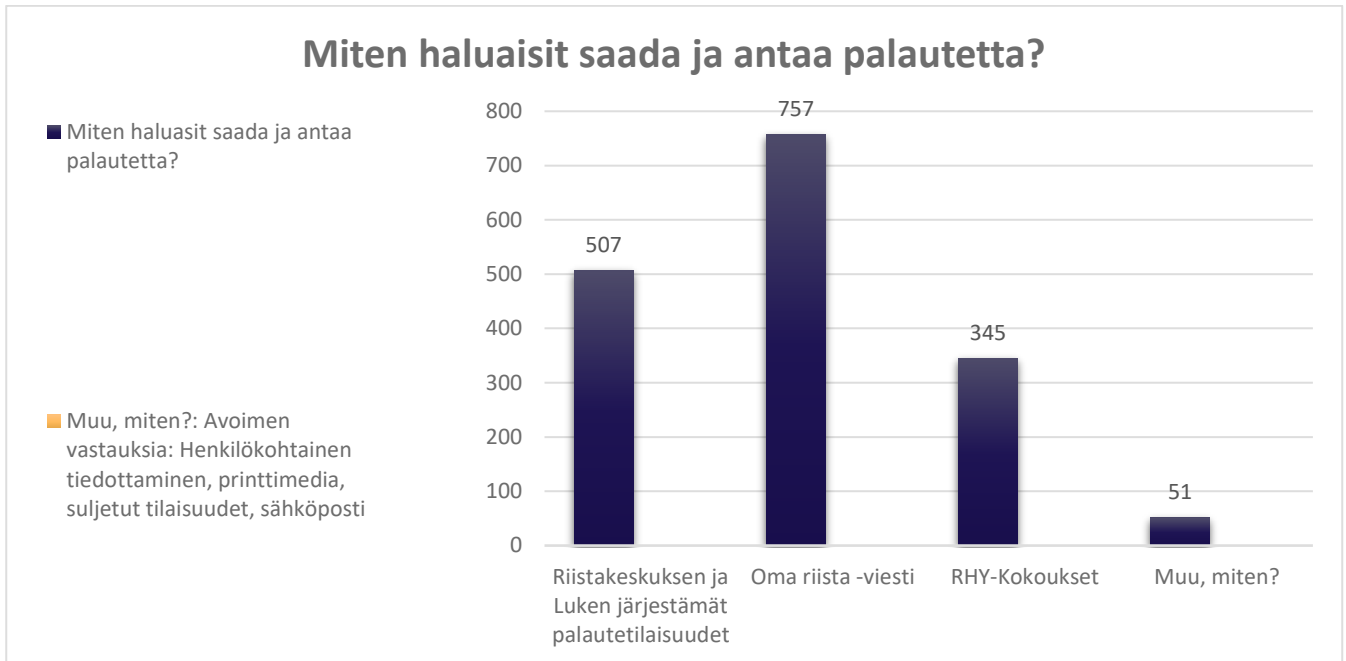
5.6 Petoyhdyshenkilön palautteen saanti ja tarve

Kuvio 27. Palautteen riittävyys riistakeskukselta ja Lukelta.

Kuviossa 27 näkyvät vastaukset väittämään ”Saan riittävästi palautetta riistakeskukselta ja Lukelta alueeni petoyhdyshenkilötoiminnasta” Likertin asteikolla 1 (täysin eri mieltä) – 5 (täysin samaa mieltä). Vastausten keskiarvo oli 2,6, joka sijoittuu vastausvaihtoehtojen ”eri mieltä” ja ”ei samaa eikä eri mieltä” väliin.

Tuloksista ja vastausjakaumasta voidaan päätellä, että osa petoyhdyshenkilöistä ei koe saavansa riittävästi palautetta toiminnastaan. Kokemus palautteen riittämättömyydestä voi johtua siitä, että palautetta ei anneta oikeassa muodossa tai se ei kohdistu keskeisiin asioihin. Nykyisen mallin mukaan Suomen riistakeskus viestii petoyhdyshenkilöille käyttäen ”Oma riista” -viestejä.

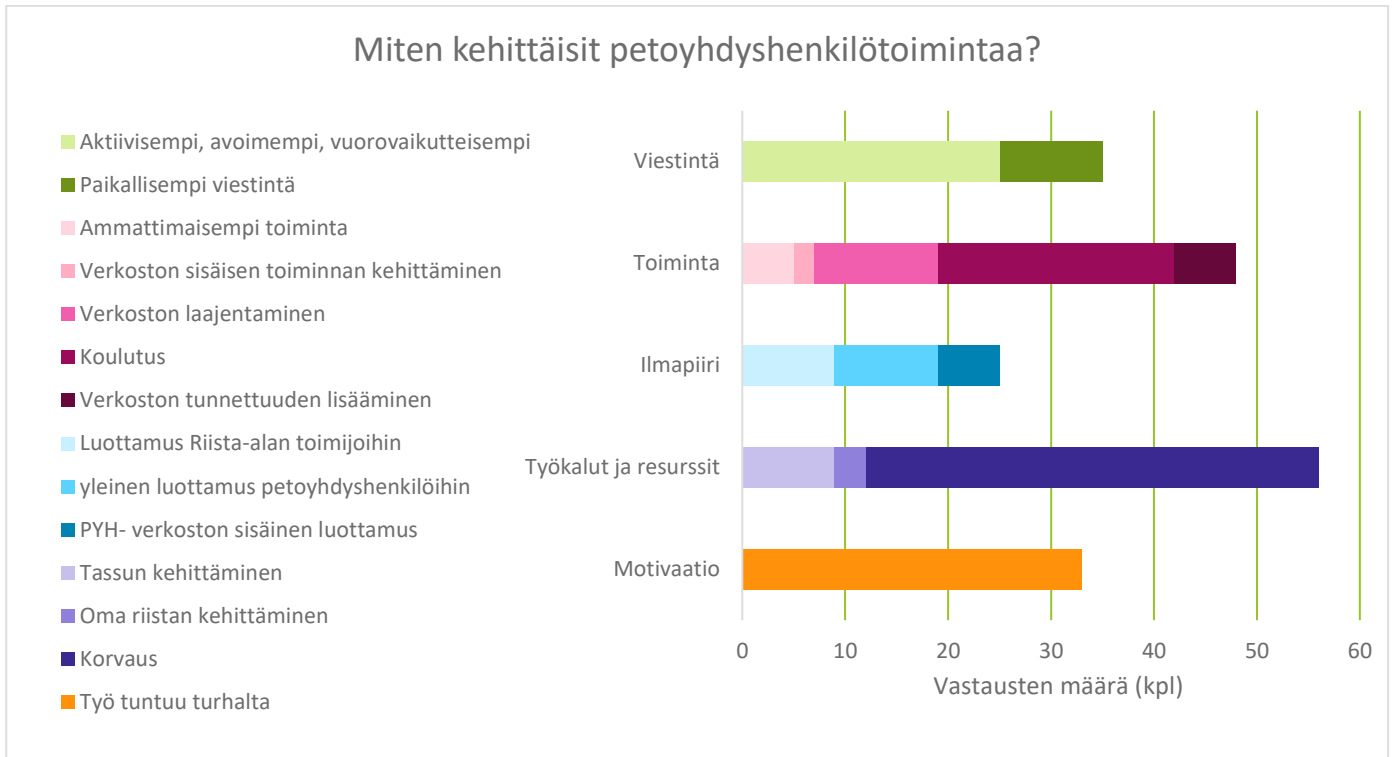
Kuvio 28. Mieluisin palautekanava.

Kuviossa 28 tarkastellaan vastaajien toiveita siitä, miten he haluaisivat vastaanottaa ja antaa palautetta. On huomioitavaa, että eniten palautetta toivottiin "Oma riista" -viesteinä. Tämä korostaa kyseisen kanavan suosiota. Myös vuorovaikutteisempia viestintäkanavia toivottiin.

Muista viestintäkanavista suosittuja olivat sähköposti ja henkilökohtainen tiedottaminen valtaosan vastauksista. Vastauksissa painotettiin myös alueellisemmän ja yksityiskohtaisemman tiedon tarvetta. Kolmanneksi eniten toivottiin suljettumpia tilaisuuksia, joissa petoyhdyshenkilöt voisivat puhua avoimesti ja vapaasti ilman suurta yleisöä.

5.7 Petoyhdyshenkilötoiminnan kehittäminen

Avoimeen kysymykseen "Miten kehittäisit petoyhdyshenkilötoimintaa?" vastauksia annettiin 197 kappaletta. Kuviossa 29 on esitetty vastausten teemoittelu sekä teemojen sisältämiä ehdotuksia.

Kuvio 29. Vastanneiden toiveet petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämisestä.

21–30-vuotiaiden korkeasti koulutettujen avoimista vastauksista kävi ilmi turhautuminen. 6 kpl kymmenestä vastaajasta ilmaisi turhautumistaan.

Ei kyl oikeestaa kiinnosta koko homma

Olen varsin huono petoyhdyshenkilö, kun ei tuo oikein kiinnosta. Suurpetojahtia hankaloitetaan niin paljon valtion toimesta, että ei siinä koko touhussa ole enää mitään mieltä. Ihan tyhjää hommaa, Suomessa pitää varmaan suden tappaa ihminen, että tuo meno muuttuu, sitä odotellessa.

Avoimissa kysymyksissä nousi yhtenä teemana uusien petoyhdyshenkilöiden tarve.

Yli 20 vuotta tehtävässä toimineen, todella aktiivisen petoyhdyshenkilö painotti koulutuksen ja arvostuksen merkitystä.

Ammattilaisia ei saada, kun koulutuksella ja armottomalla itsekouluttamisella. Henkinen tuki ja palkitseminen huomioimalla paikalliset ammattilaiset ja heidän työnsä arvostaminen, korvaa paljon paremmin, kun mikään muu korvaus.

Kaikissa motivaatioon liittyvissä vastauksissa näkyi työn merkityksettömyyden ja turhautumisen kokemus. Koettiin, ettei omalla työpanoksella tai Tassu-kirjauksilla ole merkitystä kanta-

arvioon tai muuhun tutkimustietoon. Koettiin turhautumisen tunnetta myös siitä, ettei kirjausten määrä vaikuta kaatolupamääriin.

Todenmukaisilla kanta arvioilla, tämänhetkiset kanta arvioinnit rajusti alakantissa suurpedoilla. Petoyhdyshenkilöillä menee luotto kohta virallisiin arviointitahoihin, kun meidän ilmoittamia mm. Pentueiden määrää ei uskota

Kehittämällä tiedotusta Luken kanta-arvion perusteista ja menetelmistä sekä syistä miksi Luken kanta-arviot poikkeavat niin paljon metsästäjien ja petoyhdyshenkilöiden kanta-arvioista. Monien petoyhdyshenkilöiden havaintojen kirjaamis- ja varmistamisinto sekä -halukkuus ovat vähentyneet tai lopahtaneet uskon puutteeseen, kun heidän mielestään Luke tai sen yksittäiset edustajat panttaavat ja pimittävät oikeita kantatietoja, mikä johtaa liian pieniin lupamääriin tai lupien epäämiseen.

Ilmapiirin parantamiseen liittyvissä vastauksissa kerrottiin, etteivät kaikki petoyhdyshenkilöt nauti riista-alan toimijoiden tai paikallisten ihmisten varauksetonta luottamusta. Eniten tämän teeman vastaukset käsittelivät paikallisten ihmisten luottamuspulaa petoyhdyshenkilötoimintaa kohtaan. Tämän arveltiin johtuvan siitä, ettei petoyhdyshenkilöiden toiminnalla nähty vaikutusta suurpetokantoihin tai kyseenalaistettiin petoyhdyshenkilöiden mahdollisuudet vaikuttaa esim. pihakäynteihin ja vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Organisaatioiden, kuten Petoyhdyshenkilöiden ja riista-alan toimijoiden menestys on riippuvainen siitä, miten se pystyy huomioimaan paikallisten odotukset ja ansaitsemaan olemassaolonsa oikeutuksen (Luoma-aho, 2005, s. 303–306). Sidosryhmäläisten aito tyytyväisyys ja arvostus tulee ansaita.

Huomattava osa toiminnan kehittämiseen liittyvistä vastauksista (77 %) sisälsi maininnan työpanoksen taloudellisesta korvauksesta. Kilometripohjaisen korvauksen lisäksi vastaajat ehdottivat menetelmää, jossa petoyhdyshenkilöiden aktiivisuus vaikuttaisi riistanhoitoyhdistykselle maksettaviin valtionavustuksiin.

Loput vastauksista painottuivat Tassun ja Oma riista -järjestelmän kehittämiseen. Tassu-järjestelmään toivottiin mobiilisovellusta, johon voidaan liittää kuvia. Lisäksi toivottiin Tassun ja Oma riista -järjestelmän yhteensopivuutta.

Yksi kehitysideoista oli lisätä Oma riistaan ominaisuus, jonne käyttäjä voi merkitä suurpetohavainnon petoyhdyshenkilön tarkastettavaksi. Havainnosta tulisi ilmoitus alueen

petoyhdyshenkilöille, jolloin petoyhdyshenkilö pystyisi käymään tarkastamassa havainnon ja kuittaamaan sen tarkastetuksi.

Havaintojen kirjaaminen pitäisi saada toimimaan omariistan kautta. Havaintoja pitäisi metsästäjien voida ehdottaa Omariistassa niin, että tulisi ilmoitus tehdystä havainnosta petoyhdyshenkilölle. Hän voisi sitten tehdyn ehdotuksen perusteella käydä paikalla varmistamassa havainnon.

Toiminnan kehittämisessä yleisin ehdotus (44 %) oli koulutuksen lisääminen. Koulutukselta toivottiin sekä lähi- että verkkototeutusta. Koulutusta toivottiin uusille ja kokeneemmille petoyhdyshenkilöille. Yhdessä vastauksessa ehdotettiin mallia, jossa koulutusta voitaisiin järjestää RHY:n sisäisesti oman alueen petoyhdyshenkilön toimesta.

Lisäämällä nuorille sunnattuakoulutusta suurpedoista ja lisäämällä suurpetoyhdyshenkilöille suunnattuja yhteispalavereita, esim Luke tutkijoiden kanssa.

Toinen teeman sisältä noussut ehdotus oli tarve saada nuoria mukaan toimintaan (15 % vastauksista). Myös ei-metsästäviä petoyhdyshenkilöitä toivottiin mukaan. Muita toiminnan kehittämiseen tähtäviä vastauksia olivat toiminnan kehittäminen ammattimaisemmaksi, sisäisen yhteistyön kehittäminen ja verkoston tunnettuuden lisääminen. Sisäisen yhteistyön parantamiseen ehdotettiin pikaviestisovellusten käyttöönottoa, jolloin tiedonkulku parantuisi ja avunpyytämisen kynnys voisi madaltua.

Nuoria voisi nimetä harjoittelemaan varsinaisen petoyhdyshenkilön kaveriksi koska saattaa kestää montakin vuotta ennen kuin homma on "hanskassa". Silloin kukaan ei joudu ns. kylmiltään kentälle.

Pohdittiin myös ei-aktiivisten petoyhdyshenkilöiden toiminnan jatkuvuutta ja peräänkuulutettiin riistanhoitoyhdistysten vastuuta näiden arvioidessa petoyhdyshenkilön soveltuvuutta tehtävään.

Kolmen vuoden välein kaikkien lisenssit nollataan ja vahvistetaan uudelleen tarvittaessa. Kysytään vahvistettavista henkilöistä RHY:ltä

Toiminnan kehittäminen -vastauksista 18 % käsitteli viestintää. Nykyinen malli koettiin sanelevaksi ja suljetuksi. Toivottiin enemmän avointa viestintää sekä tiedottamista. Avoimuuden ja vuorovaikutuksen lisäksi toivottiin aktiivisempaa ja alueellisempaa tietoa suurpetotilanteesta.

Ehdotettiin mallia, jossa petoyhdyshenkilö saisi hälytyksen omalla alueella liikkuvista suurpeidoista puhelimeensa.

Petoyhdyshenkilöt olisivat kiinnostuneita tutkimustuloksista, jota heidän omista havainnoistaan tehdään.

5.8 Petoyhdyshenkilöiden motivaatio ja arvot

Kuvio 30. Petoyhdyshenkilöitä tehtävässään motivoivat tekijät.

Kuviossa 30 on havainnollistettuna vastaajia tehtävässään motivoivat tekijät. Suurpetojen havainnointi on petoyhdyshenkilöiden pääasiallinen motivaation lähde. Kolme eniten motivoivaa tekijää saivat keskiarvoksi 4, mikä viittaa motivoitumiseen. Sen sijaan tehtävästä saatava arvostus jäi keskiarviltaan alhaisemmaksi, 2,6.

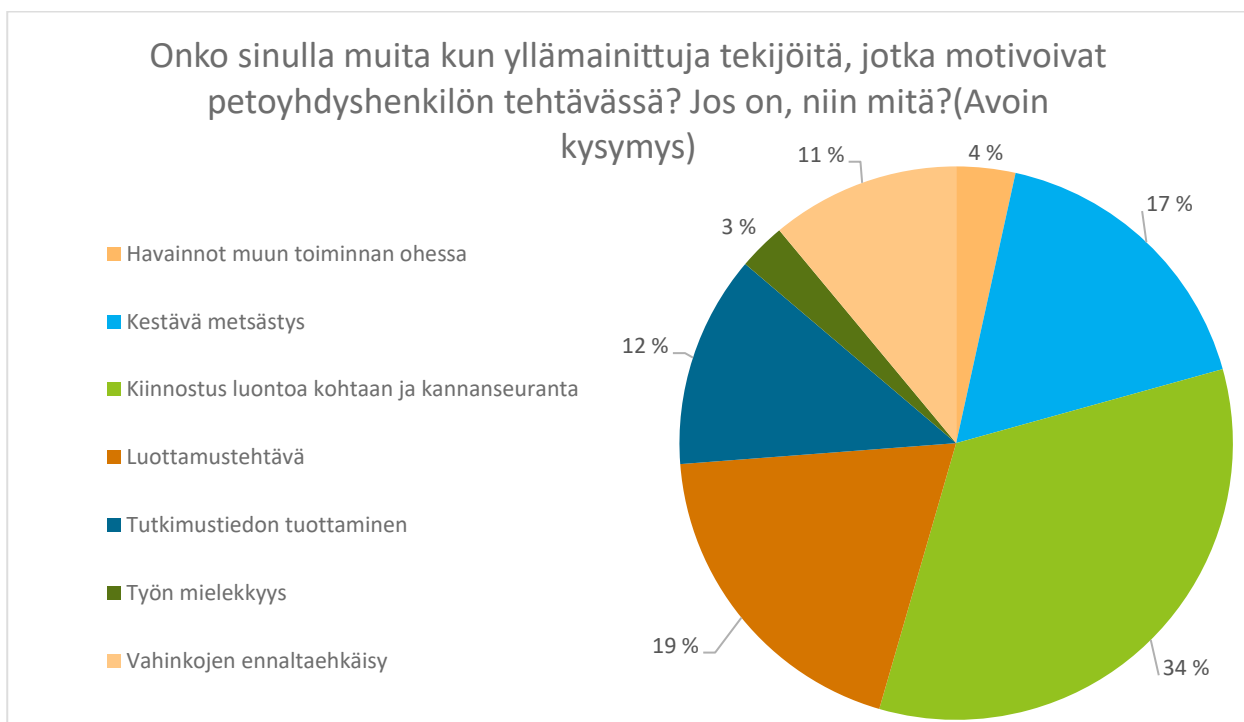
Toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää tunnistaa nuoria motivoivia ja heille haasteita aiheuttavia tekijöitä (Lämsä & Hautala, 2005, s. 80–81). Kun petoyhdyshenkilöitä tuetaan oikein, heidän panoksensa ja luottamuksensa organisaatioon kasvaa.

Nuorten, alle 30-vuotiaiden, keskuudessa suurin motivaatio liittyi suurpetojen metsästyksen kestävyden varmistamiseen keskiarvolla 4,2. Nuoret kuitenkin kokivat suurimmaksi haasteeksi työn arvostuksen puutteen (keskiarvo 3,5). On huomioitavaa, että vaikka alle 30-

vuotiaat olivat korkeasti motivoituneita, moni heistä (yhteensä 11/33) oli toiminut petoyhdys­henkilönä vain 0–2 vuotta. Tämä ryhmä arvosti havainnointia, yhteistyötä ja paikallisyhteisön auttamista enemmän kuin muut vastaajat. Lisäksi he olivat myös aktiivisin verkkokurssin suorittanut ryhmä.

Kun tarkastellaan eri työmääriä tekeviä vastaajaryhmiä, niin vähiten tekevien (0–5 h) kuin enitenkin tekevien (300–500 h ja yli 500 h) motivaation keskiarvo ei poikennut kaikkien vastaajien keskiarvosta. Tämä antaa ymmärtää, että motivaation voimakkuus ei suoraan määritä tehtävien määrää, vaan taustalla voi olla muita tekijöitä, kuten resurssit tai suurpetojen määrä.

Avoimena jatkokysymyksenä kysyttiin, onko vastaajilla tekijöitä, jotka motivoivat petoyhdys­henkilön tehtävässä. Kysymykseen saatiin vastauksia yhteensä 145 kpl, jotka teemoitettiin kuvion 31 mukaisesti.

Kuvio 31. Muut petoyhdys­henkilöitä motivoivat tekijät.

Suurimpana motivaation lähteenä nousi esiin yleinen kiinnostus luontoa ja suurpetoja kohtaan. Tämä näkökulma saa tukea edellisen kysymyksen tuloksista, joissa petoyhdys­henkilöiden suurin motivaation lähde oli suurpetojen havainnointi. Avoimissa vastauksissa korostui myös luottamustehtävän merkitys. Erityisesti paikallisella tasolla petoyhdys­henkilön paikallistuntemusta arvostettiin ja siihen nojaututtiin paikallisyhteisössä. Kolmantena motivaation

lähteenä vastaajat mainitsivat kirjaustensa merkityksen suurpetojen kaato- ja poikkeuslupien myöntämisessä. On myös huomioitavaa, että vain neljä vastaajaa toi esiin tehtävien miellyttävyyden motivaationa.

Haluan vaikuttaa omalta osaltani siihen, että esimerkiksi susien ympärillä käytävässä vastakkain asettelussa olisi faktatietoa pohjana, ja jotta siihen joskus voitaisiin löytää sopu. Itse koen, että molemmilla ääripäillä on hölmöä toimintaa. Pitää tuottaa lisää tietoa, ja tieto pitää olla sellaista, että siihen luotetaan. Tällä hetkellä varsinkin Luke on menettänyt uskottavuuttaan monen metsästäjän silmissä, ja se on aika huono juttu. Uskottavuutta voidaan palauttaa vain, jos ruohonjuurella toimitaan särmästi, ja Luke sitten myös käyttää saamaansa tietoa. Asiaa huonontaa se, että meidän toimijoiden suuntaan Luke ei juuri näyttäydy kuin lasitornista käskyjä jakavana vääpelinä.

5.9 Peto yhdyshenkilön kokemat haasteet

Haasteita tiedusteltiin kysymyksellä ”Mitä mieltä olet seuraavista petoyhdyshenkilön tehtävän haasteellisuutta koskevista väittämistä?”. Käytettiin pisteytysjärjestelmää, jossa ”Täysin eri mieltä” sai arvon 1 ja ”Täysin samaa mieltä” arvon 5. Korkeampi pistemäärä tarkoitti suurempaa koettua haastetta. Tulokset on visualisoitu kuviossa 32 ”PYH haasteet teemoittain”.

Kokeneemmat petoyhdyshenkilöt tunsivat suurempia haasteita jokaisella kysymysalueella. Merkittävin poikkeama keskiarvosta ilmeni väittämässä ”neutraalina pysyminen on haastavaa”, kokeneiden keskiarvo 3,0 oli 0,6 pistettä korkeampi kuin yleinen keskiarvo. Yksi kokeineista vastaajista tiivistä haasteet seuraavasti:

”Petoja pelkäävät ja tappamista kannattavat näkevät minut suojelijana, kun taas petojen ylisuojelijat pitävät minua tappamisen avustajana. Molempia ryhmiä on kuitenkin vähän.”

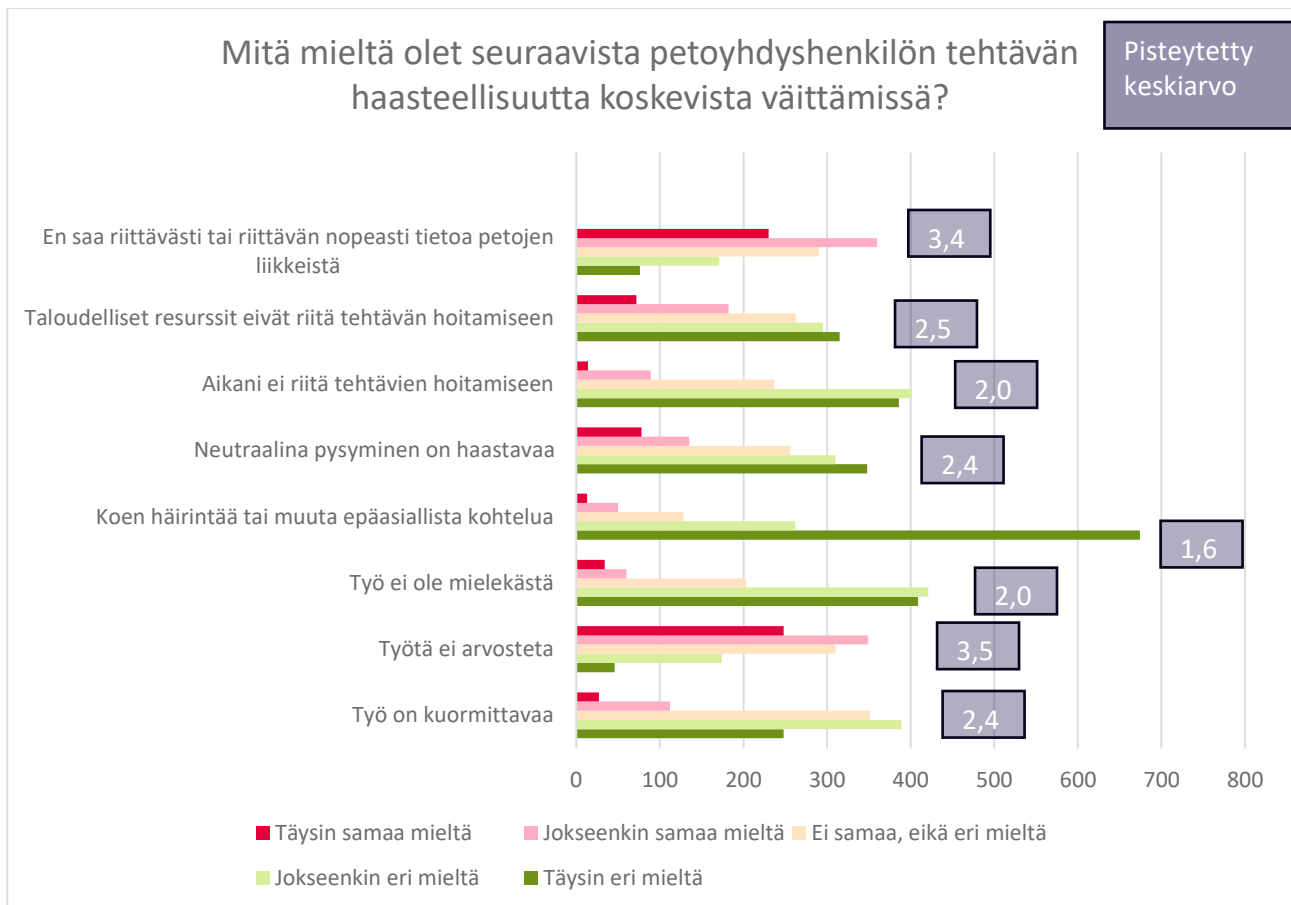
Kommentti valaisee petoyhdyshenkilön monimutkaista roolia: vaikka hänen tehtävänsä on toimia puolueettomana tiedon kerääjänä, yleisö ei aina ymmärrä tai tunnista tätä roolia. Tämä haaste nousi esiin useissa avoimissa kysymyksissä, mikä vahvistaa käsitystä siitä, että petoyhdyshenkilöverkoston periaatteet ja toiminta ovat monille tuntemattomia.

Omien kuulumisten ja informaation välittämisen lisäksi yleisöllä on tarve tulla kuulluksi ja kuunnella sidosryhmiä (Juholin, 2015, s. 51–59). Vuoropuhelu ja proaktiivinen vuorovaikutus voivat johtaa positiivisiin tuloksiin tai parhaimmillaan estää negatiivisia seuraamuksia. Kuitenkin oman haasteen viestinnälle asettaa eri sidosryhmien tarve ajaa omaa intressiään. Voi olla

sellaisia sidosryhmiä tai niiden osia, jotka eivät hyväksy organisaation osaa tai toimintatapaa, jolloin organisaation tekemä viestintä sivuutetaan tai sitä halutaan tulkita negatiivisesti. Joskus voidaan puhua jopa viharyhmistä.

Alle 30-vuotiaan, 0–2 vuotta tehtävässä olleen petoyhdyshenkilön mielteitä toiminnan luonteesta ja sen kehitys tarpeista.

Tämä petoyhdyshenkilön homma perustuu vapaaehtoisuuteen ja monella hommaan ryhtyvällä on myös mielenkiintoa asiaan, joka auttaa jaksamaan tehtävän hoitamisessa. Palkkaa tästä ei tietenkään voida maksaa, mutta jonkinlainen virkistysmatka/ tilaisuus petoyhdyshenkilöille olisi mukava pikku palkkio. Samalla voisi verkostoitua kollegoihin.

Kuvio 32. Petoyhdyshenkilöiden kokemat haasteet teemoittain.

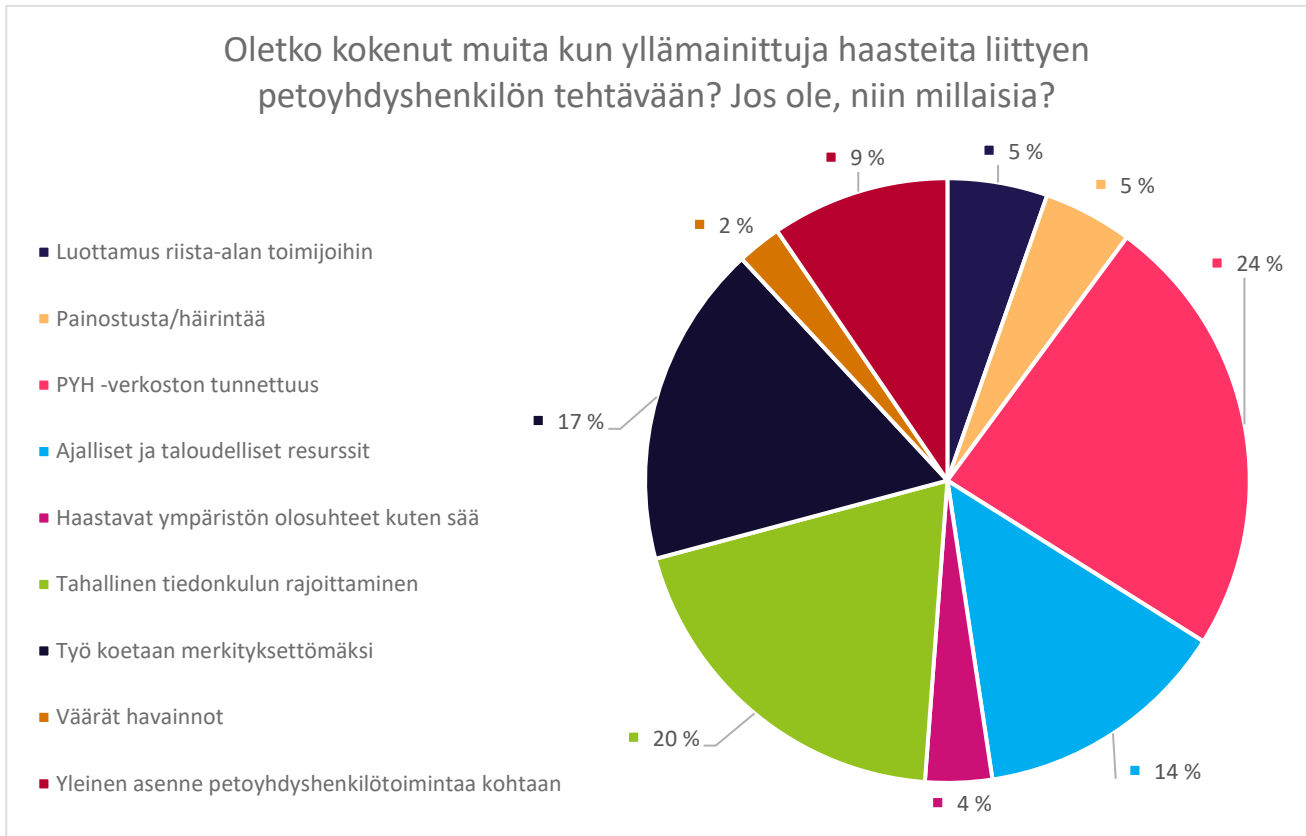
Arvostuksen puute nousi esiin selkeänä ongelmana petoyhdyshenkilöiden keskuudessa, keskiarvon ollessa 3,5 (kuvio 32). Tämä luku on huomattava ja osoittaa, että arvostuksen puute on merkittävä haaste ja vaikuttaa petoyhdyshenkilöiden toimintaan. Yli puolet vastaajista (597 henkilöä eli 53 %) myös tunnisti arvostuksen puutteen ongelmaksi valitsemalla joko vastausvaihtoehdon ”Täysin samaa mieltä” tai ”Jokseenkin samaa mieltä”.

Avoimissa vastauksissa kerrottiin luottamuspulasta niin riista-alan toimijoiden ja petoyhdyshenkilöiden välillä kuin myös paikallisten asukkaiden ja petoyhdyshenkilöiden välillä. Riista-alan toimijoiden luottamuspulaa käsittelevät vastaukset nostivat esiin, ettei petoyhdyshenkilöiden tekemiin havaintoihin luotettu tai niitä ei ole otettu huomioon kanta-arviossa. Paikallisten ihmisten luottamuksesta kertovat vastaukset keskittyivät petoyhdyshenkilöiden vaikutusmahdollisuuksiin kannan säätelyssä.

Toiseksi korkein keskiarvo oli väittämällä ”en saa riittävästi tai riittävän nopeasti tietoa petojen liikkeistä”. Vastaus ei ole yllättävä ja tukee yhtä koko kyselyssä esiin nousutta teemaa tiedonkulun haasteista. Vähiten haasteelliseksi teemaksi koettiin häirintä tai epäasiallinen kohtelu. Vaikka vaihtoehto keräsi pienimmän keskiarvon, kuitenkin 63 vastaajaa (5,6 % vastanneista) kertoi väittämässä olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

Alle kaksi vuotta toiminnassa olleet petoyhdyshenkilöt kokivat hieman muita enemmän häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua keskiarvolla 1,7. Uusien petoyhdyshenkilöiden yleisin haaste oli, että he eivät saa riittävästi tai riittävän nopeasti tietoa petojen liikkeistä.

Kuviossa 33 on annettu vastausjakauma prosentteina kysymykseen Oletko kokenut muita, kun yllä mainittuja haasteita liittyen petoyhdyshenkilön tehtävään? Vastauksissa petoyhdyshenkilön kokemista haasteista 20 % liittyi konkreettisesti mitattaviin haasteisiin, kuten resurssit, väärät havainnot ja sääolosuhteet. Eniten haastetta koettiin viestinnän, motivaation ja luottamuksen saralla.

Kuvio 33. Petoyhdyshenkilöiden kokemat muut haasteet.

Kuvion 33 avoimen vastauksen mukaan petoyhdyshenkilöt kokivat haasteita verkoston tunnettuudessa. Kommenteissa kerrottiin, että paikalliset ihmiset eivät tunne petoyhdyshenkilöverkoston toimintaa ja yhteystiedot ovat vaikeasti saatavilla. Petoyhdyshenkilöverkoston tunnettuus on noussut muissakin kyselyn vastauksissa esiin. Ongelmatonta ei ole myöskään petoyhdyshenkilöiden saavutettavuus. Haasteena on löytää oman alueen petoyhdyshenkilön yhteystiedot riista.fi-sivustolta.

Aika paljon tietoja ei tule kuin pitkän ajan kuluttua havainnoista ulkopuolisilta henkilöiltä. Ja sekin jonkin puskaradion kautta. Olisi myös hyvä, jos oma alue olisi määritelty karttapohjalle ja siitä tulisi viesti, jos joku muu on tallentanut havainnon alueelle. Lisäisi varmaan tiedon luotettavuutta ja jatkoseurantamahdollisuutta.

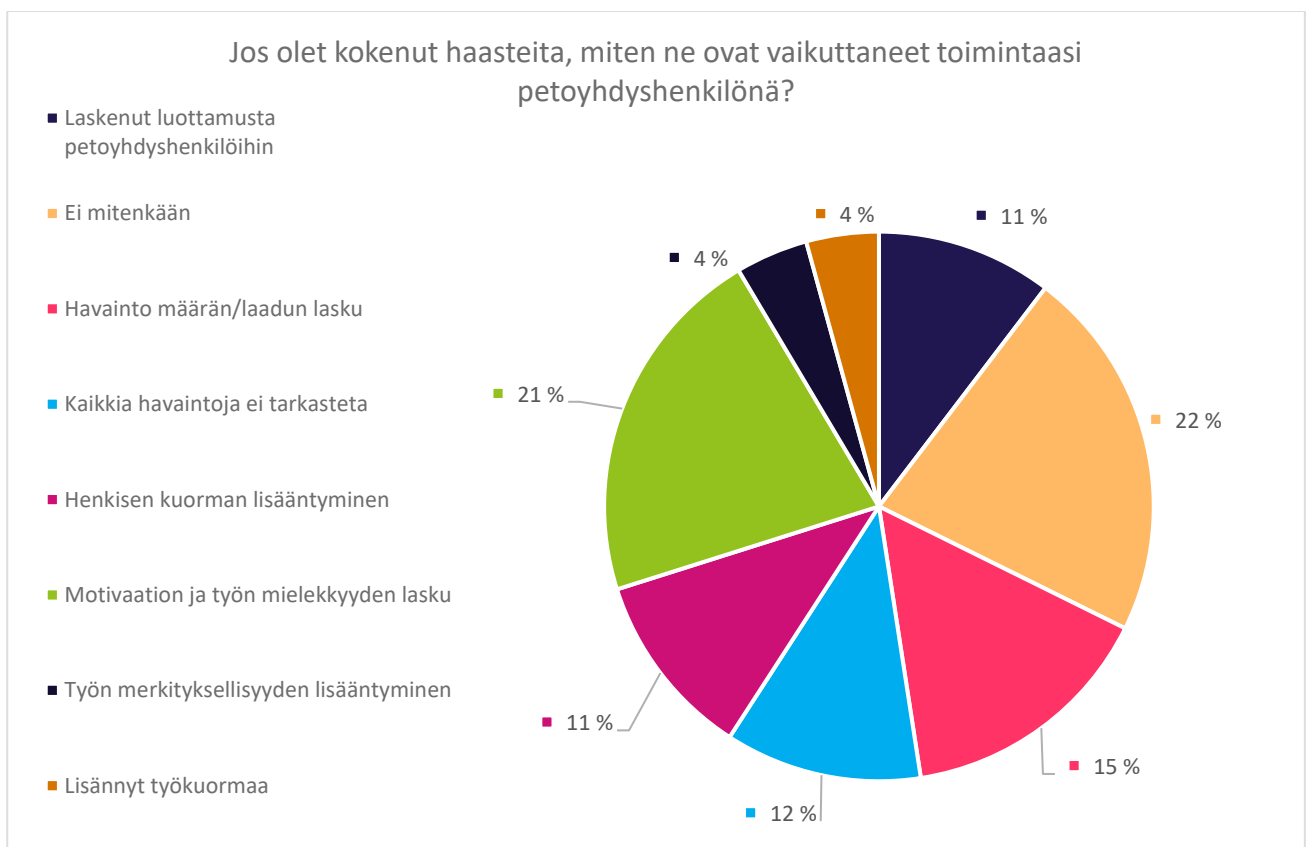
Petoyhdyshenkilöiden tehtävä ei ole tiedossa muilla metsässä liikkuvilla. Paljon havaintoja jää ilmoittamatta koska ei tiedetä minne ja kenelle ilmoitetaan.

Toiseksi suurimmaksi teemaksi nousi tahallinen tiedonkulun rajoittaminen. Vastauksissa kerrottiin havaintojen tahallisessa pannaamisessa ja tiedonkulun rajoittamisesta, jota kerrottiin tapahtuvan niin petoyhdyshenkilöiden kuin paikallisten asukkaiden toimesta.

Metsästäjien petoyhdyshenkilöiden Tassulakkoilu on valitettavan yleinen ilmiö. Petohavainnot etenkin susista pysyy vain seuran "samanhenkisten" tiedossa.

Metsästysseuran johtokunta on kieltänyt tietojen ilmoittamisen minulle

Kuviossa 34 on esitetty vastausjakauma kysymyksen ”Jos olet kokenut haasteita, miten ne ovat vaikuttaneet toimintaasi petoyhdyshenkilönä?” Vastauksia tähän kysymykseen annettiin 164 kpl. Vastaukset on teemoitettu kuviossa esitetyllä tavalla, ja teemat on esitetty prosenttiosuuksin. Suurin osa vastaajista ilmoitti, että haasteet eivät vaikuta heihin mitenkään. Toiseksi suurimman ryhmän (21 % vastaajista) kohdalla haasteet vaikuttivat heidän motivaationsa laskuun ja aiheuttivat turhautumista. Näissä vastauksista korostui, ettei petoyhdyshenkilöiden tekemillä kirjauksilla koeta olevan vaikutusta kanta-arvion laadinnassa. Vastaukset resonoivat edellisen kysymyksen luottamuspuolan kanssa.

Kuvio 34. Haasteiden vaikutus petoyhdyshenkilön tehtävään.

Avoimissa kysymyksissä mainittiin kanta-arviot negatiivisessa valossa yhteensä 45 kertaa kyselyn 1 127 vastaajan toimesta. Kritiikin esittäjistä yli puolet eli 23 henkilöä oli korkeakoulutuksen suorittaneita, mikä on noin 9 % kaikista korkeakoulutuksen omaavista vastaajista. Vertailun vuoksi kritiikkiä esitti alle 3 % keskiasteen koulutuksen saaneista vastaajista.

Vaikka huomio ei kokonaisaineiston valossa ole suuri, on se mielenkiintoinen. Yleisesti voidaan ajatella, että korkea-asteen koulutetut ovat tottuneempia tulkitsemaan tieteeseen perustuvia julkaisuja, kuten kanta-arvioita. Vastauksista ei käy yksityiskohtaisesti ilmi, nähdäänkö kanta-arvion laadinnassa tehdyn virheitä, mutta kanta-arvion laadinnasta ja Tassu-havaintojen käyttämisestä kanta-arviossa vastaajat haluavat yksityiskohtaisempaa tietoa ja sen ymmärrettävyydessä koetaan parantamisen varaa.

Työ on välillä turhauttavaa, yksittäisiä havaintoja on melko turha edes kirjata koska ne ei päädy kuitenkaan kanta-arvioihin.

Enemmän keskustelua varsinkin susipolitiikkaan. Kanta-arviot eivät kohtaa, isoja näkemyseroja esiintyy metsästäjien ja viranomaisten välillä.

Mahdollisimman suuri avoimuus siitä, miten havaintoja käytetään kanta-arvioissa, millä perusteilla havaintoja jätetään huomiotta kanta-arvioissa jne. Huhuja liian paljon liikkeellä, ja ilmoitusmotivaatio kärsii. Varsinkin ilveshavaintoja olisi päivitän, ja ihmiset eivät niitä jaksakaan enää ilmoittaa, kun ovat "peruskauraa".

5.10 Avoin kysymys

Viimeisenä kyselyssä oli kysymys "Jäikö jotain kysymättä?". (Tähän voit kommentoida vapaasti petoyhdyshenkilötoimintaa ja antaa palautetta kyselystä".) Kuviossa 35 on esitettyä vastausjakaumat teemoittain ja vastausmäärineen.

Kuvio 35. Vapaa kommentointi ja palaute.

Kysymykseen annettiin yhteensä 150 vastausta. Enemmistö vastauksista kertoi luottamuspu-
lasta riista-alan toimijoiden ja petoyhdyshenkilöiden välillä. Näistä 15 vastausta koski kanta-
arvioita.

Teillä on käytössä valtava voimavara joka kyllä painaa hommia kunhan saatte luottamuksen takaisin. Nyt on korkea aika kääntää kelkka, pian on liian myöhäistä.

Toivoisin että meitä Luke kuuntelisi AIKUISTEN OIKEASTI välillä tuntuu kuin oli-
simme heille ilmaa. Samoin tuntuu ettei havaitojamme noteerattu mitenkään kanta
arviossa esim. Ilves mitä on todella runsaasti. Jos meitä ei olisi mistä Luke ja Riis-
takeskus saisi tietoa. Meillä on ammattitaitoa tähän hommaan suurimmalla osalla
vuosi kymmeniä. Arvostakaa sitä. Kiitos.

Muiden ryhmän teemoitettujen vastausten sisältö oli vaihteleva. Palautetta annettiin kyselyn
sisällöstä, ja lisäksi pohdittiin suurpetopolitiikkaa sekä petoyhdyshenkilötoiminnan tulevai-
suutta.

Moni naureskelee petoyhdyshenkilöiden toiminnalle, varsinkin sontanäytteiden
kerääminen herättää hilpeyttä. Teemme todella tärkeää työtä ilmoittamalla peto-
havaintoja, sillä vain niiden kautta on mahdollista saada jopa joskus kaatolupiakin,
jos petoja alkaa olla liikaa.

Kyselyssä olisi voinut selvittää myös omasta mielestäni yhtä suurimmista ongelmista eli kentän suurta luottamuspuutetta.

Kerrankin kysytään meidän mielipidettä toiminnasta!

Kolmanneksi eniten palautetta saanut teema oli kehitysehdotukset. Vastauksissa nähtiin erityisesti tarvetta viestinnän kehittämiseksi. Kehittämistarve koski sekä viestintäkanavia että petoyhdyshenkilöiden sisäistä viestintää. Myös palautteenannon kehittäminen ja riistatoimijoiden sekä petoyhdyshenkilöiden välinen viestintä korostuivat alueina, joissa on parantamisen varaa.

Olisi kiva saada henkilökohtaisesti palautetta ja työkaluja tehtävä hoitoon

Hieno että kysytte. Havaintojen siirto OmaRiistasta Tassuun rajapinnan tms. kautta nopeuttaisi toimintaa. Maastossa OmaRiista on näppärämpi, joten havainnot tulee kirjattua molempiin: ensi OmaRiistaan maastossa ja kotona Tassuun.

Petoyhdyshenkilöille voisi järjestää enemmän koulutus- ja palautetilaisuuksia, missä kokoontutaan ihan fyysisesti.

Hela systemet måste förnyas. Vi rovdjurskontaktpersoner får inte förmedlat den rådande situationen gällande rovdjursstammar till Luke på grund av att ingen meddelar observationer till oss längre. Då rovdjuren blivit så allmänna i området ids folk inte meddela sina observationer. Själv fick jag ännu för 5 år sedan ca 100 samtal per år av obekanta personer som observerat rovdjur. Under det senaste året inte ett enda! Ändå vet jag att lodjursstammen mer än fördubblats under dessa år. Nu är jag beroende av egna observationer och av medlemmar i samma jaktlag.

Hur ska vi få den stora allmänheten att meddela sina observationer? Den frågan behöver få ett svar.

Ett annat problem är alla de personer som nu fungerar som rovdjurskontaktpersoner, men som i protest mot Lukes stamuppskattningar inte sätter in observationer i Tassu. Att systemet inte fungerar är lätt inse då man kollar kartorna. Ett område som sköts av en rovdjurskontaktperson har massor med observationer medan grannområdet är helt tomt. De rovdjurskontaktpersoner som vägrar sätta in händelser i Tassu borde avgå omedelbart.

Teemat tiedonkulku, resurssit ja motivaatio sisälsivät vastauksia tiedonkulun ongelmista erityisesti paikallisten ja petoyhdyshenkilöiden välillä. Ilmiö on noussut esiin myös muissa kyselyyn kohdissa, ja tässä on selvä kehittämisen tarve.

Ilves havaintoja ei tule enää ollenkaan. On niin yleinen eläin ettei kukaan ilmoita jäljistä.

Resursseja käsittelevät vastaukset käsittelevät ajan ja erityisesti polttoaineen kallista hintaa.

Kalliin polttoaineen koettiin vähentävän havainnointimäärää.

Nyky polttoaineiden hinnalla pitäis saada muutakin tukea kuin hihamerkkejä ja mittanayhoja. Ajetut kilometrit umpihangessa nielee polttoainetta.

Motivaatioon liittyvät vastaukset sisälsivät kommentteja työn merkitsemättömyyden tunteesta ja motivaation laskusta. Koettiin, ettei annetulle työpanokselle saada mitään vastinetta.

Vähän jo turtunut ja laiskistunut laittamaan havaintoja ja miettinyt, miksi tehdä talkootyötä, jos tulokset ei pääsääntöisesti edes johda mihinkään

Vaikka teen itse paljon havaintoja niin mielenkiinto niiden laittamiseen Tassuun on alhainen. Tähän vaikuttaa julkisuudessa ja sosiaalisissa medioissa käydyt keskustelut. On vahva tunne, ettei havaintoja oteta todesta tai niihin uskota. Kanta-arviot eivät vastaa todellisuutta, jonka paikallisena tiedät oikeaksi. Työn arvostamisesta kertominen tuntuu mielistelyltä. Itse on touhuun aikoinaan mukaan lähtenyt, koska luonnon seuraaminen kiinnostaa. Vaikka olen koiraharrastaja ja metsästäjä, olen myös luonnonsuojelija. Hyvään yhteistyöhän vaaditaan, että myös metsästysharrastus ja metsästyskoiraharrastus pysyy maassamme elinvoimaisena. Metsästäjiltä halutaan talkootyötä, mutta takaisin emme saa juuri mitään. moni metsästäjä suojelee luontoa ja haluaa monimuotoista ja tasapainoista riistakantaa. Tämän hetken kehitys ei mene siihen suuntaan ja helposti syytetään metsästäjiä, salametsästäjiä jne vaikka syytä on paljon muitakin. Mm. että on liikaa sääntöjä, aseuksia ja lakeja joka asiaan, ja tämä nostaa monella kiristää pinnaa ja antaa epäluottamusta. Eli syy voikin olla välillä hallinnon puolella. Ei uskalleta luottaa niihin ihmisiin, jotka ne oman seurunsa eläinkannat parhaiten tuntevat. Olikohan asiat paremmin joskus aiemmin? Onko nyt menty riistantutkimuksen ja riistahallinnon osalta jo liian pitkälle näissä asioissa? Myös talkootyö suurpetoyhdyshenkilönä olisi mielekkäämpää jos kokonaisuus tässä paletissa olisi kunnossa ja arvostus ja luottamus oikeasti kohdallaan, puolin ja toisin.

6 KEHITTÄMISEHDOTUKSET SIDOSRYHMÄANALYYSIN AVULLA

6.1 Petoyhdyshenkilön profiloiminen

Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena oli selvittää petoyhdyshenkilöverkoston nykytilaa ja kehittämiskohteita. Tässä luvussa esitellään kyselyn tulosten perusteella kehittämisehdotuksia. Opinnäytetyön avulla Suomen riistakeskuksella on parempi ymmärrys petoyhdyshenkilön tarpeista ja verkoston nykytilasta sekä riistakeskus pystyy vastaamaan petoyhdyshenkilöiden tarpeisiin, eli riistakeskus toteuttaa sidosryhmädialogia petoyhdyshenkilöiden kanssa. Kanssatiön tilaaminen on itsessään osoitus aktiivisesta panostuksesta petoyhdyshenkilötoiminnan ja verkoston kehittämiseksi.

Kyselyaineiston perusteella voidaan todeta petoyhdyshenkilöiden olevan erittäin sitoutuneita tehtäväänsä. Vaikka huomattava osa petoyhdyshenkilöistä ei koe saavansa arvostusta työpanoksestaan, on toiminta onnistuttu pitämään houkuttelevana. Petoyhdyshenkilöt ovat sitoutuneet antamaan työpanoksensa vapaaehtoisesti. Petoyhdyshenkilöitä ovat sitouttaneet paitsi asian tärkeys ja kiinnostus, myös riistakeskuksen aktiivinen ote petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämiseksi.

Kyselyn pohjalta luotu keskimääräinen petoyhdyshenkilö on eläkeikää lähestyvä ja asuu Itä-Suomen harvaan asutulla maaseudulla. Hänellä on yrittäjätaustainen toimihenkilön ammatti ja keskiasteen koulutus. Vuosittain hän tarkastaa 10–20 havaintoa, joista 75 % johtaa Tassu-järjestelmäkirjaukseen. Hän käyttää keskimäärin tunnin aikaa jokaista havaintoa kohden sekä ajaa noin 20 km autolla. Vaikka hän on toiminut petoyhdyshenkilönä jo 8 vuotta, hän ei ole suorittanut petoyhdyshenkilön peruskurssia verkossa. Petoyhdyshenkilö on kuitenkin tottunut kirjaamaan havainnot Tassu-järjestelmään, ja hänellä on käytössään tietokone tai mobiililaitte, joita hän osaa käyttää vähintään perustasolla.

Tämän kyselyn perusteella petoyhdyshenkilöitä on monenlaisia, mutta tyypillisesti he ovat 50–60-vuotiaita. Heidän taustansa on monimuotoinen. He tulevat eri koulutustaustoista, ammateista ja maantieteellisistä sijainneista. Tästä huolimatta heitä yhdistää vahva mielenkiinto suurpetoja kohtaan. Heidän motivaationsa kumpuaa suurpetojen havainnoinnista, riistatiedon keräämisestä ja suurpetojen metsästyksen kestävyysvarmistamisesta.

Vaikka petoyhdyshenkilöt kohtaavat haasteita, kuten arvostuksen puutetta ja tiedonkulun vaikeuksia, he ovat sitoutuneita tehtäviinsä. Tämä sitoutuminen näkyy heidän valmiudessaan panostaa huomattavasti ajallisia ja taloudellisia resursseja vapaaehtoistyöhön. Panostuksen määrässä on myös yksilökohtaisia eroja, mikä osittain selittyy heidän mahdollisuuksillaan hoitaa petoyhdyshenkilön tehtävää työelämän ja muiden vapaa-ajan toimintojen ohella.

Petoyhdyshenkilöiden aktiivisuutta ei ole mahdollista eikä mielekästä mitata yksittäisen arvon perusteella. Esimerkiksi yksi vastaajista ilmoitti vuotuiseksi havaintomääräkseen 51–100 havaintoa, joista 21–30 % johti Tassu-merkintään. Näiden havaintojen kirjaamiseksi hän käytti 101–200 tuntia vapaaehtoistyötä ja ajoi 1 501–2 000 kilometriä. Tehty tuntimäärä on paras käytettävissä oleva mittari mittaamaan petoyhdyshenkilön aktiivisuutta, koska se ei ole riippuvainen Tassu-kirjauksesta. Kyselyssä kysyttiin kuitenkin ainoastaan maastotarkastustehtäviin käytettyä aikaa, mutta se on vain yksi petoyhdyshenkilön tehtävistä. Tässä suhteessa tuntimäärän perusteella tehtävä aktiivisuuden mittaaminen on puutteellinen.

Vaikka hajontaa on paljon, keskimääräinen vuodessa tehty vapaaehtoistyön määrä on huomattava panostus yhdeltä henkilöltä. Tämä huomio kytkeytyy oletettavasti työn mielekkyyteen. Jos tehtävä koettaisiin epämiellyttäväksi tai turhaksi, olisi epätodennäköistä, että työtä tehtäisiin vuosittain keskimäärin yli 6 työpäivän panos vastikkeetta.

Vaikka tehtävänkuva on monilla itsenäinen, arvostavat petoyhdyshenkilöt yhteistyötä, erityisesti tiedonjakamisen muodossa.

Jotkut petoyhdyshenkilöt ovat luonteeltaan itsenäisempiä, mutta yhteistyön tekeminen voi tuoda mukanaan monia hyötyjä. Yhteistyön etuina ovat parantunut työtehokkuus, työkuorman jakaminen ja lisääntynyt yhteisöllisyys. Toisaalta, koska kyseessä on vapaaehtoistyö, kaikkien ei välttämättä tarvitse tehdä yhteistyötä, jos he eivät koe sitä mielekkääksi. Niille, jotka ovat kiinnostuneita lisäämään yhteistyötään, voisi olla hyödyllistä tarjota siihen lisätilaisuuksia.

Yhteistyötä petoyhdyshenkilöiden välillä voi syntyä helpommin, kun verkostoituminen otetaan osaksi toimintaa. Kuitenkaan vastauksista ei voitu päätellä, tekeekö jokin tietty ryhmä, kuten tietyssä ikäluokassa tai kokemuksessa olevat, enemmän tai vähemmän yhteistyötä. Vastaukset näyttivät jakautuvan tasaisesti eri kategorioiden kesken. Laaja kokemuskajauma mahdollistaisi toisilta oppimisen. On eduksi, jos kokeneemmat jakavat vinkkejä ja neuvoja

tuoreemmille petoyhdyshenkilöille. Myös tuoreemmat petoyhdyshenkilöt voivat antaa oman panoksensa toiminnan kehittämiseen ja tuoda uusia näkökulmia. Toisaalta taas pitkä kokemus, etenkin vapaaehtoistyössä, kertoo joko sitoutuneisuudesta tai siitä, ettei tehtävästä luovuta helpolla.

Petoyhdyshenkilöt kaipaavat riista-alan toimijoiden tukea viestinnällisissä asioissa ja lisätietoa siitä, miten heidän keräämiään tietoja hyödynnetään. He kirjaavat havaintojaan Tassu-järjestelmään, mikä osoittaa heidän kykynsä ja valmiutensa käyttää digitaalisia järjestelmiä ja tietoteknisiä laitteita. Heillä todennäköisesti on käytössään tarvittavat laitteet näiden järjestelmien käyttöön.

Kuitenkin on tärkeää ottaa huomioon, että vaikka suurin osa petoyhdyshenkilöistä käyttää näitä järjestelmiä, kaikilla ei välttämättä ole edellytyksiä osallistua online-koulutuksiin. Kysely, joka on toteutettu verkkopalvelun kautta, saattaa jättää ulkopuolelle ne, joilla ei ole tarvittavia taitoja tai laitteita siihen vastaamiseksi. Tämä voi vaikuttaa kyselyn tuloksiin. Tulevaisuudessa on syytä harkita muita tiedonkeruumenetelmiä, kuten haastatteluja tai paperilomakkeita, jotta saadaan kattavampi kuva kaikista petoyhdyshenkilöistä. Lisäksi olisi hyvä kehittää koulutus- ja tiedonjakomenetelmiä, jotka saavuttavat myös ne, joilla on rajalliset digitaaliset resurssit tai taidot.

Seuraavaksi tehdään kehittämissuhteita, jotka perustuvat kyselytutkimuksen tuloksiin. On selvää, ettei suuren vapaaehtoisorganisaation toimintaa kehitetä yhdessä yössä. Tässä työssä esiteltävien kehitysehdotusten budjetit, aikatauluja tai resursseja ei ole määritelty. Kehitysehdotuksia tulee pohtia ja soveltaa vastaamaan käytettävissä olevia resursseja. Kehitysehdotukset ovatkin parhaimmillaan ideoita ja keskustelunavauksia. Ennen suurten uudistusten käyttöönottoa on tärkeää arvioida niiden toteutustapaa ja päättää, tehdäänkö muutokset kerralla vai kokeillaanko niitä mahdollisesti ensin pienempinä pilottihankkeina. Riistanhoitoyhdistysten tasolla voidaan testata uusia toimintatapoja riistakeskuksen ohjauksessa ja, sillä valtionavustus osuudet toimivat kannusteina.

6.2 Merkityksen tunnistaminen

Petoyhdyshenkilöiden keräämä tieto on keskeinen osa petokantojen hallintaa. Se herättää laajempaa yhteiskunnallista keskustelua suojelusta, metsästyksestä sekä ihmisten ja suurpe-tojen rinnakkaiselosta. Petoyhdyshenkilö on paikallinen asiantuntija, joka toimii

riistantutkimuksen ja -hallinnon kasvoina yhteisöissä. Tämä monimutkainen yhtälö asettaa petoyhdyshenkilöille suuria vaatimuksia viestinnän suhteen, sillä heidän on kyettävä kommunikoimaan sujuvasti monenlaisten ja usein keskenään ristiriitaisten näkemysten edustajien kanssa, jossa yhteistyö riista-alan toimijoiden kanssa on välttämätöntä.

Yhteistyön onnistuminen vaatii viestintää. Petoyhdyshenkilön on erittäin haastavaa jakaa tietoa ihmisille, mikäli petoyhdyshenkilöiden ja riista-alan toimijoiden välillä ei ole riittävästi viestintää. Kyselytutkimuksen kysymyksissä ei kysytty suoraan viestinnän riittävydestä, mutta viitteitä saadaan useasta eri vastauksesta, jotka kertovat petoyhdyshenkilöiden odotuksista. Esimerkiksi vain 37 vastaajaa oli täysin samaa mieltä väitteeseen ”Saan riittävästi palautetta riistakeskukselta ja Lukelta alueeni petoyhdyshenkilötoiminnasta.”

Vapaaehtoistyö on petoyhdyshenkilötoiminnan selkäranka (Lämsä & Hautala, 2005, s. 80–81). Se on arvokas resurssi, mutta samalla se tuo mukanaan haasteita. Vapaaehtoistyössä resurssit ovat rajalliset, sillä käytettävissä oleva aika ja muut sitoumukset saattavat aiheuttaa haasteita. Ulkoisen motivaation lähteen eli palkan puuttuessa tulee keskittyä sisäisiin motivaation lähteisiin. On tärkeää, että riista-alan toimijat ymmärtävät ja tunnustavat monet erilaiset motivaation lähteet ja pyrkivät tukemaan niissä. Kun petoyhdyshenkilöitä tuetaan oikein, heidän potentiaalinsa ja panoksensa organisaation menestykseen kasvaa.

Petoyhdyshenkilöt eivät ainoastaan tarjoa arvokasta tietoa tutkimukseen, vaan myös investoivat omia varojaan ja aikaansa havaintojen dokumentointiin. Vaikka nämä panostukset voidaan arvioida rahallisesti, petoyhdyshenkilöiden todellinen merkitys ulottuu paljon syvemmälle. Heidän paikallistuntemuksensa ja sosiaalinen verkostonsa tekevät heistä korvaamattomia. Heidän paikallisuutensa mahdollistaa nopean toiminnan, ja heitä pidetään usein luotettavina yhteisönsä jäseninä, jopa auktoriteetteina. Tämä luo matalamman kynnyksen ottaa yhteyttä petoyhdyshenkilöihin verrattuna viranomaisiin. Tiedon saaminen paikalliselta, mahdollisesti tutulta henkilöltä, koetaan helposti lähestyttävänä ja luotettavana. Luottamus on keskeistä kaikissa vuorovaikutussuhteissa, ja sen vahvistamiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Luottamus on hauras asia, ja sen menettäminen voi johtaa konflikteihin, väärinkäsityksiin ja petoyhdyshenkilötoiminnan uskottavuuden heikkenemiseen.

Paikallisella tasolla petoyhdyshenkilöillä voi olla vahvempi auktoriteetti kuin riista-alan toimijoilla. Näissä tilanteissa korostuu yhteishengen ja yhteistyön merkitys. Kyselytutkimuksen avoimissa kysymyksissä ilmeni, että osa petoyhdyshenkilöistä kokee virallisen kanta-arvion

poikkeavan omasta näkemyksestään tai ettei petoyhdys henkilön kirjaamia havaintoja noteerattu kanta-arviossa. Tilanne voi tuntua hänestä hankalalta. Petoyhdys henkilöt ovat henkilöitä, jotka antavat kasvot suurpetokysymyksille kentällä ja täten kohtaavat usein huolestuneita tai jopa pelokkaita ihmisiä. On tällöin kaikkien etu, että petoyhdys henkilöt perustavat osaamisensa riittävään koulutukseen ja heille tarjotaan kaikki mahdollinen tuki ja tieto tehtävien hoitamiseen.

Strategisen sidosryhmäviestinnän edellytyksenä on petoyhdys henkilöiden tunteminen (Juholin, 2015, s. 114). Erityisen hyvin pitää tuntea tärkeimmät sidosryhmät. On siis tunnistettava petoyhdys henkilöiden tarpeet, jotta riista-alan toimijat voivat vastata niihin.

6.3 Kouluttamalla osaamisen varmistaminen

Kunnollinen perehdyttäminen antaa edellytykset toimia tehtävässä onnistuneesti. Osaaminen edesauttaa sitoutumista ja motivoi petoyhdys henkilöä tehtäväänsä. Kyselyn mukaan lähes jokainen petoyhdys henkilö koki vähintään pientä tuen tarvetta. Perehdyttämällä petoyhdys henkilöt riistakeskus ja Luonnonvarakeskus pystyvät tarjoamaan konkreettista tukeansa. Vajavaisesta perehdyttämisestä tai huonosta tiedonkulusta syntyy väärinymmärryksiä, jotka vapaaehtoistyöntekijä kokee helposti epäluottamuksena tai joiden takia tehtävä voidaan kokea merkityksettömäksi.

Myös petoyhdys henkilöt ovat vastuussa omasta perehdyttämisestään. On osattava pyytää tukea ja tarjottaessa ottaa sitä vastaan. Petoyhdys henkilö toimii asiantuntijana, joten voidaan olettaa hänen kehittävän itseään sekä seuraavan tutkittua tietoa itsenäisesti. Kun sidosryhmät toimivat yhdessä yhteisten päämäärien saavuttamiseksi, syntyy paras mahdollinen lopputulos.

Tämän kyselyn perusteella nykyisen petoyhdys henkilön verkkokurssin osa-alueet saivat hyvän keskiarvon, ja myös oman kokemukseni mukaan kurssi tarjoaa sopivasti haastetta. Kursilla tulisi kuitenkin ottaa huomioon palautteet ja pyrkiä parantamaan sisältöä ja käytettävyyttä entisestään. Vastanneista 50 % ei ollut suorittanut kurssia. Tämä herättää kysymyksen, miksi ei. Onko kyse ajasta, kurssin sisällön relevanssista vai teknisistä esteistä kurssin suorittamiselle verkossa?

Kurssin olisi hyvä myös palkita suorittajansa. Kurssin tenttejä voisi olla eri vaikeustasoisia, jolloin tasot asettavat selvän tavoitteen ja kannustavat oppimaan.

Kyselyn avoimissa vastauksissa toistui toive saada tarkempaa paikallista tietoa. Riistakeskus on panostanut petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämiseen ja rakentanut vuorovaikutteisempaa otetta petoyhdyshenkilöiden ja riista-alan toimijoiden välille. Riistakeskus on aktiivisesti parantanut petoyhdyshenkilöiden osaamista verkkokurssin ja oppaan muodossa. Petoyhdyshenkilöille on järjestetty vuosittain palautetilaisuuksia, joissa alueen suurpetotilanne käydään läpi riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen edustajien toimesta. Lisäksi Luonnonvarakeskus on tarjonnut erilaisia avoimia tilaisuuksia, kuten webinaareja mm. suden kanta-arviosta 2023 ja ennusteista susikannan kehityksestä. Nämä tilaisuudet tarjoavat mahdollisuuden saada ja antaa palautetta. On tärkeää varmistua, että petoyhdyshenkilöt saavat tiedon tilaisuuksista ajoissa ja että heidän näkemyksensä ja tarpeensa kuunnellaan tilaisuuksien kehittämiseksi. Pitää myös varmistua siitä, että petoyhdyshenkilöt saavat tiedon heille järjestettävistä tilaisuuksista ajoissa ja että heidän näkemyksensä ja tarpeensa otetaan huomioon.

6.4 Petoyhdyshenkilöiden ikääntyminen

Kyselytutkimuksen mukaan on kiistatonta, että petoyhdyshenkilöverkosto painottuu vanhempiin ikäluokkiin. Kyselyyn vastanneista 40 % oli yli 61-vuotiaita. Väestön ikääntyminen ja laajalti tunnistettu kaupungistumissuuntaus asettavat haasteita verkoston toiminnalle tulevaisuudessa. Tämä on keskeinen kysymys suurpetotutkimukselle, joka nojaa vahvasti petoyhdyshenkilöverkoston tuottamaan tietoon. Aktiivisen verkoston säilyminen tuo myös turvaa maaseutuyhteisöille. On tärkeää rekrytoida uusia petoyhdyshenkilöitä kompensoimaan verkostosta poistuvien jäsenten määrää. Tämän haasteen ratkaisemiseksi on tärkeää tehdä petoyhdyshenkilötoiminnasta entistä houkuttelevampaa ja madaltaa kynnystä osallistumiseen.

Trendikäyrät osoittavat iän ja kokemuksen karttuessa aktiivisuuden laskevan (kuvio 16. Tämä näkyy Tassuun päätyvien havaintojen sekä ajettujen kilometrien laskuna. Riistakeskuksen on tärkeä tunnistaa petoyhdyshenkilöiden erilaisia rooleja ja vahvuuksia. Esimerkiksi yksi petoyhdyshenkilö toteuttaa tehtävänsä mieluiten yksin suksilla metsässä jälkiä havainnoiden. Toinen kokee olevansa parhaimmillaan kertoessaan paikallisille asukkaille suurpetovahinkojen ennaltaehkäisystä kotieläintilalla. Kolmas petoyhdyshenkilö poimii sosiaalisesta mediasta vinkkejä suurpetojen liikkeistä ja keskustelelee asiantuntijan roolissa ilveksen luontaisesta

käyttäytymisestä. Myös sitoutumisen ja mielekkyyden kannalta riistakeskuksen on tärkeä tunnistaa petoyhdyshenkilöiden erilaisia rooleja ja tarjota työkalut erilaisten roolien toteuttamiseen. Ei ole yhtä oikeaa tapaa toimia petoyhdyshenkilön tehtävässä. Keskeistä on kuitenkin työskennellä pelisääntöjen ja hyvien tapojen mukaisesti.

Kyselytutkimuksessa ilmenneen ikäjakauman monimuotoisuuden voi nähdä myös voimavarana. Kokeneemmat petoyhdyshenkilöt voisivat toimia mentoreina jakaen osaamistaan ja kokemuksiaan suurpetojen seurannasta sekä luontaisesta käyttäytymisestä uusille petoyhdyshenkilöille. Mentorointitoiminnan kautta kokeneemmat petoyhdyshenkilöt voisivat löytää uutta motivaatiota toimintaansa ja edistää näin seuraavien sukupolvien osaamista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Riistakeskus voisikin harkita mentorointiohjelman lanseeraamista.

Mentorointiohjelma tarjoaisi myös mahdollisuuden verkostoitumiseen alalla. Uudet tai kiinnostuneet jäsenet voisivat saada henkilökohtaisen mentorin, joka auttaa heitä ymmärtämään toimintaa ja perehtymään siihen. Tällainen järjestelmä madaltaisi kynnystä toiminnasta kiinnostuneille ja antaisi heille mahdollisuuden kokeilla roolia ennen sitoutumista petoyhdyshenkilön tehtäviin. Tämä edistäisi uusien jäsenten liittymistä ja loisi pohjaa toiminnan jatkumiselle tulevaisuudessa. Myös varttuneemmat petoyhdyshenkilöt saataisiin jälleen aktivoitua mielekkäällä tavalla.

6.5 Lisäarvon tuominen

Vapaaehtoistyön mielekkyys luo jatkuvuutta ja sitoutumista (Juholin, 2015, s. 59). Vapaaehtoistyön palkattoman luonteen takia tarvitaan vastikkeeksi yhteenkuuluvuutta ja mielekästä sitoutumista.

Nykyisen teknologian ja digitalisaation myötä suurpetojen havainnointi ja seuranta voisi hyötyä digitaalisista työkaluista. Petoyhdyshenkilöille suunnattu sovellus voisi sisältää havainnoinnin kirjaamisen lisäksi muita hyödyllisiä työkaluja. Sovellus voisi hyödyntää jo olemassa olevaa Oma riistaa sekä Tassu-järjestelmää. Oma riistassa on valmiina hyödyllisiä ja käyttäjää palkitsevia ominaisuuksia, kuten havaintojen kirjaaminen.

Sovelluksen avulla petoyhdyshenkilöt voisivat vastaanottaa havaintoja Oma riistan käyttäjiltä reaaliajassa. Toisen sovelluksen käyttäjän lisättyä havainnon lähettäisi sovellus automaattisen ilmoituksen havainnosta taustatietoineen alueen petoyhdyshenkilöille. Kun

petoyhdyshenkilö on tarkastanut havainnon, sovellus lähettäisi automaattisesti kiitosviestin havainnon tekijälle. Tämä toiminto vahvistaisi luottamusta ja kannustaisi kansalaisia jakamaan havaintojaan aktiivisesti matalalla kynnyksellä. Sovellus auttaisi koordinoimaan ja lisääisi työtehokkuutta. Sovelluksen avulla havainnot pystyttäisiin kirjaamaan nopeammin, mikä helpottaisi lajitunnistuksen tekemistä.

Petoyhdyshenkilöille suunnatussa sovelluksessa olisi myös mahdollisuus luoda omista havainnoista visuaalista sisältöä ja tilastoja. Nämä toiminnot auttaisivat seuraamaan suurpetojen liikkeitä ja käyttäytymistä ja syventäisivät ymmärrystä suurpetojen luontaisesta käyttäytymisestä. Sovellus mahdollistaisi diagnostiikan ja tilastojen tarkastelun. Tilastot ja itselle luotu mielenkiintoinen sisältö palkitsevat käyttäjän, mikä luo hyvän pohjan sitoutumiselle ja kannustaa aktiivisuuteen. Verkossa tapahtuvan sidosryhmä- ja asiakasviestinnän etuna on sen tehokas kohdennettavuus (Juholin, 2015, s. 326–327). Tehokas kohdentaminen vaatii kohderyhmän tarkan analyysin, käytönseurantaa ja ylläpidon jatkuvaa kehitystä.

Sovellus sisältäisi tunnistekuvia eri suurpedoista ja auttaisi näin havaintojen tarkkuudessa. Sisältöön on helppo sisällyttää myös muita koulutuksia, toimintaohjeita sekä muistutuksia. Sovellus toimisi myös viestintäkanavana petoyhdyshenkilöiden ja riista-alan toimijoiden välillä. Erityisenä piirteenä sovellus mahdollistaisi "asiakaspalveluchat" -tyyppisen ominaisuuden, jossa petoyhdyshenkilöt saisivat asiantuntija-apua ja tukea riista-alan toimijoilta matalalla kynnyksellä. Helposti saatavilla oleva tuki edesauttaisi luottamuksen ja yhteishengen rakentumista.

Jatkokehityksen kannalta sovellus tarjoaisi paljon potentiaalia myös muuhun kanssakäymiseen ja tiedonkulkuun. Esimerkiksi tulevalla suden DNA-keräyskaudella 2023–2024 on näytemääriä rajattu. Sovellus mahdollistaisi reaaliaikaisen näytemäärien seurannan reviiireittäin näytteiden kerääjille ja tutkijoille. Näytteiden kirjaamiseen sovellus tarjoaisi digiloikan helpottaen keräykseen osallistuvien petoyhdyshenkilöiden ja tutkijoiden työtä.

6.6 Kynnyksen madaltaminen ja osaamisen varmistaminen

Kuten monet muut riistanhoitoyhdistysten luottamustehtävät, myös petoyhdyshenkilön tehtävän kohdalla tulisi harkita määräaikaaisuutta. Määräajat voidaan kokea helpommin hallittaviksi, ja ne voivat madaltaa kynnystä toiminnan aloittamiselle. Määräaikaisuus varmistaisi säännöllisen koulutuksen. Vaikka suurpetojen biologia ja ekologia eivät muutu lyhyessä

ajassa, monet muut tekijät, kuten tietojärjestelmät ja tutkimusmenetelmät, saattavat kehittyä ja muuttua. Tämä tarkoittaa, että petoyhdyshenkilöt tarvitsevat säännöllistä koulutusta osaamisen varmistamiseksi. Määräajoin koulutuksella vahvistettava toiminnan jatkaminen takaisi, että kaikilla petoyhdyshenkilöillä olisi jatkuvasti korkea osaamisen taso.

Kyselyyn vastanneista 674 vastasi ”täysin eri mieltä” väitteeseen ”Koen häirintää tai epäasiallista kohtelua”. Tämä tarkoittaa, että 453 petoyhdyshenkilöä on kokenut enemmän tai vähemmän häirintää tai epäasiallista kohtelua petoyhdyshenkilön roolissa liittyen. Avoimissa kysymyksissä ilmeni yksittäistapauksia, joissa petoyhdyshenkilön toimintaa hankaloitettiin tahallisesti toisen petoyhdyshenkilön tai ulkopuolisen toimesta. Kuvatun kaltaisessa tilanteessa on syytä tarkastella petojen havainnointia vaikeuttaneen petoyhdyshenkilön edellytyksiä jatkaa tehtävässään. Tällainen toiminta rikkoo petoyhdyshenkilöverkoston keskinäistä luottamusta, samoin kuin riista-alan toimijoiden sekä kansalaisten verkostoon kokemaa luottamusta.

Mikäli petoyhdyshenkilö tuntee, ettei halua tai pysty jatkamaan tehtävässään, hänellä olisi mahdollisuus hiljaiseen vetäytymiseen määräaikaisessa tehtävässä. Petoyhdyshenkilön toiminnan hankaloittamiselle olisi arvokasta tunnistaa motiivi. Valitettavasti tämän kyselyn pohjalta siihen ei pystytty antamaan riittävän yksiselitteisiä vastauksia. Petoyhdyshenkilötoiminta on vapaaehtoista. Toiminnan lähtökohtana on riippumattomuus. Tärkeimpänä petoyhdyshenkilön tehtävänä on kerätä ja varmistaa alueensa suurpetohavainnot sekä välittää nämä havainnot tutkimukselle.

Riistakeskuksen tulisi ottaa vahvasti kantaa, ettei petoyhdyshenkilöiden tai kenenkään muunkaan toimijan häirintää tai epäasiallista kohtelua hyväksytä, ja tuomita kaikki vaikuttamisyrietykset. Asia on hyvä nostaa esille myös riistanhoitoyhdistys tasolla, sillä riistanhoitoyhdistyksen tehtävänä on varmistaa jokaiselle toimijalleen edellytykset tehtävän asianmukaiselle hoitamiselle.

6.7 Petoyhdyshenkilöiden tunnettuus ja saavuttaminen

Kyselyn vastauksissa korostui, että petoyhdyshenkilötoiminta ei ole riittävän tunnettua. Kyselyn mukaan monilla kansalaisilla on haasteita löytää oman alueensa petoyhdyshenkilöiden yhteystietoja. Lisäksi petoyhdyshenkilöiden ja muiden suurriistan parissa toimivien tahojen rooli voi olla monelle kansalaiselle epäselvä. Tämä tuntemattomuus ei ainoastaan lisää petoyhdyshenkilöiden haasteita, vaan heikentää myös toiminnan tuloksia.

Riistakeskuksen tulisi kiinnittää enemmän huomiota petoyhdyshenkilöiden tunnettuuteen ja yhteystietojen saatavuuteen. Asiaan perehtymättömän on haastava hakea alueensa petoyhdyshenkilön tietoja. Löytääkseen petoyhdyshenkilön yhteystiedot pitää hakusivuilla ensin syöttää riistakeskusalue ja riistanhoitoyhdistys. Riistakeskuksen aluejako ei täysin mukaile maakuntien rajoja, eivätkä riistanhoitoyhdistysten alueet mukaile paikkakuntien rajoja. Ei voida olettaa, että kansalaiset tuntevat näiden määräytymisen. Riistakeskuksen tulisi kehittää haku postinumero- tai paikkakuntapohjaiseksi.

Lisäksi Google-optimoinnin avulla petoyhdyshenkilöiden yhteystiedot voisivat näkyä korkeammalla hakutuloksissa, kun ihmiset etsivät tietoa suurpetoja koskevissa asioissa. Tämä auttaisi kansalaisia löytämään nopeasti oikeat henkilöt ja saamaan tarvittavaa apua tai tietoa.

Havaintojen viiveellinen raportointi on yksi merkittävistä ongelmista. Mikäli paikallinen tekee varman suurpetohavainnon, mutta tieto saavuttaa petoyhdyshenkilön vasta useiden päivien kuluttua, saattaa lajitunnistuksen tekeminen vanhoista jäljistä muuttua mahdottomaksi. Koska petoyhdyshenkilöiden on kirjattava ainoastaan varmat havainnot, viivästynyt ilmoitus saattaa jäädä kokonaan kirjaamatta. Kun viivästyksen seurauksena havainto jää kirjaamatta, on riskinä paikallisten luottamuksen heikkeneminen petoyhdyshenkilöä tai koko riistakoneistoa kohtaan.

6.7.1 Sosiaalisen median potentiaali

Sosiaalinen media on muovannut kommunikaation ja tiedonvälityksen maailmaa ja vaikuttanut erityisesti nuorempaan sukupolveen. On kuitenkin tärkeää tunnistaa, että sosiaalisen median käyttö ei ole rajoittunut ainoastaan nuoriin, vaan myös monet vanhemmat ikäpolvet ovat aktiivisia käyttäjiä. Vaikka sosiaalinen media voi altistaa kritiikille, sen merkitys ja potentiaali ovat kiistattomat, olipa kohderyhmänä sitten nuoret tai laajempi yleisö. Riistakeskuksen tulisi tunnistaa ja hyödyntää sosiaalisen median tarjoamat mahdollisuudet parantaakseen petoyhdyshenkilötoiminnan positiivista näkyvyyttä.

Esimerkiksi aihe-tunniste hästägi #PetoYhdysHenkilö voisi olla voimakas työkalu yhtenäisen brändin ja tunnistettavuuden luomiseen. Maastotarkastustehtävien kuvat, videot ja tarinat voivat toimia vetonaulana uusille kiinnostuneille. Vahvasti visuaalisuuteen tukeutuvat sosiaalisen median alustat, kuten TikTok ja Instagram, ovat ihanteellisia petoyhdyshenkilötoiminnan esittelyyn. Ne mahdollistavat positiivisen brändikuvan rakentamisen ja laajan yleisön

tavoittamisen. Sosiaalisen median reaaliaikainen luonne on sen etu. Analytiikkatyökalut antavat mahdollisuuden seurata, mitkä viestit herättävät kiinnostusta ja minkälaista vuorovaikutusta ne saavat aikaan. Riistakeskuksen satsauksella sosiaaliseen mediaan ei ainoastaan lisättäisi petoyhdyshenkilötoiminnan näkyvyyttä, vaan myös rakennettaisiin siltoja eri sidosryhmien välille. Vaikka kuvatus kaltainen somen ylläpito vaatii aktiivista moderointia, on riistakeskuksen hyvä pohtia somen potentiaalia.

6.7.2 Mediat

Kampanjoiden osalta Suomen riistakeskus voisi käynnistää valtakunnallisen tiedotuskampanjan, joka keskittyy petoyhdyshenkilöiden rooliin ja merkitykseen. Kyselyn haasteita käsittelevässä kysymyksessä toiseksi korkeimman keskiarvon sai vastausvaihtoehto ”En saa riittävästi tai riittävän nopeasti tietoa petojen liikkeistä”, mikä viittaa vahvasti petoyhdyshenkilöiden tunnettuus ongelmaan. Lisäksi haasteita kysyttäessä avoimissa vastauksissa tunnettuus oli suurin haaste ja keräsi 24 % vastauksista.

Kampanjassa voisi olla esimerkiksi videomateriaalia petoyhdyshenkilöiden työstä maastossa, haastatteluja ja infoa suurpetojen tutkimuksesta. Sosiaalisen median alustoilla, kuten Instagram ja Facebook, voisi olla erityisiä teemapäiviä ja live-lähetyksiä petoyhdyshenkilöiden kanssa.

Suurpetoasiat kiinnostavat usein paikallismedioita ja ovat hyviä kohdennettuja markkinointikanavia. Paikallisissa lehdissä ja radiokanavilla voitaisiin järjestää paikallisten petoyhdyshenkilöiden haastattelusarjoja ja artikkeleita tarkoituksena lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä petoyhdyshenkilötoiminnasta sekä petoyhdyshenkilön todellisesta roolista suurpetoasioissa. Paikallismediat saavuttavat todennäköisemmin myös ne henkilöt, jotka eivät ole tottuneita sähköisten alustojen käyttäjiä, ja tämä edistäisi paikallisten petoyhdyshenkilöiden tunnettuutta ja petoyhdyshenkilöiden hyväksyttävyyttä. On välttämätöntä, että petoyhdyshenkilöt ovat itse aktiivisia tunnettuuden tehostamisessa. Haastatteluja ja artikkeleita varten riistakeskuksen olisi hyvä perehdyttää petoyhdyshenkilöitä yhteneväisen viestin saavuttamiseksi.

6.8 Yhteistyö ja vastike

Kyselyn mukaan petoyhdysheikilöiden keskinäinen yhteistyö on osa-alue, jossa on paljon kehittämispotentiaalia. Vaikka kaikki eivät aktiivisesti hae syvällistä yhteistyötä, vertaistuen tarjoama apu ja tiedon jakaminen ovat arvokkaita kaikille. Riistakeskuksen olisi hyödyllistä rohkaista petoyhdysheikilöitä tiivistämään yhteistyötään ja laajentamaan verkostojaan.

Petoyhdysheikilöitä kannustettaisiin muodostamaan alueellisia pikaviestikeskusteluryhmiä, kuten WhatsApp-ryhmiä. Tällaisissa ryhmissä he voisivat jakaa kokemuksiaan, tietoaan ja tukea toisiaan reaaliaikaisesti.

Petoyhdysheikilöidenkin on oltava aktiivisia toimintansa kehittämisessä. Voisi harkita, yhden tai useamman petoyhdysheikilön vastuuhenkilöinä toimimista. Nämä vastuuhenkilöt toimisivat sillanrakentajina riistakeskuksen ja muun petoyhdysheikilöverkoston välillä. Vastuuhenkilöt voisivat osallistua palautetilaisuuksien ja koulutuksien järjestämiseen. Vastuuhenkilö voisi myös itsenäisesti järjestää vapaamuotoisempia petoyhdysheikilöille suunnattuja tilaisuuksia. Yhteisöllisyyttä edistävä viestintä voi muodostua tapahtumista, joissa sidosryhmien jäsenet voivat tutustua toisiinsa ja tunnistaa yhteisiä tekijöitä (Juholin, 2015, s. 148–149). Tämänäyttypinen viestintä ei ainoastaan edistä yhteisön tunnetta, vaan voi myös vahvistaa yksilön identiteettiä.

Tapahtumissa petoyhdysheikilöt pääsevät verkostoitumaan keskenään ja verkostoitumiseen voidaan näin myös ohjata. Lisäksi tilaisuuksien yhteydessä voitaisiin palkita ja tunnustaa petoyhdysheikilöitä heidän panoksestaan ja saavutuksistaan. Tässä on tärkeää huomata, että aktiivisuutta ei voida mitata pelkästään Tassu-merkintöjen määrällä.

Nykyisen mallin mukaan petoyhdysheikilöiden tekemät Tassu-kirjaukset vaikuttavat riistahoitoyhdistyksille maksettaviin valtionavustuksiin. Kyselyssä kävi ilmi, ettei Tassu-havaintojen määrästä voi päätellä petoyhdysheikilön aktiivisuutta. Nykyinen malli, jossa aktiivisuutta arvioidaan Tassu-kirjausten perusteella, voi pahimmillaan houkuttaa perusteettomien havaintojen kirjaamiseen. Olisiko esimerkiksi petoyhdysheikilöiden määrä riistanhoitoyhdistyksessä yksi peruste jakaa valtionavustuksia? Parhaimmillaan muutos lisäisi toiminnan houkuttelevuutta ja tekisi oikeutta sellaisten petoyhdysheikilöiden työlle, joille kirjauksia ei syystä tai toisesta kerry.

Jokaisen panos on arvokas, ja sen tunnustaminen on keskeistä. Taloudellisten kannustimien, kuten kilometrikorvausten tarjoaminen petoyhdyshenkilöille saattaa olla haasteellista, eikä se korvaa konkreettisia tuloksia siitä, miten petoyhdyshenkilöiden tekemä työ on vaikuttanut. Tämän lisäksi henkilökohtainen kiitos ja tunnustus ovat korvaamattomia, sillä ne osoittavat arvostusta ja kunnioitusta petoyhdyshenkilöiden tekemää työtä kohtaan.

Ehdotettu sovellus tarjoaisi tähän mahdollisuuden, mikäli petoyhdyshenkilö kirjaa sinne esimerkiksi käytettyjä tunteja tai tarkastettuja havaintoja. Riistakeskuksen olisi helppo kohdentaa tunnustus erityisen ansioituneesta petoyhdyshenkilön työstä. Myös riistanhoitoyhdistykset voivat olla apuna tunnistamassa ansioitunutta toimintaa. Esimerkiksi 10 vuotta petoyhdyshenkilönä toiminut henkilö voisi saada huomionosoituksen panoksestaan.

6.9 Viestintäkanava

Oikean viestintäkanavan valinta on keskeinen tekijä viestinnän onnistumisessa, kun pyritään pitämään sidosryhmät ajan tasalla (Juholin, 2015, s. 148–149). On ensiarvoisen tärkeää tietää, mistä kanavissa heidät tavoittaa.

Kyselyn perusteella Suomen riistakeskuksen käyttämä Oma riista -viestintäkanava näyttää vastaavan vastaajien toiveisiin. Tämä osoittaa, että riistakeskus on kuunnellut yhteisön jäseniä ja pyrkinyt vastaamaan heidän tarpeisiinsa. Kuitenkin on tärkeää huomata, että vaikka Oma riista on suosittu kanava, se ei tavoita kaikkia. On olemassa riski, että viestit voivat jäädä huomaamatta palvelussa tai että osa petoyhdyshenkilöistä ei ole lainkaan palvelun parissa. Kysely osoittaa myös aktiivisemmän, avoimemman ja vuorovaikutteisemmän viestinnän tarpeen. Tämä herättää kysymyksen, onko pelkästään yhden kanavan varaan jätetty viestintästrategia riittävä.

On tärkeä tunnistaa, mitä ja missä voidaan tiedottaa ja mitkä asiat vaativat vuorovaikutteista viestintää (Kortesuo, 2020, s.132). Viestintä voidaan kokea riittämättömäksi, mikäli ei olla tarpeeksi huomioitu viestin vastaanottajan sisältöön tai kanavaan liittyviä tarpeita.

6.10 Kanta-arvion merkitys

Kanta-arvio on keskeinen työkalu, jonka avulla arvioidaan eläinpopulaation kokoa ja levinneisyyttä eli myös sitä, miten kyseinen laji Suomessa voi (Hiedanpää & Ratamäki, 2015). Kun

käydään poliittista keskustelua lajin suojelusta ja/tai metsästämisestä, kanta-arviot nousevat määrittävään rooliin ja niihin vedotaan oman argumentin tukena. Monella taholla on intressi vaikuttaa siihen, miten kanta-arvioita tulkitaan ja toisaalta niiden paikkansapitävyyttä arvioidaan. Tutkittu tieto politisoituu. Kanta-arvion kyseenalaistaminen ja tutkimuslaitoksen moittiminen puolueelliseksi voi olla vilpittömästi tiedon puutetta, mutta osassa tapauksista siinä saattaa olla tarkoituksenmukaista vaikuttamista julkiseen keskusteluun ja siihen, millaista evidenssiä poliittisten päätösten taustalla käytetään.

Mikäli petoyhdysenkilö kokee, ettei hänen vapaaehtoistyöllänsä keräämää tietoa hyödynnetä, syntyy helposti tunne, ettei työpanosta arvosteta tai se ei ole tarpeellista. Yksi petoyhdysenkilön tehtävistä on tosiasiallisen tiedon jakaminen. Petoyhdysenkilöllä voi olla hyvin vahva tulkinta oman alueensa petotilanteesta. Kokonaiskuvan saamiseksi hän on saattanut tehdä kymmeniä tai jopa satoja tunteja maastotyötä.

Kun petoyhdysenkilön oma käsitys kannan koosta ja kanta-arvio eivät ole linjassa, on tilanne ristiriitainen (Luoma-aho, 2005, s. 303–306). Kyse saattaa olla vilpittömästi siitä, ettei tarkasti ymmärretä tapaa, jolla arvio muodostetaan, tai sillä pyritään ajamaan omaa intressiä.

Kanta-arvion ymmärtäminen ja sen pohjalta tehtävät päätökset ovat keskeisiä petoyhdysenkilötoiminnan uskottavuuden ja tehokkuuden kannalta. Mikäli koetaan, ettei petohenkilön tekemistä kirjauksista ole hyötyä yhteisön tai petoyhdysenkilön mielestä, on riskinä, ettei havainnoista ilmoiteta tai niitä ei kirjata. Petoyhdysenkilö ei motivoitu ulkoisista tekijöistä kuten palkasta, vaan sisäisistä lähteistä. Kyselytutkimuksen mukaan tärkeimpiä motivaation lähteistä olivat riistatiedon kerääminen, suurpetojen havainnointi, kestävä metsästys, oman osaamisen ja asiantuntijuuden kehittäminen ja paikallisyhteisön auttaminen. Monet eniten motivoivat asiat linkittyvät kanta-arvioon. Vähemmän merkityksellisinä pidettiin yhdessä tekemistä ja tehtävästä saatavaa arvostusta, jotka eivät linkity kanta-arvioon.

On haasteellista varmistaa, että monimutkainen ja usein tekninen tieto on kaikille sidostyhmille ymmärrettävää ja kaikkien saatavilla. Kyselyssä ei kysytty suoraan kanta-arvioiden viestinnän onnistumisesta, mutta saatavissa olevan aineiston perusteella voidaan kuitenkin riista-alan toimijoiden viestintää kanta-arvioista pitää onnistuneena, sillä avoimista vastauksista vain 4 % käsitteli kanta-arvioita negatiivisessa valossa.

Kyselyssä ei kysytty kanta-arviosta, joten kyselyn aineisto ei ole riittävä tekemään vakavasti otettavia johtopäätöksiä kanta-arvioon liittyvistä asioista. Avointen vastausten pohjalta voidaan kuitenkin tehdä huomioita jatkotutkimusta ajatellen. Avoimista vastauksista tehtiin huomio, että suurpedoista eniten kommentteja keräsi susi, vastaavasti yksikään kommentti ei koskenut ahman kanta-arviota. Huomio on mielenkiintoinen näkökulmasta, jossa tarkastellaan saatavilla olevaa tiedonmäärää.

Ahman tuorein kanta-arvio on laajuudeltaan 11 sivua. Vastaavasti suden tuorein kanta-arvioraportti on 122 sivua. Vaikka ahman kanta-arvio ei tarjoa lähellekään niin yksityiskohtaista tietoa kuin suden kanta-arvio, ahman kanta-arviota ei nostettu avoimissa vastauksissa kertaakaan esille negatiivisesti. Voidaanko tällöin enää puhua tiedon puutteesta? Jos huomioidaan lisäksi vielä kaikkia muita kanta-arvioon liittyviä materiaaleja, kuten animaatiot ja erilaiset tilaisuudet livelähetyksineen, joissa tutkijat vastaavat kysymyksiin, on suteen liittyvä tiedon määrä todella kattava. Voidaanko enää vakavasti puhua viestinnän riittämättömyydestä?

Toinen huomio kohdistuu siihen, että avoimissa vastauksissa ihmeteltiin tai kysyttiin asioita, joihin löytyy vastaukset kanta-arvioista tai muista julkisista dokumenteista. Herää kysymys, miksi tieto ei ole saavuttanut vastaajia tai sitä ei ole sisäistetty, onko kyse luottamuspulasta? Ymmärryksen puute tai väärinkäsitykset voivat johtaa epäluottamukseen, konflikteihin ja tehotomiin toimiin.

On ensiarvoisen tärkeää, että kaikki ymmärtävät, miten kanta-arvio muodostuu. Siten vällettään turhaa vastakkainasettelua ja petoyhdyshenkilöt sekä riista-alan toimijat pystyvät yhdessä tuottamaan mahdollisimman hyvän kanta-arvion. Kyselyn perusteella petoyhdyshenkilöt kokevat vastuuta kanta-arviosta ja ovat sitoutuneita antamaan oman panoksensa sille. Luottamuksen ja sitoutumisen kannalta on ratkaisevan tärkeää, että petoyhdyshenkilöille on aukottoman selvää, miten heidän kirjaamiaan havaintoja hyödynnetään kanta-arvion laadinnassa.

Kanta-arvion onnistuminen kytkeytyy olennaisesti sisäisiin motivaation lähteisiin (Lämsä & Hautala, 2005, s. 80–81). Joissain tapauksissa kanta-arvion onnistumiseen ollaan niin sitoutuneita ja siihen suhtaudutaan niin intohimoisesti, että organisaation, tässä tapauksessa riista-alan toimijoiden, tieteeseen nojaavaa toimintamallia haastetaan. Niinpä kanta-arvion haastamista tai rajuakaan palautetta ei pidä nähdä negatiivisena, se kertoo enemmänkin asiaan sitoutuneisuudesta.

Läpinäkyvyyden periaatteen mukaisesti ihmisellä on luontainen tarve ja oikeutus saada tietoa tekemästään vapaaehtoistyöstä (Juholin, 2017 s. 43,147). Tieto, miten oman työn tuloksia hyödynnetään, on ensiarvoisen tärkeää sitoutumisen kannalta vapaaehtoistyössä.

Myös petoyhdyshenkilöt ovat vastuussa omasta perehtymisestään. Petoyhdyshenkilöiden tulee olla ennakkoluulottomia, aktiivisia ja oma-aloitteisia tiedon hankinnassa ja sen omaksumisessa. Hyvien tieteellisten käytäntöjen mukaisesti kanta-arviosta saa ja pitääkin antaa palautetta. Epäselvät asiat tai näkemyserot kannattaa tuoda rakentavasti esille, kun on tutustunut kokonaisuuteen. Näkemyseroja ja erilaisia tulkintatapoja syntyy kaikilla tieteenaloilla, mutta erityisesti vaikeasti tutkittavissa asioissa, kuten suurpedot. Tieteellä on todistustaakka ja tehtävänä osoittaa kanta-arvion paikkansapitävyys. Tieteeseen pohjautuvana teoksena sitä tulisi lukea siten, kuin se on laadittu, eli objektiivisesti. Lisäksi on hyvä tutustua kokonaisuuteen, jossa selitetään, miten lukuun x on päädytty ja mitä ajankohtaa luku x koskee. On muistettava, että Suomessa laadittavat kanta-arviot ovat tarkkuudeltaan huippuluokkaa ja kestävät maailmanlaajuistakin vertailua.

On hyvä miettiä myös omaa viestintää. Jos palaute on pelkkää hyökkäystä ilman järkevää argumentointia, se ei ole tehokasta ja harvoin johtaa ratkaisuun. Ei voi olettaa, että riistakeskus tai Luonnonvarakeskus opettaa jokaisen petoyhdyshenkilön hallitsemaan Bayes-mallinnuksen salat, mutta vähintään tulisi ohjata asiasta kiinnostuneita tiedon lähteelle.

Harvoin mikään ongelma johtuu pelkästään puuttuvasta tiedosta. Lisätiedon tarjoaminen ja tehokas viestintä eivät välttämättä yksinään ratkaise tilannetta, vaan tarvitaan pitkäjänteistä luottamuksen rakentamista ja avointa viestintää kaikilta osapuolilta, eikä empatiastakaan ole haittaa. Kun jokainen petoyhdyshenkilö ymmärtää, miten kanta-arvio tehdään ja miksi se on tärkeää, he voivat myös osallistua aktiivisemmin ja rakentavammin keskusteluun. On hyvä pohtia mahdollisuutta, jossa yksi vastuupetoyhdyshenkilö ottaa roolia kanta-arvioiden jalkauttamisessa. Paikalliseen henkilöön ei välttämättä kohdistu siinä määrin ennakkoluuloja tai epäluottamusta, jotka tekisivät koulutustyöstä turhaa.

Kriisiviestinnän tehokkuus perustuu keskeisesti ydinongelman tunnistamiseen ja asianmukaiseen käsittelyyn (Korpinen & Lindström, 2020, s. 45). Tämä on erityisen tärkeää, kun tavoitteena on viestiä sidosryhmille uskottavasti ja rakentaa heidän luottamustaan. Vaikka viestintäkanavien määrä ja laajuus ovat tärkeitä, ne ovat tehottomia, mikäli ydinongelmaa ei käsitellä oikein. Väärin hahmotettu tai käsitelty ongelma voi johtaa siihen, että edes

laajamittainen tiedotus tai huolellisesti suunniteltu strategia ei rakenna toivottua ymmärrystä petoyhdysheiköille.

7 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin kyselyn avulla Suomen petoyhdyshenkilötoimintaa. Pyrkimyksenä oli parantaa käsitystä heidän roolistaan, kokemuksistaan ja kohtaamistaan haasteista. Tutkimus pyrki erityisesti tunnistamaan petoyhdyshenkilöverkoston nykytilan sekä tarjoamaan ratkaisuehdotuksia havaittuihin ongelmiin. Tutkimuskysymyksiksi oli asetettu seuraavat: Keistä petoyhdyshenkilöverkosto koostuu? Mitä ja millaista tukea petoyhdyshenkilöt tarvitsevat tehtäviinsä? Millaisia haasteita petoyhdyshenkilöt kokevat? Mikä motivoi petoyhdyshenkilöitä?

Tulosten perusteella petoyhdyshenkilöä on vaikea asettaa mihinkään tiettyyn ikä-, ammattitai muuhunkaan ryhmään. Petoyhdyshenkilöverkosto koostuu erilaisia taustoja omaavista henkilöistä. Vaikka riistakeskusalueiden välillä todettiin aktiivisuudessa ja vastaajamäärissä olevan vaihtelua, aineiston perusteella verkosto on aktiivinen ja koko Suomen laajuinen. Lisäksi luvussa 6 esitettiin petoyhdyshenkilön profiili, joka antaa meille hyvän ymmärryksen, siitä kuka on petoyhdyshenkilö. Tämä tieto on arvokasta, kun halutaan kehittää petoyhdyshenkilöverkoston toimintaa. Erityisen tärkeää tieto on viestinnän kannalta.

Petoyhdyshenkilöitä yhdistää kiinnostus suurpetoja kohtaan. Heitä motivoi erityisesti suurpetojen havainnointi, riistatiedon kerääminen ja suurpetojen kestävän metsästyksen varmistaminen. Kanta-arvio linkittyi moneen petoyhdyshenkilöä motivoivaan tekijään. Vaikka petoyhdyshenkilöt eivät koe saavansa arvostusta tehtävästään, ovat petoyhdyshenkilöt hyvin sitoutuneita tehtäväänsä. Sitoutumisesta kertoo esimerkiksi merkittävä omien resurssien käyttö vapaaehtoistyöhön.

Petoyhdyshenkilön tehtävä on vapaaehtoinen ja kustannukset maksetaan pääsääntöisesti itse, vaikka yksittäiset riistanhoitoyhdistykset maksavatkin korvauksia. Mikäli henkilö ei ole sitoutunut tehtävään, on epätodennäköistä, että hän myöskään haluaa itse kustantaa näin merkittäviä vapaaehtoistyön kustannuksia. On tärkeää tunnistaa ja tunnustaa erilaiset petoyhdyshenkilöitä motivoivat tekijät ja tukea niissä.

Petoyhdyshenkilöiden rooliin liittyy useita haasteita. Se vaatii heiltä paitsi asiantuntemusta ja sitoutumista myös kykyä käsitellä henkistä painetta. Työn arvostuksen puute on suuri haaste. Vaikka petoyhdyshenkilöt tekevät tärkeää työtä, kyselyn mukaan petoyhdyshenkilöt eivät koe saavansa merkittävää arvostusta tekemästään työstä. Lisäksi tiedonkulun haasteet

vaikeuttavat heidän tehtäviään. Tämä ilmenee esimerkiksi tiedonkulun hitautena ja tunnettuuden puutteena. Yleinen asenne petoyhdyshenkilöitä kohtaan voi olla negatiivinen. On tilanteita, joissa petoyhdyshenkilöiden toimintaa pyritään tahallisesti hankaloittamaan ja luottamusriista-alan toimijoihin voi olla puutteellista.

Tärkeää on myös varmistaa, että petoyhdyshenkilöitä kuullaan ja heidän kokemuksiaan arvostetaan. Petoyhdyshenkilöt tarvitsevat riistakeskuksen tukea koulutuksena, resursseina ja työkaluina tiedonkulun parantamiseksi. Ennen kaikkea on tärkeä ymmärtää heidän odotuksiaan. On tärkeää kehittää menetelmiä, joilla petoyhdyshenkilöiden ja yhteisöjen välistä vuoropuhelua voidaan edistää ja parantaa. Tämä voi auttaa luomaan yhteisymmärrystä ja vähentämään konflikteja. Petoyhdyshenkilöiden tunnettuus ja brändi vaativat yhteistyötä petoyhdyshenkilöiltä ja riistakeskukselta. Hyvin rakennettu brändi lisää luottamusta ja yhteistyöhalukkuutta sidosryhmien kesken. Positiivinen ja vahva brändi voi auttaa houkuttelemaan uusia vapaaehtoisia ja tukea petoyhdyshenkilöiden työtä. Positiivinen ulostulo auttaa parempaan ymmärrykseen ja suurempaan arvostukseen petoyhdyshenkilöiden työtä kohtaan yhteiskunnassa.

Tulosten perusteella esitettiin useita kehittämissuhteita. Työssä suositeltiin selkeämpien ja tehokkaampien kommunikointikanavien kehittämistä riistakeskuksen ja petoyhdyshenkilöiden välille sovelluksen muodossa, jossa yhtenä osana viestinnän parantamiseen toimisi luottopetoyhdyshenkilö. Tämä auttaisi parantamaan tiedonjakoa ja tunnustuksen antamista. Korostettiin säännöllisen ja kattavan koulutuksen merkitystä petoyhdyshenkilöille, jotta heidän osaamisensa pysyisi ajan tasalla. Määräaikaisuus mahdollistaisi säännöllisen koulutuksen ja voisi madaltaa uusien petoyhdyshenkilöiden kynnystä osallistua toimintaan. Sitoutumiseen ja kynnyn madaltamiseen voivat kaikki edellä mainitut tuoda positiivista kehitystä.

Digitaalisten työkalujen ja sovellusten käyttöönottoa suositeltiin, jotta petoyhdyshenkilöt voivat tehokkaammin seurata ja raportoida suurpetohavaintoja, muista sovelluksen tuomista eduista puhumattakaan. Tämän rinnalla ehdotettiin mentorointiohjelmien ja yhteistyöverkostojen kehittämistä, jotta kokeneemmat petoyhdyshenkilöt voisivat tukea uusia jäseniä ja kokeneemmat petoyhdyshenkilöt voitaisiin saada aktivoitua uudelleen mielekkäällä tavalla. Vastuupetohenkilön mahdollisuudet painottavat myös erilaisia petoyhdyshenkilön rooleja ja mahdollistavat lisäresurssit koulutukseen ja muu yhteisöllisyyden lisäämiseen. Sosiaalisen median ja perinteisen median käyttöä pidettiin tärkeänä välineenä petoyhdyshenkilötoiminnan

näkyvyyden ja tietoisuuden lisäämisessä ja avainasemassa toiminnan uudelleen brändäyksessä.

Lisäksi painotettiin selkeän kommunikoinnin tärkeyttä kanta-arvioiden muodossa. On tärkeää, että petoyhdyshenkilöt ymmärtäisivät paremmin oman työnsä merkityksen. Tunnettuuden parantaminen ja yhteystietojen helpompi saatavuus mahdollistavat paitsi petoyhdyshenkilöiden positiivisen brändikehityksen myös helpottavat heidän tehtäviään havaintojen sekä laajamman verkoston ansiosta.

Tärkeintä on kuulla ja tulla kuulluksi. Ilman yhteisymmärrystä ei pääse syntymään aitoa luottamusta, eivät sidosryhmät pysty vastaamaan toistensa odotuksiin.

Arvioitaessa opinnäytetyön onnistumista ja sen tulosten luotettavuutta voidaan todeta, että työssä on saavutettu laaja ymmärrys aiheesta. Kyselytutkimuksen aineisto on kattava. Kuitenkin on syytä huomioida, että kaikki petoyhdyshenkilöt eivät vastanneet kyselyyn. Kyselyyn vastasi laajasti eri taustoista, ikäryhmistä ja ympäri Suomea tulevia petoyhdyshenkilöitä, joten vastausten edustavuutta voidaan pitää myös luotettava. Se miten 100 %:n vastausprosentti olisi muuttanut tulosta on turhaa spekulointia. Tärkeämpi kysymys on, miksi osa jätti vastaamatta. Olisi tärkeä selvittää onko kyse saavutettavuudesta vai jostain muusta. Merkittävää diginatiiviuudesta tuskin on kyse, sillä petoyhdyshenkilö lähtökohtaisesti käyttää myös Tassu-järjestelmää.

Kanta-arvioon liittyvä jatkotutkimus olisi arvokasta petoyhdyshenkilöiden motivaation kannalta. Kanta-arviot linkittyvät useisiin motivaation lähteisiin ja perustuvat petoyhdyshenkilöiden itse tekemiin kirjauksiin. Miksi osa petoyhdyshenkilöistä kokee, ettei heidän tekemiään havaintoja hyödynnetä kanta-arviossa? Onko petoyhdyshenkilöillä sellaista tietoa, mitä ei voida hyödyntää kanta-arviossa? Mihin petoyhdyshenkilöt perustavat oman arvionsa petotilanteesta?

Jatkotutkimuksena tulisi tutkia myös, miten korkeimman hallinto-oikeuden 30.10.2023 antama päätös, joka määritteli useita karhun kannanhoidolliseen metsästykseseen myönnettyjä poikkeuslupia lainvastaisiksi, vaikuttaa petoyhdyshenkilöiden motivaatioon. Lisäksi olisi tärkeää arvioida, millaisia seurauksia päätöksellä voi olla suurpetotutkimuksen kokonaisuudelle. Tutkimuksen tulisi myös käsitellä sitä, miten tämä päätös vaikuttaa ihmisten välisiin

suurpetoihin liittyviin konflikteihin, ihmisten ja suurpetojen rinnakkaiseloon sekä suurpetojen hyväksyttävyyteen yhteiskunnassa. Lisäksi olisi arvokasta pohtia, edistikö päätös karhun asemaa.

LÄHTEET

- Ala-Kurikka, I., Alalantela, J., Heikkinen, S., Holmala, K., Kojola, I., Kursula, O., Laaja, R., Norberg, H., Nyholm, K., Paasimaa, M., Suhonen, K., Tikkunen, M., Uuksulainen, P., Härkölä, A., Luoma, M., Lyly, M., Nurmi, J., Pohjolainen, H., Rantala, M., & Ronkainen, S. (2021). *Opas petoyhdysheikille*. Nord Print Suomen riistakeskus.
- Bisi, J., Helle, P., & Hentonen, H. (2013). *Suomalainen riistanhoito*. BookWell.
- Chydenius-instituutti, Aaltola, J., Valli, R., Aarnos, E., Grönfors, M., Eskola, J., Vastamäki, J. (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. PS-kustannus.
- Hiedanpää, J., & Ratamäki, O. (2015). *Suden kanssa*. Lapin yliopistokustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2018). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Holmala, K. (2018). *Ilves*. Metsäkustannus.
- Jokitalo, J. (2021). *Metsästyksenvalvonnan nykytilan selvitys ja kehitysmahdollisuudet riistanhoitoyhdistyksissä AMK opinnäytetyö*. Tampereen ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/494342/Jokitalo_Johannes.pdf?sequence=5&isAllowed=y
- Juholin, E. (2015). *Communicare! Kasva viestinnän ammattilaiseksi*. Management Institute of Finland MIF.
- Juholin, E. (2017). *Communicare! Viestinnän tekijän käsikirja*. Management Institute of Finland MIF.
- Jyväskylän yliopisto. (23.4.2015). *Määrällinen tutkimus*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Korpinen, S., & Lindström, S. (2020). *Mainekriisi: Syöksykierteeseen ja takaisin siivilleen*. Alma Talent.
- Kortesuo, K. (2017). *Riko lasi hätätilanteissa: Kriisiviestinnän pikaopas johtajalle*. Helsingin seudun kauppakamari / Helsingin kamari.
- Kujala, J., & Kuvaja, S. (2002). *Välittävä johtaminen. Sidosryhmät eettisen liiketoiminnan kirkittäjinä*. Talentum.
- Luoma-aho, V. (2005). *Faith-holders as social capital of Finnish public organisations*. Jyväskylä studies in humanities väitöskirja <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13456/9513922626.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- Luonnonvarakeskus (Luke). (i.a.). *Esittely*. <https://www.luke.fi/fi/tietoa-lukesta/esittely>
- Luonnonvarakeskus (Luke). (9.2.2017). *Luonnonvarakeskuksen sähköisen asiointin, Tassu - palvelun (tassu.luke.fi/) käyttöehdot (versio 1.0, 09.02.2017)*. https://tassu.luke.fi/Tassu/public/doc/Tassu_sopimusehdot_fi.pdf
- Luonnonvarakeskus (Luke). (22.2.2022b). *Petoyhdyshenkilöiden koulutus uudistui ja siirtyi kaikille avoimeksi verkkoon*. <https://www.luke.fi/fi/uutiset/petoyhdyshenkiloiden-koulutus-uudistui-ja-siirtyi-kaikille-avoimeksi-verkkoon>
- Luonnonvarakeskus (Luke). (6.3.2023a). *Tietoa-Lukesta*. <https://www.luke.fi/fi/tietoa-lukesta/esittely>
- Luonnonvarakeskus (Luke). (30.3.2023). *Susien DNA-näytteiden määrä pysyi hyvällä tasolla*. <https://www.luke.fi/fi/uutiset/susien-dnanaytteiden-maara-pysyi-hyvalla-tasolla>
- Lämsä A. & Hautala T. (2005). *Organisaatio käyttäytymisen perusteet*. Edit prima.
- Maa- ja metsätalous ministeriö. (i.a.-b). *Maa- ja metsätalousministeriö*. <https://mmm.fi/ministerio>
- Maa- ja metsätalous ministeriö. (i.a.-a). *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala*. <https://mmm.fi/ministerio/hallinnonala>
- Maa- ja metsätalous ministeriö. (i.a.-c). *Riistahallinto*. <https://mmm.fi/riista/riistahallinto>
- Metsähallitus, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen riistakeskus, Luonnonvarakeskus, & ympäristöministeriö. (i.a.). *Susien DNA-tutkimus*. <https://www.suurpedot.fi/suojelu-ja-metsastys/tutkimus/susien-dna-tutkimus.html>
- Penttala, R. (2023). *Petoyhdyshenkilön mitta ja merkki* [valokuva].
- Rydenfelt H. & Juholin E. (2016). *ProComma academic: Eettinen viestintä*. ProCom.
- Suomen riistakeskus, & Salmela, S. (2022). *Havaintojen hyödyntäminen* [grafiikka]. *Metsästäjälehti*, vuosikerran numero(6/2022).
- Suomen riistakeskus. (i.a.-a). *Riistanhoitoyhdistykset*. <https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/tehtavat/>
- Suomen riistakeskus. (i.a.-b). *Suomen riistakeskus*. <https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/>
- Suomen riistakeskus. (i.a.-c). *Tehtävät*. <https://riista.fi/riistahallinto/suomen-riistakeskus/tehtavat/>

Suomen riistakeskus. (29.11.2022). *Ilmoita suurpetohavainnosta petoyhdyshenkilölle*. Suomen riistakeskus. <https://riista.fi/ilmoita-suurpetohavainnosta-petoyhdyshenkilolle/>

SusiLIFE. (i.a -a) *Susilife*. <https://susilife.fi/>

SusiLIFE. (i.a -b) *Tietoa hankkeesta*. <https://susilife.fi/fi/cms/hanke-tietoa>

SusiLIFE. (31.5.2023). *Kilometrikaupalla petoaitaa, tuhansia kakkapusseja ja lukuisia tietopaketteja – SusiLIFE-hankkeen tuloksia numeroina*. <https://susilife.fi/fi/ajankohtaista/1444>

LIITTEET

Liite 1. Sähköpostin saateviesti petoyhdyshenkilöille

Liite 2. Kysely petoyhdyshenkilötoiminnasta - etusivu

Liite 3. Kyselyn kysymykset

Liite 1. Sähköposti saatevisti petoyhdyshenkilöille

Sähköpostin saateviesti

Hyvä petoyhdyshenkilö

Suomen riistakeskus haluaa selvittää petoyhdyshenkilöiden tekemää vapaaehtoistyötä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Riistakeskus toivoo, että Teidän olisi mahdollista vastata oheiseen kyselyyn. Siihen vastataan anonyymisti ja vastausten antaminen vie arviolta 15 minuuttia. Kysely on avoinna maanantaihin 31.07.2023 saakka.

Kysely on osa Roope Penttalan Suomen riistakeskukselle tekemää opinnäytetyötä. Suomen riistakeskus käyttää tuloksia oman työnsä ja petoyhdyshenkilöverkoston kehittämiseen. Tuloksia analysoidaan riistakeskusalueetasolla eikä niistä ilmene yksittäisen vastaajan vastauksia.

Kyselyn tuloksista tiedotetaan kaikkia petoyhdyshenkilöitä opinnäytetyön valmistuttua.

Kiitos jo etukäteen, että autat petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämisessä, ja kiitos myös työpanoksestasi havainnointiverkostossa!

Ystävällisin terveisin: Suomen riistakeskus

[_link:Klikkaa tästä_](#)

Linkki on henkilökohtainen ja tarkoitettu vain sinun vastauksiasi varten. Älä jaa linkkiä eteenpäin.

Finlands viltcentral vill samla information om det frivilligarbete rovdjurskontaktpersonerna utför och de faktorer som påverkar arbetet. Viltcentralen hoppas att ni har möjlighet att svara på den bifogade enkäten. Svaren är anonyma och det tar ungefär 15 minuter att svara på enkäten. Enkäten är öppen till och med måndag 31 juli 2023.

Enkäten är en del av Roope Penttalan examensarbete för Finlands viltcentral. Finlands viltcentral använder resultatet i sitt egna arbete och för utvecklingen av nätverket av rovdjurskontaktpersoner. Resultaten analyseras på viltcentralregionnivå och enskilda respondenters svar framgår inte.

Resultaten från enkäten delges alla rovdjurskontaktpersoner när examensarbetet är färdigt.

Tack i förväg för att du bidrar till utvecklingen av verksamheten med rovdjurskontaktpersoner, och tack för din arbetsinsats i observationsnätverket!

Med vänliga hälsningar, Finlands viltcentral

Liite 2. Kysely petoyhdyshenkilötoiminnasta - etusivu

Kysely petoyhdyshenkilötoiminnasta – etusivun teksti

Suomen riistakeskus haluaa selvittää petoyhdyshenkilöiden tekemää vapaaehtoistyötä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Riistakeskus toivoo, että Teidän olisi mahdollista vastata oheiseen kyselyyn. Siihen vastataan anonymisti ja vastausten antaminen vie arviolta 15 minuuttia. Kysely on avoinna maanantaihin 31.07.2023 saakka.

Kysely on osa Roope Penttalan (Seinäjoen ammattikorkeakoulu) Suomen riistakeskukselle tekemää opinnäytetyötä. Suomen riistakeskus käyttää tuloksia oman työnsä ja petoyhdyshenkilöverkoston kehittämiseen. Tuloksia analysoidaan riistakeskusalueetasolla eikä niistä ilmene yksittäisen vastaajan vastauksia.

Henkilötietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille ilman henkilötietolain tai muun lain mukaista perustetta, eikä tietoja siirretä Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle. Rekisteröidyillä on henkilötietojiaan koskien oikeuksia, jotka määrittävät tietojen käsittelyn oikeusperusteen mukaan.

Kyselyn tuloksista tiedotetaan kaikkia petoyhdyshenkilöitä opinnäytetyön valmistuttua.

Kiitos jo etukäteen, että autat petoyhdyshenkilötoiminnan kehittämisessä, ja kiitos myös työpanoksestasi havainnointiverkostossa!

Ystävällisin terveisin: Suomen riistakeskus

Liite 3. Kyselyn kysymyksen

Kysymykset

Otsikko

Kuinka monta vuotta olet toiminut petoyhdyshenkilönä?

Kuinka paljon suurpetohavaintoja sinulle ilmoitetaan vuodessa (sisältäen omat havaintosi)?

Kuinka moni havainnoista johtaa Tassu-merkintään?

Montako kilometriä vuodessa ajat maastotarkastustehtävissä?

Montako työtuntia vuodessa teet maastotarkastustehtäviä?

Arvioi seuraavia väittämiä: Saan tietoa alueeni suurpetojen liikkeistä ...?

Lohko 1

Havainnoimalla itse petoja maastossa

Sosiaalisesta mediasta

Muilta petoyhdyshenkilöiltä

Seuraamalla tiedotteita ja tutkimustietoa

Metsästäjiltä

Muilta luonnossa liikkujilta

Onko sinulla yllä mainittujen lisäksi muita lähteitä, joista saat tietoja suurpetojen liikkeistä?

Miten usein teet yhteistyötä muiden petoyhdyshenkilöiden kanssa seuraavissa asioissa?

Lohko 1

Työkuorman jakaminen

Lajitunnistusapu

Tiedon jakaminen

Vertaistuki

Oletko suorittanut petoyhdyshenkilön peruskurssin verkossa?

Kuinka hyvin seuraavat väittämät kuvaavat kurssia?

Sisältö oli kattava

Sisältö oli selkeä

Kurssisivusto ja tentti olivat helppokäyttöisiä

Oletko samaa mieltä seuraavien väittämien kanssa? Petoyhdyshenkilönä kaipaan riistakeskuksen tai Luken tukea seuraavissa aiheissa:

Lohko 1

Tassu-järjestelmän käyttö

Lajitunnistus

Tiedonvaihto riistakeskuksen tai Luken kanssa

Haastavat kohtaamiset ihmisten kanssa (esim. pihakäynnit tai petovahingot)

Tiedon jakaminen ihmisille

Tiedottaminen medialle ja viralliset tilaisuudet ym.

Onko edellä mainittujen aihepiirien ohella muita teemoja, joihin kaipaisit tukea riistakeskukselta tai Luken kelta?

Mitä mieltä olet seuraavasta väittämästä: Saan riittävästi palautetta riistakeskukselta ja Lukelta alueeni petoyhdyshenkilötoiminnasta.

Miten haluaisit saada ja antaa palautetta?

Miten kehittäisit petoyhdyshenkilötoimintaa?

Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä? Petoyhdyshenkilönä minua motivoi...

Lohko 1

Riistatiedon kerääminen

Suurpetojen havainnointi

Suurpetojen metsästyksen kestävyuden varmistaminen

Oman osaamisen ja asiantuntijuuden kehittäminen

Yhdessä tekeminen

Tehtävästä saatava arvostus

Paikallisyhteisön auttaminen ja tukeminen

Onko sinulla muita kuin yllämainittuja tekijöitä, jotka motivoivat petoyhdyshenkilön tehtävässä? Jos on, niin mitä?

Mitä mieltä olet seuraavista petoyhdyshenkilön tehtävän haasteellisuutta koskevista väittämistä?

Lohko 1

Työ on kuormittavaa

Työtä ei arvosteta

Työ ei ole mielekästä

Koen häirintää tai muuta epäasiallista kohtelua

Neutraalina pysyminen on haastavaa

Aikani ei riitä tehtävän hoitamiseen

Taloudelliset resurssit eivät riitä tehtävän hoitamiseen

En saa riittävästi tai riittävän nopeasti tietoa petojen liikkeistä

Oletko kokenut muita kuin yllämainittuja haasteita liittyen petoyhdyshenkilön tehtävään? Jos olet, niin millaisia?

Jos olet kokenut haasteita, miten ne ovat vaikuttaneet toimintaasi petoyhdyshenkilönä?

Millä riistakeskusalueella toimit petoyhdyshenkilönä?

Mikä on asuinympäristösi?

Mikä on ikäsi?

Mikä on koulutustaustasi?

Mikä on ammatillinen asemasi?

Jäikö jotain kysymättä? Tähän voit kommentoida vapaasti petoyhdyshenkilötoimintaa ja antaa palautetta kyselystä.